

ANIRUDDHA CHARITRA

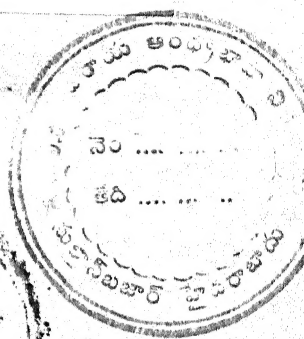
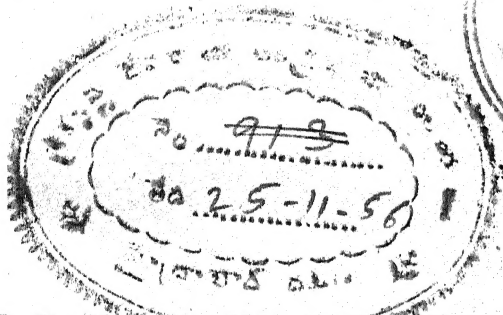
BY

KANUPARTY ABBAYAMATYA.

శ్రీ కృష్ణ దేవరాయాంధ్ర భాషానిలయము

పద్యకావ్యము

సంఖ్య... 913



V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS

292, ESPLANADE

MADRAS

శ్రీ కృష్ణ దేవరాయ ఆంధ్రభాషానిలయము,

విలుపు (ప్ర) పాదములు

విభాగ సంఖ్య 913

ఆంధ్ర గ్రంథములు

ప్రతి

అన్యవాదకోలాహలము, లఘుటీక	...
అధ్యాత్మ రామాయణము, పద్యకావ్యము	...
అనిరుద్ధచరిత్రము	...
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక	...
ఆంధ్ర భారతము, పద్యకావ్యము:—	
ఆది సభాపర్వములు	...
ఆరణ్యపర్వము	...
విరాటోద్యోగపర్వములు	...
భీష్మ ద్రోణపర్వములు	...
కర్ణ శల్యసౌప్తిక స్త్రీ పర్వములు,,	...
కాంతిపర్వము	...
ఆనుకాననిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మాసల,	
మహా ప్రస్థానిక, స్వర్ణారోహణపర్వములు	
ఆదిపంచకము, ఒకటిసంపుటము	...
యుద్ధపంచకము, స్త్రీ పర్వము	...
కాంతిసప్తకము	...
ఆదిపర్వము, పద్యకావ్యము, పెద్దమ్మ	...
ఆంధ్ర శ్రీమద్రామాయణము—శ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మ	
గారిది 3 సంపుటములు	...
ఆంధ్ర భాగవతము, పద్యకావ్యము, 2 సంపుటములు	
ఉత్తర రామాయణము, చక్కనికూర్పు	...
ఉత్తరవారిపంశము	...
కాశీఖండము	...
కుమారసంభవము, నన్నెచోడకృతము	...
ఆంధ్ర భారతవిమర్శనము, మల్లాది సూర్యనారాయణకాస్తి గారిది	
చాటుపద్యమణిమంజరి, ప్రథమభాగము	...
చిత్ర భారతము, చరిగొండ ధర్మనగారిది	...
శ్వన్నపురీవిలాసము	...

శ్రీ రఘు

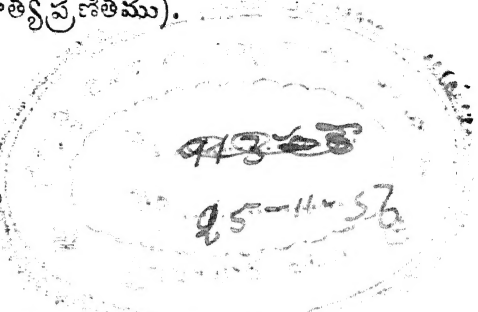
అనిరుద్ధచరిత్రము.

(అబ్బయామాత్యప్రణీతము).

శ్రీ శృంగేరీ దేవరాయ ఆంధ్ర కావీనియము,

వివాహము (ని) పెంపు.ము.....

విభాగ సంఖ్య ప్రి-డి:.....



చె న్న పు రి :

వావిళ్ల. రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

బ్ర క టి త ము.

1924.

All Rights Reserved.

Printed
at the 'VAVILLA' Press,
Madras.—1924.

అనిరుద్ధ చరిత్రము.

వీరి క.



నిత్యోత్సవమందిరంబు లగులక్ష్మీమోహనాపాంగ పీ
ఠానీలోత్పలమాలికావళులు శృంగారంబు గా నంగపూ
జానైపథ్యమెలర్పఁ దత్తనులతానంజిష్టకేళిం బ్రియా
నూనుండై తగుమంగళాచలనృసింహుం డిచ్చుమాకోరికల్.

1

చ. సరసతఁ గాఁగిలింప గిరిజాకుచపాళి నిజాంగలిప్తభా
సురభిసి తాంత మై కులుకుచున్ వెలిదామరమొగ్గజోడునుం
దరత వహించుచుండ మమతం బలుమాటును జూచి సొక్కుశం
కరుఁడు ప్రసన్నుండై యొసంగుఁ గావుత మామ నభీష్ట సంపదల్.

2

మ. ఆకలంకం బగుచి త్రశుద్ధికొఱకై యశ్రాంతమున్ మ్రొక్కెదన్
సకలస్థావరజంగమాత్త కజగత్సంసారనిర్మాణక
ర్తకు నానాదురితాపహర్తకు సమస్తామ్నాయసంసర్తకున్
బ్రకటస్తార్త మనోవిహర్తకును వాక్పద్మేతుజాగర్తకున్.

3

చ. కలిమికిఁ బుట్టినిల్లు సుర కన్యల కేలికసాని ముజ్జగం
బులకును గన్నతల్లి కృతపుణ్యులకున్ ధనధాన్య రాశి వి
ద్యులవెలి కత్తగారు కలశాబ్ధికిఁ గూరిమిపట్టి శౌరికి
గులసతి యాదిలక్ష్మీ దయగుత్కాడు చూపుల మమ్ముఁ బ్రేవుతన్.

4

శా. శ్రీవిద్యాబగవానుభీ భగవతీ చింతామణీ శ్యామలా
దేవి వశ్యముభీ సహవాన్యములకు దీప్యన్నహా మంత్ర యం
త్రా విరూభత నిజాంశ లాశ్రితుల కిష్టేశ్వర్యముల్ చేయఁ జి
దృభవాకారత నొప్పు శాంభవి ననున్ ప్రహ్లాదాన్నితుం చేయుతన్.

5

చ. రవళమణీయకీరసుకరంబు నభీష్టఫలోదయంబు మా
 ద్దవసుమగంధయుక్తము సుధాసమవర్ణముగల్గి వర్ణనీ
 యవిబుధలోకకల్పతరువై తగుపద్మజూణి వర్తనో
 త్సవము వహించుఁగాత నిరతంబునుమద్రసనాంచలంబునక.

6

ఉ. అంబుజగర్భనిర్జరవరాదులచేత సుపర్యలందు హే
 రంబుఁ గృపావలంబు మునిరాణ్ణికురుంబమనోంబుజాతరో
 లంబు దరస్థితాననకశాజితశారదచంద్రబింబు భూ
 సాంబరరుగ్విడంబు విజితారికదంబు భజింతు విద్యుత్.

7

మ దినరాఘైశాలఁ గాళిదాసు భీషభూతిక దండి బాణుక్ మయూ
 రుని శ్రీహర్షుని సోము భారవిని జోరున్నన్నపక్ష దిక్కశ
 ర్మను శ్రీనాథుని సోము భీమకవి నెట్టాప్రెగ్గడక భాస్కరుక్
 వినుతింతుక్ హరిభక్తినిష్ఠుల మహావిద్యత్కవి శ్రేష్ఠులక.

8

చ. చతురశకపితృతత్వపటుసంపద యొక్కరి సొమ్ముగాదు భా
 రతిదయ సౌధవార్ధికవిరాజుల మానసముల్ ఘటంబు లా
 యతము కొలది లబ్ధమగు నయ్యమృతం బటుగాఁ దలంచి య
 ద్యతన కపింద్రులార కృప దప్పక మత్కృతి నాదరింపుఁడి.

9

తే. కాళిదాసాదులకునైనఁ గలవుతప్పు
 లనిరి పెద్దలు మాదృకులనఁగ నెంత
 తప్పు గల్గిన దిద్దుఁడి యొప్పుగాను
 బాలునకు బుద్ధి నేర్పినభంగి గవులు.

10

తే. భగవదర్పితకావ్యంబుపట్ల నెరను, లున్నదూషింప వలదు మాయన్నలార
 ఘనకిరీటంబు ధరియించుకొనిన తలకు, సుఖైతెక్కులు వెట్టుట చొప్పుగాదు.

11

చ. సుకవుల నూత్తులందు సరసుల్ నెరసుల్ వెదుకంగబోరు మ
 క్షికవితుకుల్ ప్రణంబు పరికించుగతిం గొదవల్ గణించుటల్
 కుకవుల నై జబుద్ధి తెరలో కథచొప్పున బొమ్మలాడఁగా
 నొకకడ హాస్యపుం బ్రతిమ లుండెనె పెక్కులు వెక్కిరించుచుక.

12

బ. అని యిట్లు ప్రధానదేవతానమస్కరణంబును మురారీనాద్యతనసుకవిపురస్కరణం
 బును గుకవి తిరస్కరణంబును గావించి యనంతరంబ.

13

సీ. శ్రీమంగళాద్రి లక్ష్మీనృసింహుల కటాక్షాంచలామృతవృష్టి నంకురించి
 సంగీతసాహిత్యసరససౌప్తవయుక్తి శాఖోపశాఖులఁ జాలఁ బ్రబలి

- రసికరాజన్యముఖ్యసమాజబహుమానసతతవసంతాభిరతిఁజిగిర్చి
దై వనామాంకిత స్తవమనోహరభావపదవాక్యసుములుఁ బరిమళించి
యభినవస్థితిఁ బెంపొందు నస్తదీయ, భాగధేయసారస్వతపారిజాత
తరువునకుఁదగు సత్సలౌదయము గాఁగ, సముచితంబుగ నొక ప్రబంధమురచింతు.
- చదువులకు మేర యెయ్యది, చదివినమాత్రంబె చాలు సరసవచ స్సం
పదఁ దా నేర్చిన కొలఁదిని, యదనఁగవితఁ జెప్పి హరికి నర్పింపఁ దగున్. 15
- అతి దాక్షిణ్యుఁ డతండు పూర్వకవికావ్యప్రాధ వాచారసో
న్నతులం దేలినఁ దేలుఁగాక యెపుడున్ నావంటికించిదుచేఁ
- గృతి విశ్వాస మెఱింగి చేకొనియెడున్ శృంగారపద్యలలిపి
రతులం జొక్కియుఁ గుబ్జమేను వగమిఱన్ దీర్చి చేపట్టఁడే. 16
- భగవంతుని సద్గుణములు, పొగడు వివేకంబె తమ కపూరై శ్రవ్యం
బగుట నరస్తుతి సేయరు, జగతిన్ సత్కవులు తుచ్చ సంపదకొఱన్. 17
- హరినామాంకితకావ్యమెట్టిదయిన న్నాందమై సజ్జనా
దరణీయం బగుఁబుప్పమాళికలలో దారంబు చందంబునన్
- నరనామాంకిత మైనకావ్యము రసాన్నత్యస్థ మయ్యు నిర్రా
కరణంబై చను హినజాతిపురుషుం గైకొన్న వేశ్యంబలెన్. 18
- కృతులు నిజాంకితంబు లొనరించిన నిష్పదనంబు లిచ్చి స
మృతిఁ బ్రభువుల్ కపిశ్వరుల మన్ననసేయుట కీర్తిఁగోరి ని
శ్చితమతి దేవతాస్తుతియే సేయుకవీంద్రుల నాదరించి స
- త్కృతి యొనరించు సత్సృభుని కీర్తికిఁ గీర్తి ఘటించుకుండునే. 19
- అని తలంచి యొక్కనాఁటిరాత్రియందు నాయుప్తచైవం బైన శ్రీమంగళాచలన్య
సింహదేవు దేవాలయంబునకుం జని వివిధమణిగణవిరాజితంబును, ప్రదీప్తహాటక
మయంబునునై నయనారవిందంబులకు నూతనంబైన యానందవికాసంబు సంపా
దించుచున్నగోపుర ప్రాకారశిఖరగర్భగృహంతరాళికాముఖమండపప్రభాసాభాగ్యం
బులవలోకించి యాశ్చర్యంబునొందుచుఁ బ్రదక్షిణంబులుచేసి స్వామిదర్శనంబు
సేయుచు నుత్సాహంబున నంతర్గమనంబున కరిగి యందు. 20
- సంపూర్ణపూర్ణి మాచంద్రబింబమువంటి మోమునఁ జిలునవ్వు మొలకలెత్త
నంకపితమున సుఖాసీనయైయున్న కమలావినాసవిభ్రమ మెసంగ
శంఖచక్ర గదాబ్రసంబోభితములైన బాహుచతుష్టయప్రభలు నిగుడ
గ్నైవేయమకుటకంకణకుండలాంగదహారావళులు మేన నందగింప
బాలికాహస్తపంకజాలొలచారు, చామరానిలమోదితస్వాంతుఁ డగుచు
దివ్య సింహాసనంబునఁ దేజరిల్లు, మోహనాకారు నరసింహమూర్తిఁ గంటి. 21

- క. కని సామ్రాజముగా నం, దనములు గావించి లేచి తత్సామీప్యం
బుష్ట నిలిచి కొలిచియుండఁగ, ననుఁ జల్లనిమాడ్కిఁ జూచి నయముగఁ బలికె.
- క. బాలత్వమందె నీకు ద, యాశుఁడనై యొసఁగితికొ మదర్పితకవితా
భేలనమును మద్భజనా, శీలంబును దృఢముగాఁగఁ జేసితి ఐత్యా. 23
- క. అనిరుద్ధచరిత్రయుఁ జ, క్కనిముచ్చట విస్తరించి కణఁగి ప్రబంధం
బూనరింపుము శ్రేయో ఐ, ర్ధనమగు మాపేర నంకితమునేయుఁ దగకె. 24
- న. అని పలికినఁ బరమానందభరితవృద్ధయుండనై తద్వచనంబు శుహాప్రసాదంబుగా
నంగీకరించుకొని యిట్లంటి. 25
- ఉ. ఒకమలామనోరమణ యో పరమేశ్వర యో జగత్పతీ
యో కరిరాజుడై న్యహర యో శరణాగతనజ్రపంజరా
యో కరుణారసామృతపయోధి పునర్జననంబుమాన్వి సౌ
ఖ్యాకరమైననత్పదము నందఁగఁజేసి కృతార్థుఁ జేయుమీ. 26
- న. అని పునఃపునఃగి ప్రణామంబులుచేసి తదనుజ్ఞవడసి యందుండి మరలి గృహంబునకు
వచ్చితి నని యాదృశంచైన స్వస్థంబుఁగాంచి మేల్కొని యపరిమితప్రమోదరస
మగ్నాంతరంగుండనై కొంతదడవు తదీయ దివ్యమంగళవిగ్రహంబు భావించుచుం
డితి నివ్విధంబునఁ దదనుగ్రహంబువడసినచాఁడనై యేతత్పీఠంధరచనాక్రమం
బునకు శుపక్రమించి మద్వంశప్రకారంబు విల్లించెద. 27
- నీ. శుభకరాపస్తంబ మాత్రుండు కాండిన్య గోత్రుండు నార్యేల కుల పవిత్రుఁ
డగు బసవన మంత్రి కమరప్పమున్నన పెద్దన యొల్ల ప్ప ప్రియతనూజు
లాకుమారతతపస్వయంబులో ముష్టునామాత్యుండు సత్కిర్తిమండనండు
తత్తనూజాతుఁ డు తమధర్మ శీలుండు నిర్మలచరితుండు నిష్కనాథుఁ
డతని నిజసాధ్వీ యగుకొండమాంబగర్భ, మందుజనియించెవినయవిద్యాచణండు
హరిహరధ్యానసేవాపరాయణుండు, మహితగుణశాలి యబ్బయామాత్యమాలి. 28
- ఉ. నిండుమనంబు సత్యమును నీతియు శాంతముగల్గి కీర్తిసం
తుండయి భోగభాగ్యములతోఁ జెలువొందుఁ గొండపిటి భూ
మండల నాయకుల్ మిగుల మన్నననేయగఁ బెంపుమీటె స
త్పండితుఁ డబ్బమంత్రి కనుపర్తిపురాన్వయ వార్ధిపూర్ణ చం
ద్రుం డని లోకులందఱు నెఱుంగుటకున్ నుతిసేయ నేటికిన్. 29
- తే. అస్తుభోత్తుని గేహిని యైనపుణ్య, నతికి లక్ష్యంబ మదయించె శుతయుగంబు
మహితగుణశాలి రాయన మంత్రిపరుండు, నిరుపమగుణోజ్జ్వలం డగునిష్కమండు.
- క. ధీనిధిరాయనమంత్రికి, మానవతీమణికినరసమాంబకుజననం
బైనారమిరువుర మె యో, గానందుండు నబ్బనార్యుఁ డనదఁగు నేమకె. 31

- క. నరసింహాచార్యుడండ, నరసింహాకృపాప్రసాదనయల్లభమతికొ
నరసింహార్పితశృంగదయుండ, నరసింహునికరుణజాలనమైనవాడెకొ. 32
- ఐ. ఇట్టి నాచేత విరచనీయంబగు నేతత్ప్రబంధసామ్రాజ్యంబునకు మూర్ధాభిషిక్తుండగు
మహానుభావుని ప్రభావంబు వర్ణించెద. 33
- సీ. శ్రీవైష్ణవాలయశ్రేణులందుఁ జెలంగు ద్రావిడగ్రంథనాదములవలన
నరమహీసురయజ్ఞవాటికాంతరములఁ గొమరారుహోమధూమములవలన
విఘణివిఘులయందువినిహితం బైనట్టి ధనధాన్యముఖపదార్థములవలన
నేలాలవంగతాంబూలవల్లించందనముఖశోభితవనాంతములవలనఁ
గమలకైరవకల్పారకలితలలిత, విమలజలసాంద్రకాసారవితతివలన
భాసురంబగులక్ష్మీనివాసమగుచు, దివ్యశిరుషతిమంగళాస్పర్థింబు. 34
- క. తిరుపతులునూటయెనిమిది, పురుషోత్తమశేషశైలములు మొదలుగ నా
తిరుపతులలోన మంగళ, గిరి విష్ణునిజన్మలంబు కేవలమరయకొ. 35
- మ. జగదానందకరంబు మోక్షపదవిసాహసమార్గంబు యో
గిగణాకర్ణగుహాంతరంబుశిఖరశ్రీదావిలోలాహ్వరో
మృగసేత్రాసుకాంగుళీచలితతంత్రీవాతపీఠారవా
నుగుణాంచత్పికనాదమద్రిచెలువొందుకొమంగళాభిఖ్యుతకొ. 36
- ఉ. ఆమహానీయశైలశిఖరాగ్రమునందున్మసింహమూర్తి తే
జోమయదివ్యవక్త్రమునశోభిలుచుకొనిజగత్తక్కోటి శ్ర
ద్ధామతిఁజేయుపానకముఁదానెలమికొనగమారగించి త
త్కామితముల్ఘరింపఁగనగంబుఁదగకొదయనేయునారికికొ. 37
- చ. గిరిదిగువకొవిహత్పుమణికిలితమండపమధ్యభాగభా
సురతరపీఠమందునతిసుందరమూర్తిధరించియిందిరా
తరుణీయుఁదానునుండునిరతంబున్మసింహంబుదివ్యహారనూ
పురకటకాంగుళీయకవిభూషణపుంజవిరాజమానుఁడై. 38
- తే. ఇట్టిమంగళగిరియందు సెగువదిగున, తిరుపతులగంటిమధ్యప్రదేశమందు
శంకరుఁడుసర్వమంగళాసహితుడగుచు, నుండు సెప్పడుసహవాసయోగ్యుడగుచు. 39
- సీ. కళ్యాణాసనిలోఁగదిసిమజ్జనమాడి ధౌతవస్త్రంబులందముగఁదాల్చి
కుధరాగ్రమెక్కిమూర్కొండలక్ష్యధజించి నరసింహునకువందనములు చేసి
మిరియంబులేలవుల్ మెదిపిచక్కెరలోడఁ గలిపితియ్యనిపానకములుచేసి
స్వామికర్పించిశేష్యులైననగమును భక్తులకెల్లనుబంచిపెట్టి
నగమదిగవచ్చిశివదర్శనంబుచేసి, దిగువనరసింహునిందిరాదేవిఁగొలిచి
భోగమోక్షంబులనుభవించుదురుజనులు, సత్యమిదిమంగళాచలస్థలమనందు. 40.

క. నరసింహపాదభక్తుడ, నరసింహకృపాప్రసాదనయలబ్ధమతిక
నరసింహార్పితశ్వాదయుడ, నరసింహానికరుణజాలనమైనవాడెక. 32

బ. ఇట్టి నాచేత విరచనీయంబగు నేతత్ప్రబంధసామ్రాజ్యంబునకు మూర్ధాభిషిక్తుండగు
మహానుభావుని ప్రభావంబు నర్థించెద. 33

సీ. శ్రీవైష్ణవాలయశ్రేణులందుఁజెలంగు ద్రావిడగ్రంథనాదములవలన
వరమహీసురయజ్ఞవాటికాంతరములఁ గొమరారుహామధూమములవలన
విఘణిపీఠులయందువినిహితంబైనట్టి ధనధాన్యముఖపదార్థములవలన
నేలాలనంగతాంబూలవల్లీచందనముఖశోభితవనాంతములవలనఁ
గమలకైరవకల్పారకలితలలిత, విమలజలసాంద్రకాసారవితతివలన
భాసురంబగులక్ష్మీనివాసమగుచు, దివ్యతీరుసతిమంగళాస్రద్ధిలంబు. 34

క. తిరుపతులునూటయెనిమిది, పురుషోత్తమశేషశైలములు మొదలుగ నా
తిరుపతులలోన మంగళ, గిరి విష్ణునిజన్మలంబు కేవలమరయెక. 35

మ. జగదానందకరంబుమోక్షపదపీసాపానమార్గంబు యో
గిగణాకర్ణగుహాంతరంబుశిఖరశ్రీడావిలోలాఘ్రో
మృగనేత్రాసుకరాంగుళీచలితతంత్రీవాతపీఠారవా
గుగుణాంచత్వికనాదమద్రిచెలువొందుకొనుంగళాభిభృతక. 36

ఉ. ఆమహానియతైలశిఖరాగ్రమునంగున్యసింహమూర్తి నే
జోమయదివ్యవక్త్రమునశోభిలుచుకొనిజభక్తకోటిశ్ర
ద్ధామతిఁజేయుపానకముఁదానెలమిక్కనగమారగించి త
త్కామితముల్ఫలంపఁగనగుంబుఁదగకదయసేయువారికిక. 37

చ. గిరిదిగువకొనినాత్మమణికిలితమండపమగ్యభాగభా
సురతరపీఠమందునతిసుందరమూర్తిధరించియిందిరా
తరుణియుఁదానునుండునిరతంబున్యసింహుఁడుదివ్యహారనూ
పురకటకాంగుళీయకవిభూషణపుంజవిరాజమానుఁడై. 38

తే. ఇట్టిమంగళగిరియంగు నెగువదిగున, తిరుపతులరంటిమగ్యప్రదేశమంగు
శంకరుఁడునర్వమంగళాసహితుడగుచు, నుండు నెప్పడుసహవాసయోగ్యుడగుచు. 39

సీ. కళ్యాణాసునిలోఁగదినిమజ్జనమాడి ధౌతవస్త్రంబులందముగఁదాల్చి
కుధరాగ్రమెక్కి మార్కొండలక్ష్మీభజించి నరసింహానకునందనములుచేసి
మిరియంబులైపుల్ మెదిపిచక్కరతోడఁ గలిపితియ్యనిపానకములుచేసి
స్వామికర్పించిశేషంబైచనగమును భక్తులకెల్లనబంచిపెట్టి
నగముదిగినచ్చిశివదర్శనంబుచేసి, దిగువనరసింహునిందిరాదేవిఁగొలిచి
భోగమోక్షంబులనుభవించుపురుషులు, సత్యమిదిమంగళాచలస్థలమునంగు. 40

- క. కని సాష్టాంగముగా వం, దనములు గావించి లేచి తత్సామిప్యం
బుష్ట నిలిచి కొలిచియుండఁగ, ననుఁ జల్లనిచూడ్కిఁ జూచి నయముగఁ బలికెన్.
- క. బాలత్వమందె నీకు ద, యాళుండనై యొసఁగితిన్ మదర్పితకవితా
భేలనమును మద్భజనా, శీలంబును దృఢముగాఁగఁ జేసితి వత్సా.
- క. అనిరుద్ధచరిత్రయందఁ జ, క్కనిముచ్చలు విస్తరించి కఱఁగి ప్రబంధం
బానరింపుము శ్రేయోప, ర్ధనమగు మాపేర సంకితమునేయుఁ దగన్.
- ఎ. అని పలికినఁ బరమానందభరితమృదయుండనై తద్వచనంబు శుభాప్రసాదంబుగా
నంగీకరించుకొని యిట్లంటి.
- ఉ. ఓకమలామనోరమణ యో పరమేశ్వర యో జగత్పతి
యో కరిరాజుడై న్యహర యో శరణాగతపజ్రపంజరా
యో కరుణారసామృతపయోధి పునర్జననంబుమాన్సి సౌ
ఖ్యాకరమైనసత్పదము నందఁగఁజేసి కృతార్థుఁ జేయుమి.
- ఎ. అని పునఃగిహనగిప్రణామంబులుచేసి తదనుజ్ఞవడసి యందుండి మరలి గృహంబునకు
వచ్చితి నని యాద్యశంభై న స్వస్థుంబుఁగాంచి మేల్కొని యపరిమితప్రమోదరస
మగ్నాంతరంగుండనై కొంతదడపు తదీయ దివ్యమంగళవిగ్రహంబు భావించుచుం
డితి నివిధంబునఁ దదనుగ్రహంబువడసినచాఁడనై యేతత్ప్రబంధరచనాక్రమం
బునకు శుభక్రమించి మద్వంశప్రకారంబు వర్ణించెద.
- సీ. శుభకరాపస్తంబ నూత్రుండు కౌండిన్య గోత్రుండు నార్యేల కుల పవిత్రుఁ
డగు బసవన మంత్రి కమరప్పముమ్మన పెద్దన యెల్లప్పు ప్రియతనూజు
లాకుమారచతుష్టయంబులో ముమ్మనామాత్యుండు సత్కీర్తిమండనండు
తత్తినూజాతుఁ డుత్తమగర్వ శీలుండు నిర్మలచరితుండు నిమ్ననాథుఁ
డతని నిజసాధ్వీ యగుకొండమాంబగర్భ, మందుజనియించెవినయవిద్యావణుండు
హరిహరధ్యానసేవాపరాయణుండు, మహితగుణశాలి యబ్బయామాత్యమౌళి.
- ఉ. నిండుమనంబు సత్యమును సీతీయు శాంతముగల్గి కీర్తిసం
తుండయి భోగభాగ్యములతోఁ జెలవొందుదుఁ గొండపిటి భూ
మండల నాయకుల్ మిగుల మన్నననేయుగఁ బెంపుమిత్ర స
త్పండితుఁ డబ్బమంత్రి కనుపర్తిపురాన్వయ వార్ధిపూర్ణ చం
ద్రుం డని లోకులందఱు నెఱుంగుటకున్ నుతిసేయనేటికిన్.
- తే. అమృహాత్ముని గేహిని యైనపుణ్య, వతికి లక్ష్యంబ మదయించె సుతయుగంబు
మహితగుణశాలి రాయన మంత్రి ఖరుండు, నిరుపమగుణోజ్జ్వలం డగునిమ్మఘనుండు.
- క. ధీనిధిరాయనమంత్రికి, మానవతీమణికినరసమాంబమజననం
బెనారమిరువురమె యో, గానంగుండు నబ్బనార్యుఁ డనదఁగు సేనున్.

సీ. వేరికటాచలమున వేసటనొందక వడలుభుజింపఁ గాఁబాడముదప్పి
శ్రీరంగమున నానతీతంగఁబొంగట్లు భోజనంబొనరింపఁబాడముదప్పి
కాంచీపురంబులోఁ గాంక్షకొద్దినఁజేరి యిడ్డెనల్ భక్షింప నెనఁగుదప్పి
యశగిరిస్థలముర నాపోవగాదోనె లారగించినఁబుట్టినట్టిదప్పి
యర్చకస్తోమహస్తశంఖాగ్రముక్త, లలితగుడజలధారాఘశంఘశాయ
మానపానీయమహిమచేనఁబిఱిసినుచు, జలజనాభుండుమంగళాచలమునందు. 41

ఉ. ముంగిటికల్పభూరుహము మూలధనంబుని వేశనంబులో
బంగరువాన చేతికగపడ్డతలంపులమానికరిబుముం
గొంగుపసిండి భిక్షులకుఁ గోర్కలపంట జగంబులందు మా
మంగళశైలవల్లభుననుం బగుదైవము లేదు చూడఁగన్. 42

వృత్తాంతములు.

క. ఈదృగ్విధకల్యాణగు, ణోదారప్రాభవునకునుద్యల్లీలా
సాదరకటాక్షవీక్షా, పాదితవిబుధేంద్రకమలభవవిభవునకున్. 43

క. అతులితమతియుతనుతగుణ, యతికృతసుధ్యానగతనిరాకారునకున్
శ్రితకమలానితకమలా, యతిమలూంబకసుఖప్రదాకారునకున్. 44

క. భూషాలంకారునకును, దోషాటభటచ్చటామదోత్కటగజహృ
ద్భీషణంకీరవగళ, ఘోషితకృతపాంచజన్యఘూంకారునకున్. 45

క. మందారకుండచందన, మందస్తితసుందరైకమందిరయనా
నందవదనారవిందున, మందామరసోద్భవాస్యకుముదేందునకున్. 46

క. విరనుగుణభక్తజనకృత, సరసగుణాంభోర్ధవానసౌఖ్యునకునుభా
కరమంగళావల్లభ, నరసింహౌఖ్యునకుసద్గుణశ్లాఘ్యునకున్. 47

కథాప్రారంభము.

వ. అంకితంబుగానేరచియింపంబూనిన యనిరుద్ధచరిత్రంబునకుఁ గథాప్రకారం బెట్టి
దనిన భగవత్కథానుధానుభవకుతూహలసాంధ్రులగుశౌనకప్రముఖమునీంధ్రులునకల్
పురాణేతిహాసప్రసంగవచనచాతురీవిఖ్యాతుండగు సూతునింగనుంగొని యిట్లనిరి.

చ. జలజభివాభవప్రముఖునం స్తవనీయవిశేషవిష్ణుని
ర్చలగుణకీర్తనామృతముమామకకర్ణరసాయనంబుగాఁ
బలుముఱునీవుదెల్పుటకుఁ బాత్రులమైతిమిపూర్వపుణ్యముల్
ఫలితమునొందెనీవలనభవ్యగుణాగ్రణీరామహర్షణి. 49

క. అనిరుద్ధునిచారిత్రము, వినుటకుమాహృదయములువేడుకపొడమెన్
వినుపింపునవిస్తరముగ, వినుతబుధవ్రాతనూతవివయోపేతా. 50

- ప. అనిన విని యమ్మనీంధ్రుల కతం డిట్లనియె. 51
- క. మీరడిగినసత్కథ వివర, గోరి పరిక్షిన్నపాలవంజరఁ డడుగఁ
ధీరుఁడు శుకయోగి నని, స్తారంబుగఁ దెలుపఁదలఁచి తా నిట్లనియె. 52
- సీ. ప్రాకారగోపురప్రాసాదపద్మరాగప్రభాచుంబితగగనతలము
సంతతఘటపుష్పసాంద్రనానావిధోర్వీరుహకలితశృంగారవనము
చంద్రకాంతోపలసాపానకలితశోభితజలపూర్ణవాప్తిప్రజంబు
సరససౌందర్యలక్షణలక్షితాకారభామినీపురుషసౌభాగ్యకరము
తే. గంధసింధురవైంధవబంధురంబు, సారసారససరసకాసారవినర
మలఘుజలనిధిపరిభాసమావృతంబు, పుణ్యనిలయంబు ద్వారకాపురవరంబు. 53
- ఉ. లోకములన్నియుం దనకులోనుగనుండఁగఁదన్న లోనుగాఁ
బైకొనెఁజక్రవాళమనిపావకసన్నిధిఁదాఁదసంబుర
త్నాకరమాననగ్గరితదావరణావృత్తిఁజేసినిల్పెనో
కాకయజుండుచుట్టువనఁగాఁదగునబ్ధియగడ్డయాపమై 54
- మ. అల్లనుధాపయోధిపపురంతరమాలవణాభియంతు హృ
ద్వల్లభురాజధానియగు ద్వారకలోనుఖియింపఁచుండు సం
పల్లలితాంగియొప్పుడును బాయకపుట్టినయిల్లు నత్తవా
రిల్లును నేకదేశమగునింతులవేడ్కలమంగొఱంతయే. 55
- మ. అలకాన్నత్యపురీవరావరణరేఖాగ్రప్రదేశంబులం
గలయక గొమ్మలసందులేర్పఱచి మార్గశ్రేణిఁగల్పించుటక
నలిసికైరవిణిమనోహరులయానంబుల్ నిరోధంబులే
కలఘుస్ఫూర్తిఁదదంతరంబులఁబొసంగఁ నిర్గమించుంగదా. 56
- క. అగణితతారాగణాచణ, గగనాంతము నిశలఁ దనరు ఘనలీలఁబురిక
దగఁగోటకొనలఁగట్టిన, వగజిగిముత్యములచందువాచందమనక. 57
- సీ. సహచరీశంకాప్రసక్తామరీహూయమానకర్పూరప్రతికామతములు
ఇనవాహహేమప్రహేళితప్రతిబింబధారణతోరణదర్పణములు
సామంతభద్రాంతినల్లాపకృత్తారకామిశద్వప్రముక్తాఫలములు
దైవతపారావతప్రతిస్వనసంభ్రమప్రదవిటవిటీమణితరవము
తే. లంబుజకదంబకాత్రవదించుమగ్ధ, హరిణకబళితకుహనాతృణాంకురాయి
తసుస్పరద్దారుడోహితతవితర్ది, యూధములసౌధములపురినొప్పుమిఱు. 58
- చ. ఉదయనగేంద్రమెక్కియినుఁడున్నతమైగగనంబుఁదాఁకుద
త్సదమలహర్త్యములనిరధంబున కడ్డమునిల్చునంచుఁదా.

- మదీఁదలపోసితిన్ననగుమార్గమునంజనుడంతకంతకుఁ
జదలను నిక్కియవ్వలచుసందిగిపోవుచునుండునిచ్చలుఁ.
- మ. పగలుఁ రేయిసమప్రకాశతనుజీవంజీవబంధుండు సాం
పగుముతైంబులచేరుదుక్కుగమియుఁ వ్యాజంబునఁజేరు చు
క్కుగుమింగూడియనేకరూపములతోఁగన్పట్టెనానొప్పగుఁ
నగరీహేమశిరోగృహగ్రవిహరన్నారీముఖాంభోజముల్.
- ఉ. నిర్లభర్తరత్నమయనిర్మితవిస్ఫుటహర్త్యసంచయాం
తర్కదనాహవశ్యమగతప్రమదారమణచ్చటాతనూ
ఘర్కనివారియైవినుతిఁ గాంచునుపాంతనిలింపనిమ్మగా
హర్షఖపద్మగంధవిభవానుభవాంచితగంధవాహముల్.
- తే. మీఁదనున్నట్టికుంభసింహాదికములు, తారకామండలంబునఁ దగిలియుండఁ
జంద్రబింబంబునంబెనాసాధరుచులు, సురపురముమీఁదఁదనరుగోపురవిభాతి.
- సీ. అతనిజన్మస్థానమగువిష్ణునాభికి మార్ధ్వమాముఖముననుదయమైరి
అతఁడు నల్తాగముల నభ్యసించినయట్టి చదువేకముఖమునఁ జదువుకొనిరి
అతనిరాజసగుణసిత్తికంబె నుత్తమంబగు సాత్వికమున శుద్ధాత్మలైరి
అతఁడు ముఁ జరతపోగతిఁగన్నహరినిభావితభక్తివరదుఁగావించుకొనిరి
- తే. పెద్దపిన్నతనంబురూపించుకొనిన, యధికులననచ్చుహంసహహనునికంబె
సకలసౌజన్యగుణసుధాసారనిధులు, భూసురేంద్రులు గలరు తత్సవమునందు.
- సీ. సముద్రీర్షచంద్రహాసకళావినోదముల్ ముఖముందునురణోన్ముఖములందు
ధర్మగుణానుసంధానతౌచతురతల్ శయములందును హృదాశయములందు
బుధగురుచక్రావనధురీణచిహ్నంబు లాఖ్యలందునిజాన్వయాఖ్యలందుఁ
బ్రకటపంచాననప్రక్రియావిధనముల్ భటులందు విక్రమార్ఖటులయందు
- తే. వెలయవెలయుదురనివార్యవీర్యశౌర్య, ధైర్యగాంభీర్యసమధికాదార్యతుర్య
ధుర్యులై నట్టిబాహుజనర్యులైపుడు, సిరులఁజెలవొందునప్పురవరమునందు.
- సీ. తనలోనిరత్నసంతతులధోగతిపాలపటచుక్కోఁజేనిసాగరుఁడుసాటి
తనమూలధనముకుఁదగినలాభముఁ గూర్చుకొనె నేనిధన నాయకుండుసాటి
తనకున్నబంగారమనువక్కురలకియ్యఁజాలినఁగాంచనాచలముసాటి
తనమహాత్వమునకు నెనయైనభోగానుభవమందె నేనిఁగల్వకముసాటి
- తే. గానియితరులుతాదృశుల్ గారనంగ, నర్థసంపదతోడవిఖ్యాతసుకృత
సంపదలనంతములుగాఁగంగ్రహించు, వైశ్యులుండు మరప్పరవరమునందు.
- సీ. జన్మసంబునిర్జరశిఖాకుసుమగంధావాసితంబై నహరిపదంబు
పైదోడు ప్రకటధూర్జటిజటామకుటరంగడభంగనిజభంగగగనగంగ

ప్రారంభమఖిలవద్దాశ్రమజనతిర్యగాదిజీవనమైనహాలికంబు
స్వాచారమిష్టకామ్యార్థసిద్ధిదమైరయనిరుద్ధమూర్తియభ్యర్చనంబు
బుద్ధిబ్రహ్మణ్యభక్తియుభూతదయయు, శాంతమునుగల్గించెలువొందెనుంబు
గాఁగసౌజన్యశీలురైకలిమిబలిమిఁ, గలిగిసుఖియింపుదురుకూద్రకులజాలంబు. 66

కి. రంజితాధరసుధారససమేతంబులై ముఖచంద్రబింబముల్ ముద్దుగులుక
నవతంసకుసుమతారావలీయుతములై కచభారతమనుమల్ గరిమఁజూపఁ
గమనీయమణిమాలికార్పూరాంచితములై, కుచకుంభశైలముల్ కొమరుమిగులఁ
గంకణేంద్రోపలాంకమిలిందచణములై పాణిపద్మంబులుపరిధవ్విఁ
గలితమోహనరూపరేఖావిలాస, విభ్రమంబులుజగమెల్లవినుతినేయ
నతులగతివారశృంగారనతులువేన, వేలువిహరింతురెపుడునవ్వీటియంగు 67

సి పలువరుసలకుందములఁజూడఁబ్రియమయ్యె వెలయింపుసొంపునఁబలుకఁగదవె
వగఁజూపునల్లగల్పలవినోదముతానె నలపులముంచెనవ్వారిగాఁగ
మేలుచేడమైత్రిమిన్నలుగుల్కెడుకూరిచిదయసేయుపేరుగాఁగఁ
బెంపొంచెనానసంపెఁగనిగన్నిగలచే ముద్దియవేఁడెద మొగిన్సంగు
మనుచుననుచుముదంబుననంటిపల్కు, జూలనచశ్చమత్కృతినరణిఁచెలిసి
తెలివిఁజిలునవృద్ధులాయంగనలరియలరు, లమ్మగురుపుష్పలావికలవ్వరమున. 68

మ. పటుదంతప్రచురప్రభాప్రకటశంపాజాలముల్ ఘోంకృతా
ర్భటగర్జారవముల్ సమగ్రమదధారాసారవర్షంబులు
త్కటభాటికనటియింపభూవిహరణోద్యతాన్యమేకాంబు భృ
త్పటిమకదత్తుటభేదనద్విరదయూథంబొప్పనసక్రోధమై. 69

మ. పురసీమకొబురుదోతమానువహనస్సూర్తికవిడంబించుమక
సిరికికొమూలములై సుజీవనకళాస్పిగ్ధంబులై సుందర
స్ఫురితావర్తములై విలాసుతననొప్పకవాహినీసంగతిక
దిరమైసార్థకనామధేయగుణభౌతికసైంధవవ్రాతముల్. 70

చ. అలఘునిజగ్ద్వజాంచితపటాంచలజాతసమీరనారితా
మలగగనసలీయుతవిమానవిహరనింపదంపతీ
సలలితపంచబాణరససంజలితోరువరిస్త్రసంబులై
యలరుఁబురికొశతాంగములుదగ్రవిరోధిచమూవిభంగముల్. 71

ఉ. బాహుబలోద్ధతుల్ సమరభాగనటద్రిపుచాతురంగిక
వ్యూహవిభేదనక్రమసముజ్జ్వలవిక్రమవిస్ఫురన్తహా
సాహసికుల్ గమఃప్రముఖసాధనధారణకౌశలుల్ సమ
త్సాహరసాకృతుల్ సుభటసంఘయులవ్వరమందసంఖ్యయుల్. 72

ప్రారంభముఖిలవర్ణాశ్రమజనతిర్యగాదిజీవనమైనహాలికంబు
స్వాచారమిష్టకామ్యార్థసిద్ధిదమైనయనిరుద్ధమూర్తియభ్యర్చనంబు
బుద్ధిబ్రహ్మణాభక్తియుభూతదయయు, శాంతమునుగల్గించెలువొందేప్పదంబు
గాఁగసౌజన్యశీలులై కలిమిబలిమిఁ, గలిగినుఖియింపుదురుశూద్రకులజాలందు. 66

సీ. రంజితాధరసుధారససమేతంబులై ముఖచంద్రబింబముల్ ముద్దుగులుక
నవతంసకుసుమతారావలీయుతములై కచభారతమసముల్ గరిమఁజూపఁ
గమనీయమణిమాలికార్పూరాంచితములై, కుచకుంభశైలముల్ కొమరుమిగులఁ
గంకణేంద్రోపలాంకమిళిందచణములై పాణిపద్మంబులుపరిధవిల్లఁ
గలితమోహనరూపరేఖావిలాస, విల్లిమలబులుజగ మెల్లవినతిసేయ
నతులగతివారశృంగారనతులువేన, వేలువిహరింతులెప్పుడునవ్వీటియందు 67

సీ. పలునరుసలకుందములఁజూడఁబ్రియమయ్యె వెలయింపుసొంపునఁబలుకఁగదవె
వగఁజూపునల్లగల్వలవిసోదముతానె నలపులముంచెనవ్వారిగాఁగ
మేలుచేదమ్మిక్రొమ్మిన్నులుగుల్కెడుకూరిచిదయసేయుపేరుగాఁగఁ
దెంపొందెనానసంపెఁగనిగన్నిగలచే ముద్దియవేఁడెద మొగిసొసంగు
మనుచుననుచుముదంబుననంటిపల్కు, జాణులచచ్చమత్తైతిసరణిఁదెలిసి
తెలివిఁజిలునవృషాలయంగనలరియలరు, లమ్మగురుపుష్పలావికలష్వరమున. 68

మ. పటుదంతప్రచురప్రభాప్రకటశంపాజాలముల్ సేంకృతా
ర్థుటగర్జారనముల్ సమగ్రమదధారాసారవర్షంబులు
త్కటగాటికనటియింపభూవిహరణోద్యత్రాస్సృజేణ్యాంబు భృ
త్పటిమకదత్పుటభేదనద్విరదయూథంబొప్పనక్రోధమై. 69

మ. పురసీమకొబురుషోత్తమానువహనస్సూర్తికొవిడంబించుమఁ
సిరికికొములములై సుజీవనకళాస్నిగ్ధంబులై సుందర
స్ఫురితానందములై విలాసుతనొప్పకవాహినిసంగతికొ
దిరమైసార్థకనామధేయగుణభాతికొనైంధవప్రాతముల్. 70

చ. అలఘునిజగద్వజాంచితపటాంచలజాతసమీరనారిణా
మలగగనస్థలియుతవిమానవిహారనిలంపదంపతి
సలలితపంచబాణరససంజలితోరుపరిస్రవంబులై
యలరుఁబురికొశతాంగములుదగ్రవిరోధిచమూవిభంగముల్. 71

ఉ. బాహుబలోద్ధతుల్ సమరభాగనటద్రిపుచాతురంగిక
పూహవిభేదనక్రమసముజ్జ్వలవిక్రమవిస్ఫురన్తహా
సాహసికుల్ గనుఁ ప్రముఖసాధనధారణకాశలల్ సము
త్సాహరసాకృతుల్ సుభటసంఘములస్వరమందసంఖ్యముల్. 72

- మదిఁదలపోసితిన్ననగుమార్గమునంజనుడంతకంతకుఁ జదలను నిక్కియవ్వలచుసందిగిపోవుచునుండునిచ్చలుక. 59
- మ. పగలుకే రేయిసమప్రకాశతనుజీవంజీవబంధుండు సాం పగుముతైంబులచేరుచుక్కగమియుక వ్యాజంబునకేరేరు చు క్కగుమింగూడియనేకరూపములతోఁగన్పట్టెనానొప్పగుక నగరిహేమశిరోగృహగ్రవిహరన్నారీముఖాంభోజముల్. 60
- ఉ. నిర్మలభర్తరత్నమయనిర్మితవిస్ఫుటహర్త్యసంచయాం తర్కదనాహవిశ్రమగతప్రమదారమణచ్చటాతనూ ఘర్షనివారియైవినుతిఁ గాంచునుపాంతనిలింపనిమ్ముగా హర్షఖపద్మగంధవిభవానుభవాంచితగంధవాహముల్. 61
- తే. మీఁదనున్నట్టికుంభసింహాదికములు, తారకామండలంబునఁ దగిలియుండఁ జంద్రబింబంబునంబైనాసాధరుచులు, సురపురముమీఁదఁదనరుగోపురవిభాతి. 62
- సీ. అతనిజన్మసానమగువిష్ణునాభికి నూర్ధ్వమాముఖముననుదయమైరి అతఁడు నల్లగముల నభ్యసించినయట్టి చదువేకముఖమునఁ జదువుకొనిరి అతనిరాజసగుణాస్థితకంటె నుత్తమంబగు సాత్త్వికమున శుద్ధాత్మైరి అతఁడు ముక జరతపోగతిఁగన్నహరినిభావితభక్తివరుఁగావించుకొనిరి
- తే. పెద్దపిన్నతనంబురూపించుకొనిన, యధికులనవచ్చుహంసవాహనునికంటె సకలసౌజన్యగుణగుధాసారనిధులు, భూసురేంద్రులు గలరు తత్పురమునందు. 63
- సీ. సముదీర్ఘచంద్రహాసకళావిసోదముల్ ముఖముఁడుమరణోన్ముఖములందు ధర్మగుణానుసంధానతాచతురతల్ శయములందును హృదాశయములందు బుధగురుచక్రవనధురీణచిహ్నంబు లాఖ్యలందునిజాన్వయాఖ్యలందుఁ బ్రకటపంచాననప్రక్రియావిభవముల్ భటులందు విక్రమాధ్భటులయందు
- తే. వెలయవెలయుమరనివార్యవీర్యశౌర్య, ధైర్యగాంభీర్యసమధికాదార్యతుర్య ధుర్యలైనట్టిబాహుజవర్యతైవుడు, సిఁగుఁకెలువొందునప్పురవరమునందు. 64
- సీ. తనలోనిరత్నసంతతులధోగతిపాలుపఱచుకొఁడేనిసాగరుఁడుసాటి తనమూలధనముకుఁదగినలాభముఁ గూర్చుకొనెనేనిధననాయకుండుసాటి తనకున్నబంగారమనుషక్కరలక్ష్మియ్యఁజాలినఁగాంచనాచలముసాటి తనమహత్వమునకు నెనయైనభోగానుభవమందెనేనిఁగల్పకముసాటి
- తే. గానియితరులుతాదృశుల్ గారనంగ, నర్థసంపదతోడవిఖ్యాతసుకృత సుపదలనంతములుగాఁగసంగ్రహించు, వైశ్యులండు మరపప్పురవరమునందు. 65
- సీ. జన్మేంద్రంబునిర్జరశిఖాకుసుమగంధావాసితంబైనహరిపదంబు సైదోడుప్రకటధూర్జటిజటామకుటరంగడభంగనిజభంగగగనగంగ

వ. మఱియు బ్రహ్మజ్ఞాననూచనాసమర్థుండుగాఁగలవాఁడని బ్రహ్మనూనామకుండును, ఋశ్యమృగవిహ్నితకేతుండు గాఁగలుగుటంజేసి ఋశ్యచేతుండునుని గురుజనంబులు నామనిదేశంబుచేసి రక్కుమారుండు శరత్సమము ముక్తపాదముకరుచందంబున నహరహః ప్రవర్తమానుండై క్రమంబున జననీతంబుగా ర్థసంఘట్టించిన బాల్యంబును స్వబంధు జననయనానందశరీరసుకుమార ధోమిమారంబును నతిక్రమించినయనంతరంబ.

సీ. ముఖచంద్రమండలంబునకునూనూఁగుమీసపుఁజాలుసహజలాంఛనముగాఁగ నమరులక్ష్యకవాటమునకు నేవళంబులుకుందనపుఁదీఁగెమోడిగాఁగఁ జెక్కుటద్దములకుఁజెలువంబుమీఁతినచిఱునవ్వు తేటకొంజికిలిగాఁగ సరసమాకచనీలగలదంబునకునవతంసదీధితితటిద్వల్లిగాఁగ
తే. నలజయంతుని చందంబునలునిసొబగుఁ, జందురునిమేలుఁగందర్పచక్కఁదనముఁ దనకుసరిసేయఁదగినసొందర్యమహిమ, నతఁడుచెలువారెవయకానాగమమున. 80

సీ. కనుమెఱుంగులుతళుక్కున నేమఱించుదూపులకుగుండియుజల్ జలుమనంగ నరుదుగా నాభిముఖ్యునిందుమోముకువాలకన్దలదక్కోలుపడఁగ జెలికాండ్రతోనాడుపలుకుల చేసినలొగివశ్యమంత్రప్రయోగమందఁ బ్రతిలేనిరూపసంపదఁజిక్కితలఁపులునుడివడ్డగతిఁజాట్టిదుట్టితిరుగ
తే. నంగుకొనరానిమ్రనిపందైనయతిని, ప్రభుతచేనూర్పులూర్చిద్విత్తవహింపఁ గొలువునకునచ్చువారకన్యలకయోగ, విరహమొదవింఁచెదద్రూపవిభ్రమంబు 81

తే. వాలుఁజూపులచేతనివాళులాసఁగి, ప్రమదజలములనర్ఘ్యదానములానర్చి యెలముభానంబులుపహరముగఁజేసి, వనితలుభజింతుర్చిదైవముగనతని. 82

మ. తరుణుల్ వానివిలాససంపదకునాంతర్యంబునంజొక్కిత త్వరరంభానుభవంబుఁగోరుచువిధాతావీనిమజ్జీవితే శ్వరుగానేటికిఁజేయవై తినినుచుకొసంతాపముంజెందును స్ఫురుగాడ్పుల్ విధికంగదాహమొదవిందుకమండువేసంగియై. 83

ఉ. బింబముమోవిసంకుప్రతిబింబముకంతముతారకాధిరా డ్వింబముమోముసన్నపరబింబములాదరహాసపుంగహో లంబులుయక్షునందనకళానిధిముఖ్యులఁజూతుమేకదా శంబరవైరినందనునిసామ్యముగావవియింపఁబోలునే. 84

ఉ. సాహసధైర్యబాహుబలసంపదచేఁజెలంపొందివాహనా రోహణమేతిధారణనియాశ్చేదనర్చనహోవిభూతిశే హాహిగతిఁజెలంగిజగిదాదరణీయగుణాభిరాముడై యాహరిపాత్రుఁడొప్పెందనయభ్యుదయంబునదాభిన్యధిగాక. 85

వ. అంత. 86

- చ అతనికి మేనమామసుతయైతగురుకి నృపాలపాత్రియం
చిత్రసుమకోమలాంగిరజ్జీరుహపత్ర విశాలనేత్రుని
ర్జితకలహంసయానమజితంఘరకుంభసమానవర్తులో
న్మతకుచరుక్తలోచనయశ్శాస్త్రననంగశకోపమానయై.
87
- గీ బంధుజీవమయ్యెబంధుజీవంబని, యధరమునకుబింబమధరమయ్యెఁ
దమ్ములయ్యెనసాచుదమ్ములఁగనికొమ్మ, యడుగులకునుజిగురులడుగులయ్యె.
88
- సీ. కట్టిడివగనుజేట్లకులోనయ్యె విరసభావంబులై విద్రుమములు
ప్రత్యహంబునుగళాభంగమయ్యెను దామసప్రకాశతనునక్షత్రగణము
వగలుమించుటవిదేశగతంబులయ్యె రాజావమానమునరథాంగులము
కాక దెచ్చుకతుదిలోఁకునై పలుమాటుఁ బ్రహరణంబులఁజెందెఁబనిఁడికమ్మి
తే. రమణియధరనఖస్తనాంగములతోడి, ప్రాతిపక్షీకముననివి భంగపడియై
వట్టియార్యేరమునబలవంతుతోడి, సాటికిఁబెనంగుటెల్ల నిష్ఫలముగాదె.
89
- సీ. శాతకుంభమునకుఁజాంపేయమునకుఁదాననుగుణంబగుఁగాంచనాంగియనుట
కంజాతమునకునుగైరవంబునకుఁబ్రియంపదంబుమహాత్మపూక్షీయనుట
శకోఁపలమునకుజలధరంబునకునువినయోక్తిఘననీలవేణియనుట
కలహంసమునకుశిఖావళంబునకుహితాలయమండజయానయనుట
తే. యభయభావంబులతినయందునికి సార్థ, కముగనిట్లంటచతురతకల్పనాంశ
లందువలసినయట్లందురనఁగనిమ్మ, వారికిమిగులకుతులొకర కవులు.
90
- చ ఇవ్విధంబునం బ్రభూతవయస్సమయయైయున్న రుక్తలోచనను విచాహంబుసేయ
నుద్యోగించి తత్రపితామహుండైన భీష్మకనృపాలుండును దక్కినవారలును సు
హృజ్ఞనులతో నాలోచించుచు.
91
- ఉ. ఈయలినీలకుంతలకునీడును జోడునునై నవల్లభుం
డేయెడఁగల్గనోయనుచునెంతయునక్కఱతోవిచారముల్
సేయుదునుండిబంధువులచేననిరుద్ధనిరూపసద్గుణ
శ్రీయతుఁగానెఱింగి తమచిత్తములంబ్రమదంబువిండఁగన్.
92
- క. నెనరంటినచుట్టటికం, బునుగులమునుగుణమురూపమునువిద్యధనం
బునుబ్రాయముగలిగినవరుఁ, డొనఁగూడుటకన్యభాగ్యయోగమునఁగదా.
93
- వ అని విచారించి ద్వారవతీపురంబునకుఁ దగువారలం బంపుచు.
94
- క. శ్రీమత్సుప్తసద్గుణ, ధామాంచితకీర్తి నెన్నఁదగువనుదేవ
స్వామికిభీష్మకభూప, గామణితామ్రైక్కి సేయఁగలవిన్నపముల్.
95
- క. క్షేమంబిక్కిడమీపరి, జామమువ్రాయంగలయునాపొత్తునిపు
శ్రీమణినిరుక్తనయనా, కోమలిననిరుద్ధనకునుగూర్పఁగవలయున్.
9

చ. అనిశుభలేఖలంప విని హర్షముమాకునవశ్య మంచుగ్ర
క్కునఁ బ్రతిలేఖలంపియనుకూలపులగ్నము నిశ్చయించిచ
య్యనబలకృష్ణముఖులరయంబనుహృచ్చతురంగయుక్తులై
యనుపమవాద్యధూషణుదిగంతములందుఁ బ్రపూరితంబుగాక. 97

సీ కుండినపురికినేఁగుటయువై డయ్యలెదుర్కొనివారలఁదోడితెచ్చి
విడుగులవిడియించివివిధవస్తువ్రాతసామగ్రినడపించినంభ్రమమున
లగ్న వేళకుమంగళస్నానయుతులైనపెండ్లికూమార్తకుఁ బెండ్లికొడుకు
కలమితోబాసికంబులుగట్టికంకణబంధముల్ గావించిస్త్రాజ్ఞులైన
తే. విప్రముఖులఖండోక్తవేదరసము, చెలఁగనుచితప్రయోగముల్ సేయుచుండి
రపుడు తెరపట్టిచాటునకతివఁదోడి, తెచ్చిరిపదాంగదధ్వనులచ్చుపడఁగ. 98

చ. విచికిలగంధియుకవిభుండువేడుకతోఁ దెరచెండువైపులక
రుచిరకటాక్షుపంక్తులమెఱుంగులునిండఁగనిల్పిరయ్యెడక
బ్రచురతరానురాగరసబంధురతంచెరచీరదూఱిపా
టుచుహృదయాజ్ఞముల్ మొగమెఱుంగనిచుట్టటికంబుసేయఁగాక. 99

క. గ్రక్కునఁ దెరవాపుటయుఁద, శుక్కునవెలుఁగొందెమ్మగవిలోచనముఖన
మృక్కాంతిమెయిలుదొలఁగినఁ, జక్కఁగఁజెలువొందుపూర్ణచంద్రుండనఁగక. 100

ఉ బంగరపల్లెరంబులను ప్రాధిగనించినముత్తియంబులు
ప్పొంగుచుహస్తయుగ్మములఁబూర్ణముగాఁబలుమాటుముంచుదుక
రంగుగనొక్కొక్కరికిరంబుపయిందలఁబ్రాలువోసిర
య్యంగమరీచినవృక్షమణులైదిగుపాఱఁగనవ్వధూవరుల్. 101

క ఈవిధముననుముహూర్తము, గావించివివాహవేదికాస్థలమునకుక
రావించిరపుడుపంచమ, హవాద్యధ్వనులుబహుళమై మొరయంగక. 102

క చెలిపాదముచెలువుఁడుకర, జలజంబునఁబట్టినడపెనప్తపదంబుల్
పొలయునుదీర్చునాఁటికి, యశవడుననివావియైనయతివలునన్వక. 103

ప. తదనంతతంబ ప్రథానహోమాదికంబులైన నైదికతాకికప్రయోజనంబులునడపి వివి
ధవిభిక్ష్యుభోజ్యాదిపదార్థంబులనకలజనసంతోషంబుగా భోజనోత్సవంబుగావించి
రందు 104

మ. పరమాన్నంబులుఁబిండినంటలునునూపంబుల్ గమయించు పం
డ్లనంబుల్ మధురాష్టకములుబెల్లంబాజ్యముకడేనెక
ప్వరపుంహోయముమీఁగడల్ పెరుగులుప్పంఁగాయలుకమున్నుగాఁ
బరిపూర్ణంబుగ సోరిగించిరనువొప్పందెండ్లివారందఱుక. 105

సీ. చెలివయోధురకుంభములుదాఁచుకొన నేల ఘనమయ్యెదృష్టచేకొనఁగనిము
లతకూనమధురలిలాఘరఫలరసంబులుచాల నభిలాషబోడమఁజేసి

- నలివేణినీచేతి మతిరసరుచిరస జ్ఞానందమయ్యై నేమనఁగవచ్చు
రాకేందుముఖివినుమాకారమంతచక్కనిదెన్నఁడెఱుఁగముకన్నులన
యనుచుభోజనసమయంబులందాభాష, గర్భితములాడుసరములకాంత్రుకొల్పి
ననుభవింపుఁడుకొదవలేదనిసమర్థ, వస్తులైబోనకత్తెలుభుక్తులిడిరి. 106
- కా. తాంబూలంబులువారికేళకదలీ ద్రాక్షాధినానాఫలా
ఘంబులొచంపక మల్లికాదిసుమనఃకన్తూరికాగంధసా
రంబులశర్కరలిఘ్నఖండములువస్త్రంబులొసువర్ణంబునె
య్యంబేపారఁగఁబంచిపెట్టిరిజనంబానందముకొబొందగాక. 107
- వ. ఇవ్విధంబున. 108
- భుజంగప్రయాతము.
- నివాహప్రయత్నంబువిధ్యుక్తరీతిక, నివర్తించిప్రాధాబ్జనేత్రలోనిషేకో
త్సవారంభముకప్రేమసంధిలఁజేయక, నవోధారతులమోహనంబైచెలంగెక, 109
- తే. గంధమాల్యాదివాసనలొగ్రమ్మకొనఁగఁ, దోడుకొనివచ్చిరప్పడాతోయజాక్షి
సరసుఁడున్నట్టికళికాసదనమునకు, బలిమిచేనేర్పచేతనుబద్ధముఖులు. 110
- ఉ. ఎవ్వరికోసమివగలకేమియిఁకకొబదమంచునెచ్చెలులొ
నవునుఁద్రోచిపోవుటయునాఘనిచెంగటనిల్పియుంఁడెదా
నివ్వలనవ్వకదొలఁగనియ్యక మన్నభుఁడానవెట్టి న
ట్లవ్వనజాక్షి సిగ్గుబరువానినతీతిరంబువాంచుచుక. 111
- ఉ. శయ్యకుఁజేరిఁదీసిపతిసారకువేడఁగనించుకై నమో
మియ్యకగుబ్బలంటుకొననియ్యకనిష్టరతికొరమింపఁగా
నియ్యకయెంతసేసెనలయించినపిమ్మట సౌఖ్యదాయకం
బయ్యెనునారికేళఫలపాకముతాఁగదకన్యకారతులొ. 112
- తే. విభునితమకంబుతో నిట్లువెలఁదిసిగ్గు, పోరులెల్లనువట్టియాప్వేరమయ్యెఁ
దుదినిలువలేక గొందులుదూఁతయింఁడె, గాననబలాశ్రయమునభంగముఘటించు. 113
- వ. తదనంతరంబు. 114
- సీ. ఆధికప్రయత్నసంకఠిలనివీబంధమభిముఖకుంచితాస్యాంబుజాత
మాలస్యకరగృహీతాంచితకుచకుంభమనురాగరసనిగూఢాంతరంగ
మాయాసల్పబాహుతాపరిరంభమాకుంచితభ్రూయగాభిరామ
మామోదబాష్పధారాపూరితాంబక మలఘుసీతార్కరమోహననినాద
తే మచిరసంభూతమదనతోయప్రవాహ, మవగతోష్ణాంగజాతఘర్తాంబుకళిక
త్తిపరవశజనితనిద్రాభిలాష, మగుచునయ్యింతిప్రథమసమాగమంబు. 115

- క. ఆమోదంబోనరింపఁగ, నామోదమువిరియుఁబోలెనై కృష్ణస్థితితో
దామోదరపౌత్రుఁడును, ప్రేమోదయహృదయుఁడగుచుఁబెనఁగెకారతులకా. 116
- చ. తదనంతరంబ యాదవసమూహం బవ్యధూనరులం దోడ్పొని కతిపయప్రయాణంబుల
ద్వారపతీపురంబునకుంజని యథోచితసుఖంబులనుభవించుచుండిరయ్యనిరుద్ధండును.
- చ. విలసితలగ్నవేళఁగడువేడుకతోడగృహప్రవేశమిం
పలఁగఁజేసియవ్వనరుహాననఁగూడియతండు ప్రేమచే
సులలితకేళికాపనులసారససారసహోవరంబులం
జెలువగురత్నగేహములఁజిత్తమరంజిలఁగా రమించుచుకా. 118
- సీ. కేలనంటఁగరానిగిలిగింతచేమాటుపెనఁగుటలొకకొన్నిదినములందు
నేమిచేసినఁగానిహితముచేసుకనమ్మతించుటలొకకొన్నిదినములందుఁ
జవునీతిబంధవిశ్రాంతిమార్గములన్నిదెలిసికూడుటలొకకొన్నిదినములందుఁ
దానపైకొనిసురత ప్రాధిదమిదీర నెనయుటలొకకొన్నిదినములందు
నగుచునారుక్తనయనానమాగమంబు, తనమనంబునకంతకంతకుఁబ్రమోద
రసముకొలుపంగగాఢానురక్తినుండె, రసికకేళియఁదారతొరాజసుతుఁడు. 119
- చ. అని శుకుండు పలికె ననినం బ్రమోదహృదయులై శౌనకాదులు నూతుంగనుంగొని
యయ్యనిరుద్ధుని విహారంబెవ్వఁబుననుండె నటమీఁదటివృత్తాంతంబుఁ దేట
పఱుపుమనుటయు. 120
- చ. నరవిరదానశీలమదవారణవారణకృజ్జలాటభీ
కరకరచక్రజన్తలయకారణకారణనైజలీలనా
దరదరహాసదుష్టరిపుదారుణదారుణకోటితేజభూ
ధరధరదుగ్ధసాగరసుతానవతానవభోగసంగమా. 121
- క. నిలయ్యాకృతవైకుంఠా, బలవిద్రుపుభయదశౌర్యపటుతామంఠా
కలితరుచికంబుకంఠా, సులలితలక్ష్మీప్రసంగజనితోత్కంఠా. 122
- మాలిని. మునిహృదయనివేశామోక్షదానప్రకాశా
వినుతగగనకేశావీతసంసారపాశా
సనమనిజనిదేశాచారువక్షఃప్రదేశా
మనుజచరనివాశామంగరాద్రినల్లేశా. 123
- గద్య. ఇది శ్రీమంగళాచలనృసింహకృపాప్రసాదసంప్రాప్తవిద్యావైభవ కనుపర్తిరా
యనమంత్రితనూఢసుజనహితకృత్యనిత్య యబ్బయామాత్యప్రణీతంబైన యని
రుద్ధచరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

అనిరుద్ధచరిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.



రమణీహృదయంగమ
చారుతరశ్యామలాంగసమలంకృతమం
జీరకటకాంగుళీయక
హారాంగదవలయమంగళాచలనిలయా.

1

తే. అవధరింపుము శౌనకుండాదియైన, మునివరేణ్యులతోడనిట్లనియె నూతుఁ
డాపరిక్షిస్త హారాజనాదరమునఁ, జూచివిజ్ఞాననిధియైనకుతుండుపలికె.

2

మ. పరిఖాగాధకబంధసంవృతమహాతాళభాగంబు గో
పురకంఠీరవరూపపాటవపరాభూతేంద్రనాగంబుభా
నురవిస్తారమణిప్రక్షీర్ణనిరణాంకువ్యాప్తదిజ్జండలం
బరిసంత్రాసకరంబుశోణపురమొప్పారుక ధరామండలికె.

3

కా. బాణుండుద్ధతనత్వనిర్జితజగత్స్పృణుండుసాతత్వశ
ర్వాణీవల్లభపాదపద్మభజనారంభప్రవీణుండుగీ
ర్వాణప్రాతమనోభయంకరధనుర్బాణుండుసంగ్రామపా
రీణుండప్సరమేలుచుండువిజయశ్రీవైభవాక్షిణుండై.

4

తే. తనసహస్రభుజాబలాద్ధత్వమహిమ, నేచిముల్లోకములనుండు నెదురులేక
బలితనూభవుండైనయబ్బణదైత్యుఁ, దుగ్రశాసనుడైయుండియొక్కనాడు.

5

ప. భవానీమనోహరుండగు మారుండు షణ్ముండతాండవకీర్తనకుండై ముఖరితమృదంగంబును,
రణితోపాంగంబును, సంగీతప్రసంగంబును, బరితోషితాశేషభూతాంతరంగబునున
గున్యత్వరంగంబున దశప్రాణాత్మకంబును, మూర్తిత్రయకళారమ్యంబును, లఘుగు
రుప్రతనమేతంబును, దశతకధికతకముఖశబ్దబంధురంబునగు ధ్రువమత్యరూపక ర్షుం
పాత్రిపుటాటతాలైకతాళసింహానందచంచుపుటాదితాళంబుల జతులకడకట్టుకై
మురికళానికలద్రుతమధ్యవిశంబకాలపరిమాణంబుల దండలాపకకుండలిప్రేరణీప్ర
ముఖమార్గంబుల రంగరత్నలునహింసనాట్యంబునలుపునవసరంబునభరతకళాధురీణుం
డగుబాణుండావజంబారజంబునంబుచ్చుకొని శ్రుతిప్రమాణంబునిలిపి తకధిమికిట
శబ్దాక్షరసముచ్చరితముఖుండగుచుఁ గరప్రహారంబులం జిత్రవిచిత్రంబులై చలంగు
తాళవ్యాప్తులుఘమంఘమాయమానంబై నాదబ్రహ్మంబుజనియింపహృదయరవిం

దంబున కానందసంపాదకంబై నెఱయి మొరయించిన నప్పరమేశ్వరునాట్యంబు
జగన్మోహనంబై ప్రవర్తిలైనప్పుడు. 6

ఉ. బాణునివాద్యవిద్యకునపారముదంబునుఁ బొందికాంకరి
ప్రాణవిభండుమెచ్చితిదయకొవరమిచ్చెదవేడుమన్న గీ
ర్వాణవిరోధినానగిరివాకిటఁబారిషదాభితోడ శ
ర్వాణియునిపుభక్తజనవత్సలకావలియుండవేళ్ళపక్ష. 7

తే. అనుచుమొక్కి నఁగరుణించినాంబశివుఁడు, దానవేంద్రునిపట్టణద్వారమునను
గాపురంబుండెనిదిలఘుకార్యమనక, యెంతసులభండుపారవ్యతీకాంతుఁడహహ. 8

తే. ఏమహాత్మునిమహిమబ్రహ్మాండముఖ్య, లెఱుఁగఁగఁజాలరట్టిసర్వేశ్వరుండు
నిజపురద్వారపాలుఁడైనిలువమెలఁగె, నొరవానిదిగాకభాగావ్యతీయము. 9

లఘుస్వగర్ధ. ఆలీలంబూర్యదేవుండతులదశశతోదగ్రదోర్దండహేతి
జ్వాలాదండవ్యామానస్వరధిపశిఖివై విస్తృతక్రమ్యభుక్తి-
లాలాభ్యతాదిదిక్పాలకగణహృదయశ్లాఘ్యైక్రమ్యులబ్ధ
త్రైలోక్యప్రాభవుండైతనరెభువనసాధారణస్ఫుర్తితోడకొ. 10

క. సురవైరిమతియుఁగొన్నా, శ్లయగఁగనొకనాఁడుమదనమారుఁబొడగనిత
చ్చరణమునకునతిభక్తిం, బరిణతులొనరించి వినయభాషాపరుడై. 11

మ. గిరిజామానసహంసహంసవరయోగిధ్యేయచి దూరిపరూ
పరుచిశ్రీజితముక్తముక్తభుజదర్పవ్యాఘ్రుడైత్యేంద్రయిం
ద్రరమావల్లభమిత్రమిత్రరజనీరాట్పుక్తచక్రాబ్జుం
దరచేఖాకరపద్మపద్మశరభానాశంకరాశంకరా. 12

వ. అని బహుప్రకారంబులస్తోత్రంబు గావించియిట్లనియె. 13

క. లోకములెల్లజయించితి, సౌకర్యముగాఁగనకలసౌభాగ్యంబుల్
చేకొంటిఁగీర్తి నొందితి, నీకారుణ్యమునఁ జేసినిలగ్నీవా. 14

ఉ. ఆహవభూమిమామకసహస్రభుజాబలతీవ్రధాటికి
సాహసలీలతోనెదిరిశౌర్యముఁజూపఁగఁజాలినట్టియ
వ్యాహతవిక్రమాఘ్యఁడొకఁడైననులేఁడొకనిప్రదక్కుహా
లాహలలాంఛనాంచితగౌపరిరంభితసర్వమంగళా. 15

ఉ. ఆతత్వైరివీరసముదగ్రకరోద్ధృతహేతిహూతసం
ఘాతవిముక్తరక్తజలకాంతులుకంకణపద్మరాగసం
జాతమరీచులంగలయసంగరకేళిఘటింపఁజేసినా
చేతులతీటకాషఢముసేయఁగదేరజతాద్రిమందిరా. 16

వ. అని ప్రార్థించుచున్నయద్దోషాచరభాషణంబులకురోషించిశేషభూషణుండినిట్లనియె.

క. నాయంతపానితోనని, సేయంగలిగెడునునీచేతులబరువుకొ

- జాయభవదీయకేతన, మేయెడఁధరగూలునపుడుహీనవివేకా. 1
- వ. నిర్విచారుండవై యుండుపామునియానతిచ్చిన బలిందనుండు డెందంబుననానందంబు
నొందుచు నందిహానునకందంద వందనంబులాచరించి మవలి నిజమందిరంబునకేతెం
చియాత్తి యశ్రేయోహానిహేతు భూతంబైనకేతుపాతంబున కెదురుచూచుచు నీచాః
కలహమిచ్చంతి యనువచనంబునకు నగ్రసాక్షియై యుండె నంత. 19
- ఆ. అతనికూర్చి కూతురందంపుబి త్తరి, ముద్దుగుమ్మభుజనమోహనాంగి
కుందనంపుబొమ్మకునుమకోమలియుపా, కన్యయనఁగనొప్పుకమలనయన. 20
- ఉ. ముద్దులమాటలుకొ జిఱుతమోముననున్ననిలేతచెక్కులుకొ
గొద్దిగనున్న నెన్నడుముకూకటికందకఫాలపట్టికకొ
విద్దెముసేయుముంగురులువిప్పగుకైప్పలగొప్పకన్నులుకొ
బ్రొద్దొకవింతయైయరుకెఱుప్పనుగంధికి బాల్యవేళలకొ. 21
- నీ. అరవిందములుమన్నభాస్త్రంబులై నట్లువాలుఁగన్దొనల గ్రొవ్వాఁడివొడమె
హరినీలములుపేరులై నచందముననించుకలై నకురులుపెకొ సోగలయ్యె
వీణాశ్రుతులుమేళవించెనెవగముద్దుపలుకులప్రాధసంపదపహించె
గనకంపుఁగణికకుందనమైనరీతిఁ జూయలమేనునిండుతేపలవహించె
తే. నివృత్తపలుకుదిరిఫలములైన, గతిఁజనుకుడుట్లనిగిడిహంకమువహించె
బంధుజీవాధరయతీతబాల్యముగుచు, నిండుజన్మనముననొప్పూదుండునపుడు. 22
- మ. కలవాక్కిరహాయంబుగల్గమకరీకస్తూరికాపత్రస
ల్లలితాంకంబునితంబబింబటులీలాచక్రమలోకనాం
చలబాణౌఘముభ్రాంతాయుగమహాచాపంబునై శోభిలెకొ
జలజాతాననవిగ్రహంబుగతిరాజస్యందనప్రక్రియకొ. 23
- ఉ. తేనియలోల్కుమోవియును దియ్యనిమాటలుఁబువ్వువంటి నె
మ్రేనునుముద్దుఁజెక్కులును మెచ్చులుఁగులెక్కుడుగుబ్బుచన్నులుకొ
మీనులవంటికన్నులునుమిక్కిలియైనపిఱుంగునన్నపుం
గొనుసోయారపున్నడపుఁగల్గివెలుంగునుసోహరాంగియై. 24
- తే. ఒఱపుగలచందురునిచందమోముమోము, నలరజైవాలలిలఁజెన్నూరునారు
పరిమళముగుల్కుకపురంపుఁబలుకుపలుకు, కలికిరాజమరాళసంగతులుగతులు. 25
- నీ. ఘనసారమును సారఘనము నాక్షేపించుఁ గలికిపల్కులయింపుకచముసాంపు
పద్మరాగమురాగపద్మమునదలించు రమణంపుమోవిపాదములతీజి
మృగమదంబునుమదమృగమునుహాసియించుఁ గాయంపువలపుకన్దోయిమెలపు
విరనాగమునునాందవరముఁజుల్కఁగఁజేయునవకంపునూఁగారునడలితీరు

- చక్ర సామ్యతవేలయుకుచంబులందు, సామ్యచక్రతదగువుక్కునపుచిటుందు
రూఢినారోహిణియుననారోహిణియుగ, నెలతచెలువంబుసారెవ్వింపదగును 26
- చ. మలయజగంధిబి త్తరపుమాటలుపీనులుసోకినంతనే
చిలుకలపల్కినట్లువిలసిల్లునసంతపువేళగోవెలలో
చెలగినయట్లుకిన్నరలుచిత్రవిధంబునమీటినట్లుపీ
ణెలు మొరయించినట్లుమదినిండుబ్రహ్మదరస్సప్తవాహుమల్. 27
- ఆ. ఇరులుసిరులుదొరలుకురులతియ్యదనంపు, దీవితీవితావికావిమోవి
కులుకులూలుకుపలుకు మెలకువనుమచాపు, తూపురూపుమాపుచూపుకోపు. 28
- చ. కొలుకులకెంపుసొంపురహిగుల్కెడుతారలనీలిమంబుక
స్వేధుకుమెటుంగులుంగలనిపెంపమరెకహరిణాక్షిచూపు
వ్వలదొరముజ్జగంబుగెలువకొననచూతదళంబుమేచకో
త్పలమరవిందమొక్క మొగిబట్టిప్రయోగమునేయుక్తవడిక. 29
- నీ. మునుకారుననుకారుకొనిమిరుఘనచారుతనమారుకొనికేరుదరుణికురులు
నలకుందములయందములచందములుముదములనొందగాఁజేయుఁజెలిరదాళి
తెగరానివగమేనితోగరేనిజిగిబూనితగుదానిసాగపైననగుమొగంబు
వెలపెంపువెలయింపుకళగుంపుగుంకింపుబలుదింపుఁబలపింపుఁబలఁతిమోవి
- తే. సింగములభంగములనొందఁజేయునడుము, కీరములదూరములదొలఁగించుబలుకు
జక్కవలఁదక్కువలఁజేయుఁజన్నుదొయి, ముదితరూపంబుత్రిభువనమోహనంబు.
- నీ. ఇంపుసొంపులగుమ్మరింపుమాటలువీణపలుకులకత్తూరాభ్యాసమొసంగు
మందంపునడపులుమాయూరగతులకుఁబలుమాటుతిన్ననిఘణితిఁజూపు
సరసంపునాసిక సంపెంగమొగ్గలకెక్కువతక్కువలోచక్కదిద్దుఁ
జొక్కంపుగుబ్బలుజక్కవకవలకు దిట్టతనంబుపదేశమిచ్చు
- తే. హొంతబాడుటవనవిహారోత్సవంబు, సలుపుటయుఁబుష్పవితతివాసనలగొనుట
నెఱిసరసిఁగ్రీడలాడుటనెవములుగను, నతనిసొందర్పమింకనేమనివచింతు. 31
- క. ఇటువంటియనయనంబుల, నెటువంటివిలాసనతులనెనసేయఁగరా
నటువంటివగసురజనీ, విటువంటి మొగంబుగలిగెలఁదుకయొప్పెక. 32
- ఉ. మేరుధనుష్కుదేవిస్వరమేళకళానిధిదత్తలంబుభాం
డీరముకోహళియ్యకము తీవిగఁ గావ్యమునాటకంబలం
కారముకాస్త్రములో మొదలుగామతీయభ్యసనంబొనర్చుకృం
గారపువిద్యలద్దనుజకన్యకకుఁబరమానురక్తయై. 33
- ఆ. అడఁబాడనేర్పియభినయింపఁగనేర్పి, సరసకవితచెప్పఁజడువనేర్పి
బాణదనుజపుత్రిబాలికయయ్యును, సకలకళలయందుజాణయయ్యె. 34

- వ. అంత నితాంతకాంతి కాంతవనాంత లతాంత పరిమృక్తాంత దిశాంతంబైన వసంతంబు ప్రవేశించె. 35
- సీ. శ్రీయుతారామరామాయానప్రాప్తి సంభోగరతమనస్సాఖ్యరాశి
యువనవోధాత్రపాప్రవణకుట్టాకంబు సద్విజానీకవాంఛాఫలంబు
ప్రోషితధర్మకాయోషిద్వ్యధామూల మనుషమయోగిధైర్యచ్చిదంబు
భాసురతరళరద్యాసరసానంబు జాతికృత సమచ్ఛాటనంబు
- తే. నగుచున్నదింపయోగ్యమైయతిశయిల్లె, వివిధసమబృందనిష్యందనవమరంద
బిందుసందోహపానమిళిందసుంద, రాగమందైనయవ్యసంతాగమంబు. 36
- తే. దండిమీఱంగదరువులనుండిమిగులఁ, బండిరాలిననల్లినిండిదళము
లమరెవనలక్ష్మీమాధనాగమనవేళ, నడుగులకుఁబఱపించినమడుఁగులనఁగ. 37
- చ. ఐలపులవేల్పుకై దువులపాంధజనంబులపాలియిక్కి
లలుచెలువొందుకోకిలకుంబునకాఁకటిపంటకొల్పురా
సులవనలక్ష్మీమేనఁబొడనూపెడురాగరసాంతురంబులిం
పలరెడుకాంతులంగిసలయంబులుతోఁచెననోకహంబులకా. 38
- క. సుమనోవిరాజితంబై, యమరనగన్మూర్తిదనరియారామంబుల్
సుమనోవిరాజితంబగు, నమరనగన్మూర్తిదనరెనభిరామంబై. 39
- తే. సద్విజాళిప్రసంగంబుగరసతరము, ప్రణవవిన్మూర్జితమువీజబంధురంబు
పల్లవాలంకృతముఫలప్రదమునైన, యాగమస్థితినొప్పెసర్వాగమములు. 40
- సీ. అనిలోపదేశనాట్యక్రీడఁదగులతాబింబోమృలకుసరిపెనలొసంగె
నింపుసాంపుల బాడునెలతేటిబయకాఱులకువన్నెమీఱునీలములొసంగెఁ
గైవారములుసేయుకలకంతకులవందిబలగంబునకునుమావులనొసంగె
ఫలరశ్మిములనారతులొసంగుభూజపురంధ్రీజనులకంబరములొసంగెఁ
- తే. దననదానన్యచమత్క్రృతిజనులపొగడఁ, దనవిలాసంబుభువనమోహనముగాఁగ
విభవసంపన్నుఁడైననిహృతిసలిపె, మాధవుండువనీరమణీధవుండు. 41
- తే. శుకభరద్వాజముఖసద్విజకులరక్షఁ, దనరిసుమనస్సమూహవర్ధనమొనర్చి
ఘనతరాగమచేద్యుఁడైవినుతిఁగాంచె, మహితవనవాసలీలమాధవుండు. 42
- న. అట్టిసంతకాలంబునందు. 43
- క. సాళీకముఖియుమంగన, యాళీజనసహితముగుచునలికొకిలకీ
రాళీనినాదతోభిత, కేళీవనవాటియందుఁ గ్రీడయొనర్చెన్. 44
- సీ. చెలువంపుఁజిగురుటాకులుపాదములుగాఁగనవనకంపురంధ్రలూపులుగాఁగ
నూనవాసనలు నెమ్మేనితావులుగాఁగనొఱపైనలతలుబాహువులుగాఁగ
గజనిమ్మపండ్లుచొక్కపుఁగుచంబులుగాఁగఁగలకంతరుతులువాక్యములుగాఁగ

తులలేనిమల్లెమొగ్గలుదంతములుగాఁగనుమిలిందమాతికల్ మాపుగాఁగ
బల్లివితతమాలపాదపచ్చాయలు, సరసమైనవేణిభరముగాఁగ
నెన్నఁదగియొనప్పుడిందుబింబానన, యౌషనంబుఁబోలి యవ్వనంబు. 45

సీ భూరుహావతులశృంగారభావములులోచనపట్టులకువికాసంబునెఱుపఁ
కలకంతకుకళారికాకలరావంబురహిమిం చిక్కిర పర్యంబునేయ
లలితచాంపేయపాటలకుందవాసనల్ నాసికంబునకునానందమొసఁగఁ
నమ్మతోపమానంబులగుఫలరసములువెలయజిహ్వలకునువిందులొసఁగ

తే. గప్తుతావులుపయిపయిఁగ్రమ్మవిసరు, చలువతెమ్మరమేనులయలఁతఁదిక్కు
సారిదిపంచేంద్రియములకుసుఖముగాఁగ, ననవిహారంబుసలిపిరవ్వనజముఖులు. 46

సీ. అధరబింబాపేక్షనరుదెంచుచిలుకలద్దపుఁజెక్కులజవాదితావులకును
పదనాంబుజములకైకదియువ్యంగంబులు తంసంచంపకనుగంధంబులకును
భుజమృణాళాసక్తిఁబొదువురథాంగముల్ సరసమందస్తేరచంద్రికలకు
హస్తపల్లనములకైదాయుకోయిలల్ముద్రికాంకితరామమూర్తులకును

తే. జకితగతిఁజెందిచెదరఁగఁజంద్రముఖులు, చతురతఁజరించిరప్పుడుచారుచరణ
చలితచామికరాంగదర్పణార్పుణంబు, ణంబుణధ్వని చెవులకానందమొసఁగ. 47

ప. మఱియు నవ్వుదనతీతిలకంబు కదంబకాంచన కదలీక్రముక కరవీర ఖడ్గార నారికేళ
తమాలతిలక కురంటక మాధవీప్రముఖితరుషండంబులవలనం దిరుగుచు, ఐనమయూ
రంబులవెంబడినరుగుచు, మహీరుహంబుల నామూలాగ్రంబుగాఁబెనఁచి యల్లికొని
యునేలాలనంగ ద్రాక్షాదిలతావితానడోలాజాలంబులఁ నుయ్యలిలాలఁగుచు, బొద
రిండ్లఁదాఁగుచు, ననమంబులగుకుసుమరసవిసరంబులు వెసంగ్రోలిర్పుంకారంబునేయు
మధుకరనికంబులంజోపుచు, బ్రసూనఫలభరితలైయున్న కొమ్మలకు జేతులంజాఁ
పుచు, స్వచ్ఛంబులైన కుసుమగుచ్ఛంబులును మార్దవనిలయంబులైన కిసలయంబు
లును మనోరథఫలంబులైన ఫలంబులునుగోయుచు, దోహదవికేషంబులుసేయుచు,
శారికాక్షిరకాంతకపోతకరవప్రముఖ విహంగనాదంబులకుం బ్రమోదించుచు,
గ్రీడావిశేషంబులవినోదించుచు, గరకమలకలిత కాంచనకంకణకాంచికలాఘుంటి
కానికరనూపురసంజనితర్పుణార్పణవంబులనదేవతామనోహరంబైచెలంగం జరియిం
చుచుఁడమలోన. 48

క. మాతముమాతముసుదతీ, వ్రాతమురామ్మనుధుకరవ్రజగీతో
పేతముసుమసారధవి, ఖ్యాతిమువిరహిహృదయాభిఘాతముఁదలఁపక. 49

క. కాంచనవర్జ్యముకువలయ, సంచారముమాధవప్రసన్నతయును బా
లించుచునానప్రకృతఁ, గాంచుమధుప్రతకులంబుఁగంటివెచ్చెలియా. 50

తే. పేరులబాతులకు నెల్లఁబెంపుదలుగ, సౌఖ్యమొదవెఁగుజాతివిజాతులకును •
గాలకుటిలంబుఁజూడుమాకంబుకంతి, మానవ నెవ్వరివశమమ్మమాధవాజ్ఞ. 51

- చ. పలుమఱునీవుపంటఁబగఁబట్టినకై వడినిట్లు మొల్ల మొల్ల
గ్గలుచిదుమంగ నేలకనుగందనియించిగురాకులెల్లఁజే
తులకసిదీఱఁ గాఁగఁగఁగిత్తుంపఁగ నేటికిమానవమమ
క్కలమునహించియిందుకొడిగట్టినదానవుమాన నేర్తువే. 52
- వ. అనియివిధ్యంబున సరససల్లాపంబులుసేయుదుఁ జంద్రకాంతోపల్లప్రకల్పితసోపా
నసముదయకూలంకషమధురజలతరంగచ్చటాగంచలితపద్మకై రవకల్పారవనవిహారమాణ
మరాళచక్రవాకబకసారసద్విరేధమిధునసంసారంబైన కాసారంబుఁజేరి జలక్రీడా
సక్తచిత్తంబులనమ్మత్రకాశినులు దత్తఱంబున విహరించుదు. 53
- చ. జలములఁజల్లులాడూచును సారససజ్జుల ప్రేటులాడుదుక
బలుమఱునీఁదులాడుచును బక్షికదంబముఁ దోలియాడుచుక
జలదలిమాలికామధురరంభంకరణధ్వనితోడలియ్యమై
కలసిలయప్రమాణములఁగంకణనికవ్యణముల్ఁచెంగఁగఁక. 54
- వ. విహరించిరప్పుడు. 55
- నీ శంపాలతాంగులచరణకాంతులుకుశేశయకదంబముతోడసరసమాడఁ
దారుణ్యనతులము త్తఱులయందముతరంగావళితోడసయాట్రబలాడ
విచికిలగంధులకుచపాటనముచక్రసంఘంబుతోనెకసక్తమాడఁ
గలహంసగహనలకన్ములబెళుకులుమీనపజ్జులతోడమేలమాడ
తే. రాజనదనలవేణీభరములసాబగు, ప్రబలకైవాలలతలతోఁ బంచమాడ
బాలికాజాలజలకేళిలీలఁజాల, శ్రీకరంబయ్యెనప్పయోజాకరంబు. 56
- మ. కుచకుంభస్థలపాటవంబుదనరక గ్రొమ్మించుదంతచ్చటా
రుమలొప్పుకొ గరపుష్కరాంతరసమారూఢాంబువులోమీఁదఁజ
ల్లుదుఁగ్రీడించిరితత్సరోవరమునకొలోలేక్షణలో మందమం
దచలధ్యానములకొ మదద్విరదయూథన్నూర్తివర్తిలగఁక. 57
- వ. అంత 58
- చ. పొదివెడలించుమనస్థునిపుష్పశరంబులలీలనీలతో
యదమునతిక్రమించిపాలుపారెడుశంపలగుంపుసాంపుసం
పదఁదెరవాసివచ్చుజిగిబంగరుజంత్రపుబొమ్మలట్లున
మదమున నెచ్చెలుల్ సరసికుధ్యము వెల్వడియజ్జ్వలంబులై. 59
- క. కేళీవిహారచేట్టులు, చాలించియుపాలతాంగిసరసాంబరభూ
షాలంకరణోజ్జ్వలయై, యాశీజనసహితముగగృహంబునకరికెక. 60
- వ. ఇట్లుచను దెంచి సరసాన్నపానగంధమాల్యాదిభోగంబులం బరితుష్టయైనాఁటిరాత్రి
భిషనభింబోపమానతపనీయవిరిచితటద్యంబును, మహేంద్రనీలోపలఖచితృత్తనం

చి జ్యంభితంబును, వివిధవిచిత్రనాతాయనరేఖామనోహరంబును, గనకపంజరం
తర నివాసశుకశారికానికరసవసంగీతసాహిత్యవిద్యాప్రసంగతంబును, దాంబూల
చందనప్రమానదానాద్యుపచారప్రయోజనప్రవీణచైతన్యనూత్రవిచిత్రకాంచన
పాంచాలికాలంకృతంబును, గంధకర్పూరకస్తూరికాప్రముఖపరిమళవస్తుసంతాన
వాసనాఘ్రుముఘ్రమాయమానంబును, నివిడతమఃపటలపరిహరణచణుణిగణ దీపి
కావిరాజితంబును, నగునిజమందిరంబునందుఁ దరవణులదివిచిన వజ్రంబుకోళ్లును,
గోళ్లయందమరించినహరినిలంబులపట్టియలును, బట్టియలనలనరించి యల్లినపట్టుపట్టె
డయును, బట్టెడపయింబఱచినహంసతూలికాతల్పంబును, దల్పంబుపై శిరశ్చరణ
పార్శ్వదేశంబులకు నుపధానంబులుగానుంచిన సూర్యపుటంబుదిండులును, నుపరి
భాగంబుననలంకరించిన చిత్రచిత్రాభిరామంబగుచందువాపటంబునుంగలిగి మనోహ
రంబై వెలయు శయ్యాతీలంబునశయనించి.

61

చ. అకలంకితజాతినీటలాంతముఁ గ్రమ్మఁగఁదావియూరుపుక
జలువలుచల్లఁగామెయినలందినగందముసన్నవల్పైను
వ్వలువముసుంగుపైనిగిడివాసనలీనగలోచనాంబుజం
బులుముకుళించియప్పుగువముద్దవగ్గనిదురించుచుండఁగన్.

62

మ. కలలోనొక్కత్రిలోకసుందరశుభాకారండుమాణిక్యమం
డలతోభాంచితమందహాసరసవత్సుస్నిగ్ధగల్లద్యయీ
లలితాస్యండుసుగంధబంధురనుమాటంకారనీలోపలా
జ్జ్వలదమిల్లుండుకామినీహృదయపాంచాలుండులీలాగతిన్.

63

శీ. తాంబూలరసరంజితంబై నకెమ్మోవియానుచో మొనపంటనూనియూని
మంకుమాంకితకుచకుంభముల్ గ్రహణంబు నేయుచోనఖపత్త్రజేసచెనకి
మకరికాకలితకోమలగల్లములముఖంబునుచుచోఁజూబనంబొసఁగియొసఁగి
లలితధూషణచయాలంకృతాంగము నెదనలముచోమర్చంబులంటియంటి

తే. కుసుమానాయకశాస్త్రానుగుణవిచిత్ర, బంధనైపుణిసురతప్రపంచసౌఖ్య
లీలఁదనుఁజొక్కఁజేసిలాలిం చెననుచుఁ, గలికికలఁగాంచెనాశ్చర్యకరముగాఁగ. 64

క. ఈలీలంగలలోపల, నాలోకింపంగఁబడినయతఁడనిరుద్ధం

డాలావణ్యనిధిస్తును, హేలావతివినియుఁగనియుఁ నెఱుఁగదుమదిలోన్.

65

ప. ఇత్రైఙంగున నమృతరంగనయన స్వాప్నికసంభోగసంజనితానందపారవశ్యంబును, ని
ద్రాపరవశత్వంబును నేకీధవింప సుఖశయనంబుగావించి కించిదవశిష్టయామినీచతుర్థ
యామనపయంబున శతపత్రంబులతోన నేత్రంబులువికసింపనమృనోహరాంగుండు
తనకాఁగిటనున్నవాడకాఁదలంచుచు మేలుకాంచి పొడగానక గుండీయజల్లుమనది
గ్గనతేచిత్రయ్యాతలంబునంగూర్చుండి నిద్రాముద్రాయమానంబులగువిలోచనప్రభౌజా
లంబులు లోలంబులై కొలుకులనలంకరింప నలవంకలంగలయఁ బునఃపునరఖలోకనం

బునేయు మవిభ్రాంతియువిస్త్రయంబునువిచారంబునువిషాదంబును విరహంబునునంత
రంగంబునందెనంగొననంతకంతకు నతిశయంబు మోహవేశంబునఁ దదీయసౌందర్య
సౌకుమార్యవిలాసహావభానంబులు పలుమాటుఁ దలంచుచు నాజగదేకసుందరుండు
తనముందరం బొడగట్టినట్లైనం బట్టరాని తమకంబున బట్టబయలు కౌఁగిటంబట్టఁ
బోయిభుజలతాయుగంబునకు నప్రాప్తంబైన డెందంబు చిందఱవందఱయై నయనా
రవిందంబులందొరంగు నశ్రుజల బింగుసంహాంబమందంబై ప్రవహింపవలవిగా
నిపరితాపంబున వేడి నిట్టూర్పు లొడవించుచు నిట్లని తలంచు. 66

ఉ. నిగ్ధరవోపుమన్నయెడనిశ్చయమైనవిధంబుదోషన
న్నొద్దికఁజేరికూడిసుఖమొందఁగఁజేసి శ్రమించినట్టియా
ముద్దులుగుల్కుజన్మనపుముమృతపుం నెఱజూఁగెన్వృందో
పెద్దయు నాటెవానిపయఁ బ్రేమమనంబున నేమిసేయుదుక. 67

కా. ఆచక్కందనమానవోమధురిమంబామందహాసామృతం
బాచాతుర్యమునానయోవిధనమాహామోహముంజేయదే
యేచంద్రాస్యలక్ష్మనఁ బొందఁగలదాయీ మేనితోవానితో
నేచందంబుననామనోరథఫలంబీడెఱునోదైనమా. 68

న. అని చింతించుచు. 69

క. లలనామణికూటమిలీ, లలనామణిభూషణాంగులలిఁగలనినయా
కలమాటలునిక్కుంబుగఁ, గలమాటలు గాఁదలంచుఁగడు ప్రమచేతక. 70

నీ. మొనపంటికొఁదిసొక్కిననొక్కుచేఁ గెంపుటధరంబుచిమిచిమయనినయట్లు
చెలుగారుగోళ్ల నాటుల తేటచెక్కిళ్లపై నెలవంకలేర్పడినయట్లు
చెలఁరేగియలమినచేపట్టు బిగువుచేగబ్బిగుబ్బలుకనుఁగందినట్లు
కళ్లసొక్కిదవించుగాటంపురతులఁబూనంటిచేహమువనివాడినట్లు
తే. భావమునఁదోచుస్వప్నలబ్ధంబులైన, సౌఖ్యములుమిథ్యలయ్యనిశ్చయముగాఁగఁ
బురుషసంగతిచేసినకరణినపుడు, పద్మదళసేత్రకరుణానుబంధమునను. 71

క. అంతసభిప్రేరితయై, సాంతత్యంబైనయట్టిసమయోచితముల్
స్వాంతముననిచ్చలేకయు, దంతావళయానయొకవిధంబుననడపెక. 72

నీ. బింబోష్ఠిదర్పణబింబంబుఁజూపువోఁజెలుపునిముద్దుచెక్కులుదలంచి
కలకంఠిమృగమదతిలకంబుదిద్దువోసరసుని మేనివాసనఁదలంచి
కలికిముక్తామాలికలలంకరించువోరసుఁనిమందహాసముఁదలంచి
పాలఁతినీలోత్పలంబులదండలాసఁగుచో రామునిచికురభారముఁదలంచి
తే. గంధగజయానహృదయంబుకరిగికరిగి, యసురసురమంచుఁబారవశ్యంబునొందు
నిగిడిపుంఖానుపుంఖంబులగుచుఁదాఁకు, దర్పకునిపువ్వులమ్ములఁదాళలేక. 73

74

వ. మఱియును.

సీ. విన్నదనబుఁగైకొన్న నెమ్మొమునఁబొడమనిచిఱునవ్వఁబొందుకొలుపు
దీనభావంబునొందినవాలుఁగన్ములలేనివికాసంబుఁబూనఁజేయు
గద్గదస్వరముసంగతమైనమాటలనొదవలిచాతుర్యయుక్తిఁజూపు
సుల్లాసభంగమైయున్నచిత్తంబునఁగొలుపనియుత్సాహగుణము నెఱపు

తే. ఘనవియోగవహ్నిఁగ్రాగుచునుండియు, మఱుఁగుసేయునితరులెఱుఁగకుండ
సఖులుతెలిసిరేనిసంశయింపుదురను, భయమువలనఁగుముదబంధువదన.

75

సీ. ఎలనాగవీణవాఱుచుదోనాహిఁఘంటారవంబునఁగలసిచెలగు
జలజాక్షికావ్యంబుఁజదువువోఁబాంచాలగతివోలబాహుటక్రమముదొనకుఁ
నెలఁతచిల్క. కుమాటసేర్పవోగీర్వాణభాషలోనఁదెనుంగుఁబల్కుగలయుఁ
జెలియపద్యంబురచించువోశృంగారరసముపైబీభత్సరసమునిల్పు

తే. విరహవిభ్రాంతికతమునవిద్రుమౌస్తి, యొకటిసేయంగఁబోవనేఱొకటిదోచు
నగ్గలపుఁజంతపౌదయంబునంటియున్న, నిట్టులౌటకుమదినంశయింపనేల.

76

తే. దర్పకునిబాణతీవ్రత. దాశలేక, యంగనామణిశివశివాయనినిచించుఁ
గలికికోవెలరాదలచేనలసి సొలసి, రామపలుమాఱు శ్రీరామరామయనును.

77

క. సెగలయ్యెఁజలుపవెన్నెల, పొగలయ్యెనుగప్పరంపుఁబొడికన్నులకుం
బగలయ్యెఁజలుకమాటలు, వగలయ్యెనుసుఖములెల్లవనితామణికిక.

78

వ. కలకలగాకనిశ్చయముగామదిదోచిననాటనుండితా
గలకలకంతకీరకులకంతములంజనియించుదట్టపుం
గలకలములైవింబడఁగఁగాయజానమ్ములగాయముల్పదిం
గలకలనొంపయామములుకల్పములైచెలియుండెఖిన్నతక.

79

వ. ఆసమయంబున.

80

మ. ఆమరారీశ్వరుడైనబాణనకమాత్యశ్రేష్ఠుఁడైబాహువి
క్రమకేశీవిజితాహితప్రకరుఁడైప్రాధింజతుష్టపిత్తం
త్రమహామంత్రకలాపలక్ష్యపరుఁడైరాజిల్లుగుంభాండనా
మమునందైత్యవరేణ్యుఁడొక్కరుడనామాన్యప్రభావంబునక.

81

ఆ. వానియనుఁగుఁబట్టివరసుందరాకార, రేఖనొప్పుఁజిత్రరేఖయనఁగఁ
దండ్రీవలనమంత్రతంత్రయోగక్రియ, లభ్యసింఁచియుండుసాంగముగను.

82

కా. ఆసీలాలకబాణకన్యకమబాహ్యప్రాణమోనాఁగ నెం

తేనేస్తంబానరింఁచియున్నదగుటందీనాననాభోజయై
గ్లానింబొందుచున్నయారమణియాకారంబువీక్షించిచిం
తానిర్తగ్నుమనోంబుజాతయగుచుందత్కార్యమూహించుచుక.

83

తే. ఇంగితజ్ఞానియగుటనాయించునదన, వలపుమర్మంబుగాముడిఁదెలిసియప్పుడు
పలికనేకాంతమునఁజేరిపడఁతితోడ, బడలికలుగిడిఁజల్లనిభాషణముల. 84

ఉ. ఎన్నఁడులేనివిన్నఁదనమేలమొగంబునదోఁచెనమ్మనీ
కెన్నఁడులేనిచింతమది నెక్కఁదనుండిఘటించెనమ్మముం
దెన్నఁడులేనియాకృతనేటికిదేహముచిక్క నమ్మనీ
యున్నవిధంబుఁజూచివగనొందెడునాహృదయంబుతోమలీ. 85

సీ. కమ్మనిచిగురాకుకమ్మ వికనుఁగందెనుసురసురనివెచ్చనూర్చకమ్మ
కనకంపునెమ్మెనుకాఁకచేతఁగరంగెవరహనలంబుచేఁవేగకమ్మ
తళుకునిద్దంపుటద్దపుమోముకళదప్పెవలవలకన్నీరువిడువకమ్మ
వెలిదమ్మకన్నులతెలివిమందమునొందెఁదురుముమేఘముగ్రమ్మబొరలకమ్మ
తే. పలుకఁగదవమ్మనేనటపడికవమ్మ, సొలయనేలమ్మ మోమెత్తిమాడవమ్మ
యేలిచేనదవమ్మమమ్మేటికింత, జాలిపెట్టెదవమ్మయోచంద్రవదన. 86

క. పరిరంభణమృదుదుంబన, సరసాలాపాదిసురతసౌఖ్యంబులచేఁ
గరఁగించువిభునిఁబాసిన, విరహిణిచందంబుదోఁచెవలఁదినీకుక. 87

శా. బాలానిన్నుమదీయజీవముగనేభావించునెల్లప్పుడుక
జాలానేఁగలుగంగ నెంతపనికిన్సంతాపముంబొందఁగా
నేలాసిగ్గునగుట్టుఁజేసిహృదయంబింకిట్లుచింతించుటలో
మేలాదాఁచక తెల్వనీతలఁపునెమ్మింబూనికావించెదక. 88

ప. అని యివ్విధంబునం జిత్రరేఖావధూటిపలికినఁ దద్వచనోపధంబుప్రియానుపాసన
హితంబై యాత్మీయహృదయగంజనితమదనజ్వరంబుకాంతింబొందించుటయు నేద
దేటినిజాభిప్రాయమార్గనిరోధకంబైన లజ్జాప్రవాహంబు ధైర్యప్లవంబువలన నుత్త
రించించిద్దళితశ్రుతి విపంచీపంచమస్వరోపమానంబగు గద్గదస్వరంబున నిట్లనియె.

తే. పాన్పుపైవొక్కనాఁడునేఁబవ్వళించి, నిదురపోవంగలావణ్యనిధియొకండు
చేరినాయాపనంబెల్లఁజూఁగనియెఁగలయనుచుఁదోచునిక్తంబుగాఁగఁదోచు

సీ. సొగసైనచెక్కిఁశృమంచించుచుంచించిచేరిమోమునమోముఁజేర్చిచేర్చి
కరమునఁబాలిండ్లుగదియించికదియించియధరపల్లవరసంబానియాని
కేలిమైఁగొఁగిటఁగిలించి కీలించి గళముననఖపక్షిక్కినిలిపినిలిపి
చెలఁగిగళధ్వనులైలఁగించిచెలఁగించినిద్దంపుఁబొక్కిలినివిరివిరి
తే. పోకముడివిచ్చి దేహంబుపులకలాదవ, నవయవంబులుగడియంగనదిమియదిమి
యనిలనేమేమొచేసెనయ్యాగడంబు, నెట్లుచెప్పదుసిగ్గునోర్కెత్తనియదు. 91

చ. ఆటువలెవానికొగిటసుఖానుభవంబునఁజొక్కియుండియం
తటఁగనువిచ్చిమేలుకొనితన్నహనీయవిలాసమూర్తినా

- దటబాడిగాన నైతిఁబరితాపభరంబుననాటనుండినే
నిటువలెనున్న దానఁగృశియించుచుజీవమువానిసొమ్ముగఁ. 92
౧. మదగజవై రిపంటినడుమాకమలంబులవంటికన్నుల
యదనశశాంకునంటి మొగమాముకురంబులవంటిచెక్కుల
మదనునినంటిచక్కఁదనమామధురాధరవానిరూపునా
హృదయపటంబునందులిఖియించినకై వడిఁగాననయ్యెడుక. 93
- తే. ప్రాణసఖివైననీకుదాపంగ నేల, విన్నవించిలి నామదినున్నవిధము
వానిఁగన్నులఁజూపిజీవంబునిలుపు, మనుచుఁగన్నీరుదొరఁగ దైన్యంబునొందె. 94
- ఉ. అయ్యలివేణిదైన్యమునకాత్తఁగలంగుచుబాష్పబిందువుల్
పయ్యెదకొంగునందుడిచిభక్తిమెయిక్కిరిసిపోవచారముల్
సయ్యనఁజేసి నెమ్మదివిపాదముదీఱఁగనూఱడించితా
నయ్యెడఁగొంతసేపుహృదయాబ్జమునందలపోసి నేర్వనక. 95
- శా. రంగుల్పిఱుపటంబునన్నివిధవర్ణద్రవ్యముల్ గూర్చిసా
రంగాంకాననప్రాసముజ్జగములకై రాజిల్లురాజన్యలం
బంగారంపుమెఱుంగువ్రాతజిలుగుల్పైపైఁగళల్లేఱఁగా
శృంగారంపురసంబువెల్లివిరియంజిత్రక్రియావైఖరిక. 96
- చ. కళలుపెలుంగుమోములువికాసవిలాసముఁజూపుకన్నులుం
జెలవముగుల్కుమేనులునుజెక్కులపైఁబ్రసరించునవ్వులుక
దళుకులుచల్లుభూషణవితానముఁగల్గినజీవచిత్రముల్
నిలిపిన యట్లువ్రాసెరిమణిమణి నేర్పువచింపశక్యమే. 97
- ఆ. వ్రాతకజుఁడుగర్తనేతకుఁదాఁగర్త, యనుటకిదివిరోధమైన నేమి
నేతకజుఁడుగర్తవ్రాతకుఁదాఁగర్త, యనుచుఁజిత్రరేఖనఁగవచ్చు. 98
- ఐ. ఇవ్విధంబునం ద్రిభువనంబులంగల్లు పురుష శ్రేష్ఠుల లిఖియించిన యప్పటంబు ను
షాసుందరిముందట నుంచి యిట్లనియె. 99
- చ. త్రిభువనవాసులై వెలయుదేవమనుష్యభుజంగకోటిలోఁ
బ్రభుతయురూపసంపదయుఁబ్రాజ్ఞతయుంగలవారి సెల్లనే
ర్చిభగవతీమహామహిమచేలిఖియించితినిప్పటంబునం
దభినవమూర్తియైతగినయాఘనుఁడెవ్వఁడువీరిలోపలక. 100
- ఐ. అని మఱియునిట్లని వివరింపందొడంగె. 101
- ఉ. దివ్యవిమానయానములదివ్యగుగంధవితేజసంబులకై
దివ్యులతాంతవాసనలదివ్యధునీజలకేళిలీలక

- దివ్యవిలాసినిరతులదివ్యశరీరములకొనుభూత్తులై
దివ్యపథంబున నైలగు దేవతలన్నివరించిపల్కెదక.
- కా. ఆనందాకరపై భవానుభవరంభాద్యస్సరోనాట్యలీ
లానిత్యోత్సవుఁ బారిజాతకుసుమాలంకారహారుస్సుర
స్థానావాససుఖోన్నతుంద్రి భువనీసామ్రాజ్యసింహాసనా
సీనున్నిర్భరధర్మజూడుమితనిస్సీతాంకుబింబాననా.
- ఉ. ఆవహనీయదక్షిణసమాఖ్యలచేఁ జెలువందిమంత్రపూ
తాహుతులన్సరోరుహాభవాదులఁదృష్టివహింపఁ జేసియ
వ్యాహతలీలసాధకజనాళికిసాఖ్యములిచ్చుపుణ్యుఁడు
త్సాహగుణాసమానుఁడుకృతానుఁడితండిటుచూడుకోమలీ.
- వ. అనితెలిపి వారియంద నాదరంబైన తదీయహృదయంబుఁజెలిసి శేషించినదిక్పాలక
దేవతాగణంబుల వేర్వేర వివరించెద ననుచు నిట్లనియె.
- చ అతులితధర్మవంతుఁడుకృతాంతుఁడనూనుఁడు యాతుధానుఁడా
యతశుభుఁడంబురాశివిభుఁడంచితదేహుఁడుగంధవాహుఁడు
న్నతమతిగుహ్యకాధిపతి నాగధరుండుహరుండునుంజుమీ
యితఁడునితండితండితఁడునీతఁడునీతఁడుసుందరీమణి.
- ఉ. కామునిమించునుందరముకంజవనాత్తునిగెల్చు తేజముక
సోమునిఁగేరునెమ్మెగముతోభిలువాఁడలకల్పవృక్షచిం
తామణికామధేనుసహితంబగుసంపదలింటఁగల్గును
త్రామునికూర్చి నందనుఁడితండుజయంతుఁడునీరజాననా.
- కా. భారాంతస్సృహులైననిర్జరులపైపై సోఁకియెవ్వనినిం
డారంబైకొనునర్తనాభినయభావారంభసంరంభరం
భారంభోరుముహుర్ముహుస్తరళితాపార్థగచ్ఛటామాలికా
సారంబానలకూబరుండితఁడుతత్సౌందర్యమీక్షించితే.
- సీ. కంబుకంధరవీరకమనీయనిరతయావనమదోద్ధతులుగిర్వాణతతులు
గురసిజేక్షణవీరుసంగీతనృత్యవిద్యాధురంధరులుగంధర్వనరులు
కుటీలకుంతలవీరుఘటికాంజనాద్రిక్రియాసుసాధకులువిద్యాధరేంద్రు
లమృతాంకుముఖివీరుసుమహితాప్తవిశేషసిద్ధిప్రసిద్ధులుసిద్ధవిభులు
తే. గరుడకిన్నరరుద్రకింపురుషసాధ్య, యక్షరక్షోభుజంగగుహ్యకులువీరు
నీకటాక్షాంచలంబులునిగుడఁజేసి, కెలనవీక్షింపుమోరాజకీరవాణి.
- వ. అనిపలికి యనంతరంబ పాతాళలోకనివాసులవ్రాసినపటంబుఁజూపి యిట్లనియె.

- మ. భవనాలంకృతనూత్నరత్నరుచిసంపన్నంబురాజీవకై
రవకల్పారమరందపానమధుసనాతస్వనోదారభో
గవతీతీరహనోహరంబఖిలభాగ్యశ్రీనివాసంబునై
ప్రవణంబొందినయట్టిలోకముగదాపాతాళమబ్జాననా. 111
5. తద్భువననివాసులైన నాగపుంగవులవివరించెదం గనుంగొనుము. 112
- శా. పారావారవిహారియైనహరికింబర్యంకమైదీప్తిపక్షై
లారణ్యాంబునిధిప్రయుక్తమహనీ యక్షోణికిన్నిల్వనా
ధారంబైయురగేంద్రలోకమునకుం దాసార్వభౌమాంకుడై
శ్రీరంజిల్లుకణాసహస్రకలితున్నేఘన్విలోకింపుమా. 113
- చ. ఆతులసుధాపయోధిమథనావసరంబునమందరాద్రిక
ప్రతిహతలీలనావరణపాశలతాకృతిఁ దాల్చిదానవా
హతులకువాంఛితంబుఫలియింపఁగఁజేసినకీర్తిశాలిభా
సితసితదీర్ఘదేహుఁగణిశేఖరువాసుకిఁజూడుమితనికొ. 114
- వి. అని మఱియుం దక్షకర్కోటకప్రముఖులైన చక్షుశ్శృంగశ్శృంగుల రూపనామం
బులు చక్షుశ్శృంగంబులకు గోచరంబుగా దృష్టంబును శ్రుతంబును గావించిన దదీ
యరూపనామంబులు వేదాంతసిద్ధవచనప్రకారంబున నాత్మకువేతై యస్థిరంబగుట
యు దదీయముఖచిహ్నంబులవలనం దెలిసినదైతదనంతరంబ మగ్ధమలోక పురుష
పరివృథులం దెలుపందలంచి యిట్లనియె 115
- చ. శుకపికశారికానినదశోభితకేళివనాంతరంబులకే
వికసితపద్మకై రవనపీనసుగంధసరోవరంబులం
బ్రకటసునిర్ణగేహములధిద్రగజేంద్రతురంగమాదులకే
సకలసునస్తుసంపదలసౌఖ్యదమైతగును ర్త్యమంగనా. 116
- వ. ఏతద్భువనంబునంగలుగు రాజశేఖరుల నాలోకింపుము. 117
- చ. నిజగజనాథయూధపదనిర్మలితో న్నదవైరిసార్థివ
ప్రజవతురంగనైస్యఁడువిరాజితరత్నవిభూషణప్రభా
విజితవిభాకరుండుపవరీధయంకరఖడ్గవిస్ఫుర
ద్భుజాఁడుకళింగభూభుజాఁడు తోయరుహాననపీఠమేమాడుమా. 118
- చ. లలితలవంగకోమలవిలాసలతాపరిణాదచందనా
మలమలయక్షమాభ్యదనమానసుగంధవిశేషశీతలా
నిలవిలసద్దవాక్షుచయనిర్మితహర్ష్యవిహారిపాండు్యఁడీ
యలఘునిఁ జూడనమృదరహాససుధారసరంజితాననా. 119

శా. గంధేభేంద్ర సమానయానతెలియంగఁ జూడుపీనింజతు
 స్కంధిస్త్వాత్త మేదినియవలయవిశ్రాంతప్రతాపాబ్జినీ
 బంధుంయుద్ధకృశప్రసిద్ధబలవత్ప్రత్యర్థిరాజన్యని
 ద్బంధుంసాంబళివార్చనానుగుణసంబంధుంజరాసంధునికొ.

120

శా. చాదంతిన్యగదంతిగాఁగొనిసమాప్తాత్తుండుయుగ్మాత్తుండై
 మోదంబొప్పధరన్వరించుగతిఁబెంపున్సంపుసంధిల్లగా
 వేదండోత్తమవాహుండైవెలయునీపీరుంబ్రభాభాసమా
 నాదిత్యుంధగదత్తుఁజూడుమునితంబాభోగహేమాంశుకా.

121

శా. పూజ్యంబైతగుకారవాన్యయమునం బొల్పొందజన్మించిసా
 మ్రాజ్యంబేబునుయోగనుండెలివిమిఱంజూడుమొక్కింతది
 వ్యజ్యోతిర్తయసాధనున్విహితబాహుదండకోదండదం
 డజ్యోనిర్యదఖండచండతరకాండప్రదభటాయోధనుకొ.

122

శా. తోయజగంధిమాడుమువిధూతతమోగుణివ్యతేజుండై
 ధీయుతమూర్తియైవసుమతిన్విహరించుసయోజబాంధవుం
 డేయితండంచెందగుతివివెలుంగుచునున్నవానిరా
 ధేయునిదానవైభవవిధేయునివర్ణితభాగధేయునికొ.

123

శీ. జయముచేడ్చనిశ్చయముచేనైభవోదయముచేదగువాఁడుగర్భజాతు
 దిలుముచేఘజబహుత్కటముచేఱణజయార్భటముచేఱెంపొందుపవనజాండు
 యుక్తిచేవిబుధానురక్తిచేవరబాళక్తిచేనధికుండుసన్వసాచి
 బుద్ధిచేనతులప్రసిద్ధిచేభాగ్యాభివృద్ధిచేఁబొగడొందువెలయునకులుఁ
 తే. డసమశరససుకుమారరసమనోహ, రావతాగుండుసహదేవుఁడంబుజాతీ
 పీఠలేవురుపాండవపీఠవరులు, పెంపుసాంపారనిటువిలోకింపవస్తు.

124

చ. సుమహితధాశధశ్యరుచిసుందరకోమలవిగ్రహంబుపై
 నమలతరేంద్రనీలనికరాశితవర్ణఘనాంశుకంబుతో
 నమరిననీలమేఘురజతోచలరాజముఁబోలెనవతీ
 రమణునిఁజూడవస్తుబలశాలునిఁ గోమలపాటలాధరా.

125

శీ. లలితశేఖాత్రయీకలితకంఠమువాఁడుధవళవిస్తారనేత్రములవాఁడు
 ఆజానులంబిబాహువిలాసమువాఁడుకమనీయనీలాకములవాఁడు
 హారశోభితవిశాలోరస్థలమువాఁడుతరుణారణాంఘ్రిపద్మములవాఁడు
 మహనీయనీలకోమలశరీరమువాఁడునవదరస్మితసుధాననమువాఁడు

తే. సరసకల్యాణగుణవిశేషములవాఁడు, మదనశతకోటిసౌందర్యముహిమవాఁడు
 దేవకీనందనుఁడుకృష్ణదేవుఁడితఁడు, వనితగనుఁగొమ్మునేత్రోత్సవంబుగాఁగ.

126

- మ. త్రిజగన్మోహనరూపవై భవునిసాంధ్రీభూతకీర్తింబ్రతా
పజయార్కుకారతికామిసీకుచతటిపాటీరముద్రాకరాం
బుజానికంఠవిలంబమానవిలసన్తుక్తామణీమాలికా
ప్రజానిన్దారటకృష్ణమూర్తియగునీప్రద్యమ్మనీక్షింపుమా. 127
- ఉ. చక్కనివారిలోమొదలిచక్కనివాడగుతండ్రికన్ననుం
జక్కనివాడుభవ్యగుణసంపదదాతనుబోలువాడు పెం
పెక్కినకీర్తివాడుకమలేక్షణపాత్రుడుశంబరారికొ
మక్కువనందనుండితడుమానవతీయనిరుద్ధుఁజూడుమా. 128
- న. అనియివ్విధంబున నవ్వనిత యివ్విలాసినీతిలకంబునకు భూలోక పురుషపుంగవుల
వేర్వేఱ వివరించుచు ననిరుద్ధకుమారపర్యంతంబునుం జూపునప్పుడు. 129
- సీ. అంగవంగకళింగబంగళనృపులవైసారంగగతులచేజౌకళింప
గాళనేపాళపాంచాలభూభుజులపై నవతట్టిల్లతరేఖనవఘులించి
మగధమత్స్యమరాటమద్రనాయకులపై మత్స్యపుటంబులమహిమనిగిడి
యాదవవృష్టిభోజాంధకశ్రేణిపైయలతేటిదాటులనెళవుచూపి
తే. మఱియుగోపాలదేవమన్మథులనిఁద, బొట్టైకోలలగతిదాఁకిమిట్టితిరిగి
వ్రాలియనిరుద్ధనందుఁగ్రొవ్వాడిచిలుకు, ములికియైనాపైకలకంతిబెళుకుఁజూపు. 130
- చ. కనుగొనఁ గానెజల్లుమనెఁగైరవలోచనగుండేదేహమె
ల్లనుబులకించెఁగన్నులజలంబులుజాలయిపాఁతెమోమునం
బెనఁగొనిదై న్యరేఖనవసీతగతింగరఁగెన్ననంబుము
న్ననుపడియున్నతాపశిఖిప్రజ్వలభావమునొందెవెంతయై. 131
- ఉ. కన్నులతెప్పలాఁగనివికాసపుఁజూపునుమానముద్రతో
నున్నమొగంబునిశ్చలతనొప్పశరీరముగాఁబటంబుపై
నున్నతలీలవ్రాసినప్రియుంగనిసొక్కునఁగానునట్లయై
చిన్నెలుదక్కియుండెసఖిచేసినజంత్రపుబొమ్మకెవడిన్. 132
- తే. అతనిలావణ్యసరియందతివచూపు, నిండుకొనిబారులయ్యెనుగండుమీలు
నుప్పతిలిగుంపులయ్యెనీలోత్పలములు, పాగుకొనిమూఁకలయ్యెఁబుష్పంధయములు. 133
- ఉ. చూచుఁజలించిపైఁబడఁగఁజూచుఁగుచంబులనొత్తిపట్టఁగాఁ
జూచునఖాలిమైఁజెనకఁజూచుసుధాధరబింబమానఁగా
జూచుఁగవుంగిటంబెనఁగఁజూచుఁగపోలముముద్దుపెట్టఁగాఁ
జూచులతొంగియమ్మదనసుందరరుపముఁజూచిభాంతిలోన్. 134

ఘ. ఇత్యైఱంగున నక్కొకకుచతనరుచిరావలోకనంబులు పరమశాంతుని హృదయంబు నంబోలె దత్సేంద్ర్యలహరీమగ్నంబై యానందలహరిం దేలుచున్న సెట్టకేలకు మర లించికుంభాండక తనూభన ముఖాంబుజంబున నిలిపి యిట్లునియె. 135

ఉ. పీఠుగదమ్మనానిదురవేశభుటించినవాఁడుకోమలీ
పీఠుగదమ్మపంచశరవిద్యలుచూపినవాఁడుతొయ్యలీ
పీఠుగదమ్మనాహృదయవిత్తమునాచినవాఁడుయగ్గలీ
పీఠుగదమ్మయూవరహవేదనఁగొల్పినవాఁడు నెచ్చెలీ. 136

క. నిన్నుండివినిరూపముఁ, గన్నులఁజూడంగఁగలిగెఁగానేటికినో
క్రొన్ననఁబోడిరోసీముణ, మెన్నిభవంబులకునై ననఁగంగలనే. 137

ఘ. మేఘాగమనంబునకు నెదురుచూచుచున్న మయూరంబువిధంబున సంపూర్ణపూర్ణి
మా చంద్రబింబోదయంబుఁగోరుచున్న చకోరంబుకైవడి, స్వాతివర్షంబు నపేక్షీం
చుచున్నమాక్తికకు క్తిచందంబున, హృదయంగమాకారుండైన యారాజకుమారు
తోడిసంభోగంబునకు నాహృదయంబు నిరంతరవ్యాపారంబై యభిలషించుచున్న
యది. దురంతంబైన విరహపారావారంబు నీదనశంబుగాక మునుంగుచున్న నాకుం
డెప్పవిధంబున నాభాగ్యనశంబున నీవు సంఘటించితివి. ఏయపాయంబుననైన నీట
నించెచ్చి మామకమనోరథం బీడేర్చి ప్రాణదానంబునేయవలయు నిదియనుచితంబని
విచారించెదవేని నాకర్ణింపుము. 138

నీ. కలలోనఁగన్నవార్తలకింతవలవంతకేమి కారణమనియెంచుకొంటి
నాయన్నిగనుఁగొన్ననాసాటివారిలోనిదిలాఘవంబనియెంచుకొంటి
మదిలోనసీమాటముఱచియుండెదఁగాక యెంతలేదనిబుద్ధి నెంచుకొంటి
గుఱుతెఱుఁగనివానికూర్తు కాశించిన నేమిఫలంబనియెంచుకొంటి
తే. నేమిసేయుదువానికామనోజ్ఞ, ఐదనపూర్ణేంచుచంద్రికావ్యాప్తిజంద్ర
కాంతరత్నంబుకైవడిఁగఁగియున్న, భావమున దైర్యమింతైనఁబాదుకొనదు. 139

ఉ. కావునఁబక్వబింబఫలకాంతులలోఁదులఁదూఁగువానికె
మ్రోవిసుధారసంబుమదిమోహముదీఱఁగ నానకుండినె
భావభవజ్వరజ్వలనబంధురతీప్రశ్నికాలాపతా
పానహమైననాదుహృదయవృధదీఱు నెయ్యెన్నిభంగులన్. 140

మ. కలికీమాటలువేయు సేమిటికి నీకాయంబుతోవానితోఁ
గలయన్భాగ్యముగల్గ కున్న విభునింగాఁజేయుమీసీనిరాఁ
గలజన్మంబుననంచుబ్రహ్మకునమస్కారంబుఁగావించియ
వ్వలదేహాంతరతీప్రలభికుచితవ్యాపారముండేనెదన్. 141

తే. అనుచుఁ జేలిపల్కుఁ ఖేదవాక్యములతోన, వేఁడినిట్టూర్పుగాడ్పులావిర్భవించె
నూరుపులతోనకన్నీరులేఱులయ్యె, నశ్రువులతోనపరశంబయ్యెమేను. 142

తే. అతివదురవస్థఁగనుఁగొనియాత్మగలఁగి, యువతివివశతదీఱంగనుపచరించి
యనుగుణించై నమధురవాక్యములమనసుఁ, జల్లజేయుచునుండెనానమయమునను.

వ. అని శుకుండుపలికెననినఁ దదనంతరవృత్తాంతంబెట్లయ్యె నెఱింగింపుమనుటయు.

చ. చతురవిహారహారమణిసాంద్రలసద్గుజమధ్యమధ్యని
జ్జితమృగరాజరాజసరసీరుహమిత్రసునేత్రసేత్రశో
భితవసుభద్రభద్రగజభీతిహరాదరభావభావజా
హితమతివాసవాసవమణీధరుచిస్ఫుటకేశకేశవా. 145

క. దురితపరితాపపరిహర, చరితాభరితాదరాత్మశంకరహృదయ
స్మరితహరిదశ్యకోటి, స్ఫురితాస్ఫురితారినిదనసంశ్రుతివినుతా. 146

భుజంగప్రయాతము. మహామంగళాకారమాస్మేహమోహో
వహాభూధరోత్సాహవారాహదేహో
గుహత్తజ్ఞసాంచిత్యఘోరాఘదాహో
మహామంగళాద్విప్రమావత్సుగేహో. 147

గద్య. ఇది శ్రీమంగళాచలనృసింహకృపాప్రసాదసంప్రాప్తవిద్యావైభవ కనుపత్తిరా
యనమంత్రితనూభవసుజనహితకృత్య నిత్యాబ్ధయామాత్య ప్రణీతంబైన యనిరుద్ధ
చరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

అనిరుద్ధచరిత్రము

తృతీయాశ్వాసము.



వత్సవై జయంతీ

శ్రీవనితాకాస్తుభాదిశృంగారవిలా

సావహవత్ససలభువ

నావనసంభ్రమణమంగళాచలరమణా.

1

తే. అవధరింపుముకౌనకుండాదియైన, మునివరేణ్యులతోడనిట్లనియెనూతుం
డాపరిక్షిన్నహారాజునాదరమునఁ, చూచివిజ్ఞాననిధియైనకుండుపలికె.

2

వ. అంతి.

3

సీ. వినతాతనూజకేతనకళాసంప్రాప్తజనితానురాగవిస్తారమనఁగ
నపరదిగ్జలధినాయకసమర్పితపుల్లహల్లకమాత్యప్రభాంకమనఁగ
సమరసన్నాహరత్నశ్చటావిదళన కోపాగ్నికీలాకలాపమనఁగ
తత్కాలతాండవోద్ధతమహాబిలకేశ వరమణిమకుటరుగ్వ్యాప్తియనఁగ

తే. భాపరిగ్రహణార్థసమీపవర్త, గంధవహబంధుతేజఃప్రకాశమనఁగ
నస్తశైలాగ్రమునభాస్వదరుణదీప్తి, మండలంబయ్యెమార్తాండమండలంబు.

4

చ. ఇనుఁడుకరంబులంబొదివియింపుగసంగమమాచరింపఁబ

ద్ధినివదనంబునన్నగవుమీఱి కాసవిలాసమూనిలో
ననద్రవముబ్బిసాక్కినయనంబులుమూయుచునిద్రుఁడెంచెనో
యనముకుళీభవించెదివసాంతమునందుఁబయోజమండముల్.

5

చ. ఇనునకుఁబద్ధినికువలయెత్తుణపైమదిసెంతమోహమో
తసునెడఁబాసియెంతపరితాపమునొందునో నాల్గుయామముల్.
చనినపునస్సమాగమముసంఘటనంబనితెల్పుమంచుఁదాఁ
బనిచెనరక్తుపాంతతరుపజ్జ్వలనీడలపేరిదూతలన్.

6

- క. కమలినపయిఁగూరిమిచే, రమియించెఁగాననశుచిరాహిత్యము గా
నమరందాన మొనర్చిన, క్రమమునఁగమలాఘ్రఁడపరకంధిం గ్రుంకెన్. 7
- తే. అంబురుహసంభవాండగేహంతరమున, దీపకందైన భాస్కరదీపకలిక
యవలిదిక్కునఁజేసిన యంధకార, బంధురంబయ్యెదశదిశాభాగమునను. 8
- చ. అన యముజీనకోటికిభయంబుగ దారులుగట్టికొల్లఁగై
కొనసెలవిచ్చెఁజోరులకుఁగూర్చి పూంగనలకరమింపఁ గాఁ
బనిచెలిటావలిన్బువనబంధుఁడులేనియరాజకంబుచేఁ
దనరసమైచరించెవసుధాస్థలిచీఁకటిపాలెగాఁడొగిక్. 9
- సీ. ఆదటదీరంగనంభోజగంధులబటువుగుబ్బఱమీఁదఁబ్రాకిప్రాకి
కొరికఁగలియింపఁగుంభీంద్రయానలయధరపల్లవములనానియాని
ముచ్చటదీఱంగముకురబింబాస్యలనిద్దంపుఁజెక్కిఁజ్ఞనివిరినివిరి
యల్లిలాపదనియంగహరినీలవేణులమవ్వంపుఁగొప్పలుదువ్విదావ్వి
తే. యంధకారాఖ్యకామాంధుఁడన్యసతుల, నలముకొనుచుండఁగానిదోమనుభవము
తపనకరఘాత సెవమునదాఁకుననుచు, నెఱుంగలేదయ్యెదామసుండేమియెఱుంగు. 10
- క. జీవనమెజీవనంబై, యీవిధముననున్న మమ్ము నెడచేసెనయో
దైవమని ఖేద మొందెడు, కైవడినమరకరథాంగకరుణరవంబుల్. 11
- సీ. పరునిరాకకునిశావాససజ్జికమింటఁబటిచినవెన్నెలపానుపనఁగ
గగనకేశునిను స్రక్మునదిక్పాలురుపూజచేసినయట్టిపువ్వులనఁగ
దట్టమైతిరుగుచున్నట్టిఖేచరకోటిముత్యాలగొడుగులమొత్తమనఁగ
దమముగర్వమడంపదండెత్తిరెరాజుముందరనడపించుమూఁకయనఁగఁ
- తే. గెరలిమరుఁడూర్ధ్వలోకముల్లెలువపింజ, పింజఁగొన నేయుపుష్పప్రవితతియనఁగఁ
గన్నులకుఁబండుగైతోఁచెగగనభాగ, మండనంబైనతారకామండలంబు. 12
- సీ. అధిపలాలితలై నస్వాధీనపతికలునలుకదీతినకలహంతరితలు
పరునిరాకలుగోరువాసకసజ్జికల్పతివంచకలువిప్రలబ్ధసతులు
పొరుగురవిభులున్న పోషితభర్తృకల్మలహించివిదనాడుఖండితలును
ధవులువేగంబరానివిరహోత్కంఠితస్సంకేతగతలభిసారికలును
- తే. చమణనంభోగవిప్రలంభములనొంది, రఘువిధనాయకలునిట్టలతిశయముగఁ
గునిలయానందభావానుగుణ్యకళల, విలసితందైనయన్నిశావేశయందు. 13
- శా. మందాక్షాంచలమ్మగ్రిమించికులధర్మస్తోతసుల్దాఁకిత
న్నిందాభీతిమహాటాన్మల్లడచిపొందెన్బుంశ్చలీకోటిని
స్సందేహాస్ఫురణన్బుజంగనివతత్సాంకేతికస్థానముల్
కందర్పండనుమంత్రదేవతసమాకర్షింపఁగానయ్యెడకె. 14

- ఉ. చీకటి వేళ సం చరణ సేయుచు నిక్కువలై నవోట్లన
 ట్టాఁకల నిల్చుచుం జనుల యల్కుడు కొయ్యనలోగియుండుచుం
 గాఁకల యూర్పులు స్ఫురనఁ గావటకొటి భుజంగ భావముల్
 గై కొనియుం డెనిందున నెకావలెనారి భుజంగ నాముముల్. 15
- సీ. గళరవంబులరద్ది గాఁజెలంగింపక పలుమాటు మెల్ల నెపలుకుమనుచు
 దమి కొద్దినధరబింబముగంటువడనీక మొనపంటనొక్కింత మోపుమనుచు
 గుబ్బుచన్నులమీఁదగోరులేర్పడనీక నేర్పుతో నొయ్యననివురుమనుచు
 రతినుమాళముననార్చటము గావింపక నిలుకడచల్లఁ గాఁగలయుమనుచు
 తే. గాముకులయందుఁగూర్చులుగలిగియుండి, యనురహస్యంబుబయలగున నెడిభీతి
 గలసిరిబ్బంగిసాంకేతికములయందు, జారకాంతలు మోపితస్వాంతలగుచు. 16
- ఉ. ఆసమయంబునంగునలయ ప్రయమైన ప్రభుత్వరేఖను
 ల్లాసరసంబుమోమునదొలంగఁగఁ జల్లినిరాజటంచువి
 శ్వాసముతోడలోకులు ప్రశంసలునేయఁగఁబూర్వశైలిని
 హాసన మెక్కిఁజం ద్రుఁడునిబాభ్యుదయంబుజగత్ప్రసిద్ధిగ. 17
- సీ. భూనభోంతరములఁబూర్ణిభవించు తమంబులనుచ్చాటనంబుచేసె
 వసతుల మెలఁగుజీవంజీవవిహగ కదంబంబునాకర్షణంబుచేసె
 గవగూడిచెలఁగుజక్కువలక్రీడావిలాసంబులంబు సంతభనంబుచేసె
 సలిమధ్యంబులఁజెలువొందుకై రవారామంబులవనీకరంబుచేసె
 తే. నలివపక్షికివిద్యేపణంబుచేసె, దమ్మిచేరాశకలమారణముచేసె
 బొసఁగ వెన్నెలమంత్రవిభూతిఁజల్లి, మహిమఁజూపిసుధాకరమాంత్రకుండు. 18
- సీ. జతనంబుతోఁదేఱిసంచిణిహసముభిన్నదుముదారుగానిగుడినడువఁ
 గలువలదొరచల్ల గాలివజీరులుపూనిరాస్తానుచపానుగొలువఁ
 బెంపుమీఱువనంత ఘోషవాహుజారుననుండి చెలానణిహానరుదెలుప
 నెమ్మిఁగోవెలినిశానీదారుగములుకర్పాచీడమరిముల్నదునేయ
 తే. సరణికానాలరంగుర్పుల్పుటములు, రహిగనటియించుచిలుకహిరాకి నెక్కి
 కెంజిగురునైపుకలనంకించుకొనుచు, మదనుపాదుసహదధిదుగదలెనపుడు. 19
- న. అంత. 20
- మ. చణబాహుబలశాలిమన్న భుండుచంచచ్చంచరీకచ్చటా
 గుణబంకారరప్రచండసుమనఃకోదండనిర్ముక్తదా
 రుణమాతొంకురబాణముల్బుఱపెసక్రోధాత్తుఁడైమానినీ
 మణిచైర్యంబనుజోడుచించుమనోమర్తంబులందూఱఁగ. 21

మ త్తకోకిల. మ త్తకోకిలశారికాశుకమంజుమోహననాదసం

ప త్తికిన్దలయాచలానిలపద్మశాత్రవచంద్రికో

ద్వృత్తికిన్దుమహాసనాపదసీభ్రమద్భ్రమరస్వనో

త్సత్తికిన్దనినోర్వజాలకతల్లడిల్లుచునుండఁగాన్.

22

క. నగనొందుచుఁ జెలికత్తెలు, మృగమదభునసారగంధమృదుకుసుమాదున్

తగఁదెచ్చిశిశిరవిధులూ, మగువకుఁగావించిరపుడుమఱియున్దతియున్.

23

సీ. విభునికాఁగిటికిన్దె వెతఁజెంగుమేనికిఁజందనపంకంబలందఁసేల

చందనంబునఁగనుగంఁదెఁగదాయనిగ్రుక్కనబన్నీటఁగడుగఁసేల

పన్నీటివలనఁదాపంబుమించుటఁజూచిచంద్రరజంబుపైఁజల్లుసేల

చంద్రరజంబుచేజనియించెనెకలంచువెనఁదాళవృంతముల్విసరసేల

తే. తాళవృంతములనునడదాఁకెననుచు, నగనఁగాసేలనేరనివైద్యుకరణిఁ

దనుగుణమెఱుంగఁజాలకతమరునేయు, మందులకెమందులొనరించిరిందుముఖులు.

తే. ఎన్నియుపచారములుచేసిరిందునదన, లన్నియునుజూడమునుపటికన్నమిగుల

బాధకములయ్యెదయలేనిప్రభువుతోడ, మందలింపినమనవులచందమునను.

25

వ. ఇక్కరణి నక్కువలయాక్షి విరహాతిశయంబున నోర్వంజాలక పరితపించుటకు సఫి

జనంబులు విచారమగ్నాంతరంగలై కుసుమసాయకునుద్దేశించి యిట్లనిరి.

26

ఉ. తల్లిసమస్తభాగ్యనిధితండ్రిదయాపరమూర్తిసిచెలుల్

చల్లనివారసీవుకడుఁజక్కనివాఁడవుపొంకమైననీ

విల్లుసమాధురింబరిధివిల్లుమృదుత్వమునీదువత్తనం

దెల్లనయోవధూవధకునేటికురోయవుమీనకేతనా.

27

చ. పురహరదేవునింజెనకఁబోయితదుగ్రలలాటనేత్రభీ

కరదహనార్యులంగలనీకాలితివంతటనుండియైననుం

బరులనుబీడపెట్టనిక్కపాగుణమేటికిలేదునీకుఁగా

పురుషులురాజదండనముఁబొందియునైజముమానలేకదా.

28

వ. అనిపలికి సుధాకరు నుద్దేశించి.

29

సీ. కువలయంబులనుగన్గొన్నచల్లనిచూపుకమలబృందములందుఁగలుగదయ్యె

నలచకోరములపైఁగలుగుదాక్షిణ్యంబుజక్కనిగములందుఁదప్పువయ్యె

సప్రాణవిభులైనసత్తులపైకూర్చియనాథకాంతలయందునాస్తియయ్యె

నిందూపలములపైనేనయసౌహార్దంబురవికాంతములయందురహితమయ్యె

తే. బక్షపాతంబుమానవేషమునను, రాజదోషకరుఁడవుగారామరామ

దానఁజేసినుమి!సిదుమేనియందు, నంకమైనల్చియున్నదయ్యవయశంబు.

30

- క. పగలొప్పనిసామ్యత్వై, జగుణంబగునీకునింతచలమేటికయో
తగుపూర్ణకళానిధితో, మొగమెఱుంగనివాడవారుముదిసమణా. 31
- వ. అని మలయపవను పుద్దేశించి. 32
- శా. ఎంచుంజల్లనివాడవై సరసులందిప్తుంబువాటించుచుం
బంచప్పాణములై మెలంగుదువుమాపద్మాక్షియందిట్లుబా
ధించుంజొచ్చితివియ్యోడన్తురునిబుద్ధిన్నీస్వభావంబున
ర్జింపంజెల్లునెనీగుణంబుగదదాక్షిణ్యంబుమందానిలా. 33
- న. అని పికకుకనికరంబుల నుద్దేశించి. 34
- క. ఒకకుతిక్తయుండెడుమీ, రకటాచెలియెడలనింతయతిహాసకమా
పికమాకుకమాయికమా, నకమానుకుమారగాత్రినాయమెయేచన్. 35
- వ. అని పలుకుచున్నపమయంబునం జిత్రరేఖంగనుంగొనియుపాంగన తన మనోహరుం
డైనయనిరుద్ధుని సరససౌందర్య సౌమమార్వంబులు పలుమారుఁ బ్రస్తుతించుచు
నిట్లనియె. 36
- ఉ. ఔనటవస్తువానిసరసాధరసారసామ్యతంబునే
నానకయింతాళఁగలనాలలనాకలనాదకీరసం
తానమునేయరంతుముదితామదితానదితాపమయ్యెన
న్నానవిధంబునీ దెగదనాయెదనామదనాభుఁజేర్చినన్. 37
- వ. అనిపలికిన. 38
- చ. విరహమునొందకప్పువిభువేగమెతోడ్కొనినత్తునంచునా
సరసిజగంధియోగబలసంపదచేగగనప్రచారయై
యరిగెననేకపట్టణవనాచలశైవలినీచయంబున
త్వరవిభవంబునంగడచితానటయేఁగుచుఁగొంతదవునన్. 39
- శా. కాంచెంగాంచనగాత్రిసాధశిఖరాగ్రస్వర్ణపాంచాలికా
చంచన్నీలమణిప్రకల్పితకచస్రక్షీభవత్తారకం
బంచోదంచితహృద్యవాద్యరవశుంభద్యామపూజాలస
త్కొంచామిత్రగురుస్తమంబుపసహస్రస్సాగరకన్ధారకన్. 40
- వ. కనుంగొని మనంబునఁబెనంగొనుప్రమోదంబునఁబ్రమోదంబగు విద్యావిశేషంబున
నన్నగరంబుఁ ప్రవేశించి నమంచితప్రాసాదరేఖా పురోభాగ మహోన్నతస్తంభా
గ్రవిరచితదేదీప్యమానదీపికాకదంబక ప్రతిబింబవిడంబితసాంద్ర చంద్రశాలాస్తగి
తపద్దరాగ మణిగణ చరణారుణకిరణస్ఫురణవలన నిశాసమయేంబయ్యును దివాభా
గంబునంబోలెదగ్గోచరంబగుతదీయ సౌభాగ్యంబునకు నాశ్చర్యంబునొందుచుంగ
లితకాంచనకనతక్కువాట కమనీయ ఛతుర్ద్వార చారుతర ప్రాకారంబును, మహోగ్ర

సాధనసమగ్రజాగ్ర ద్వీరభటసమాహ సమావృత్తంబును, రుక్మిణీసత్యభామాప్రముఖాప్తమహిషీహృదకసహస్ర సుందరీసందోహమందిరామందనుందరంబును, బదరాగవజ్రవైడూర్యగోమేదికపుష్కరాగ మరకతనీలముక్తాప్రవాళ ఖచిత స్తంధికుడ్డ్య వాతాయనవిత్తిప్రదేశంబును, బ్రద్యుమ్నసాంబసంకర్షణసుధేష్ణాది కుమారవిహారసాధయూధాభిరామంబును, సకలసాభాగ్య లక్ష్మీనివాసంబునునగు గోపికావల్లభునుం దిరంబునందుశృంగారంబునకుసారంబును, విలాసంబునకువాసంబును, భోగంబునకుయోగంబును, భాగ్యంబునకుయోగ్యంబును, స్తోత్రంబునకుబాత్రంబునునై, సహస్రభానుప్రభాభాసమానంబగు ననిరుద్ధకేశీసాధంబులోపలంబ్ర వేశించియుండు.

క. అలరుక్మలోచనాకుచ, కలశయుగాన్వితనిరూఢగాఢాక్షేపా
జ్వలపులకాంకితదానవ, సలలితసురతప్రసంగజనితశ్రముండై. 42

నీ. బంగారుదివియకంబములపైనిరవంకదీపికాకాంతులు తేజరిల్లు
నమలమాణికప్రవృంకభాగంబునబరువంపుజాజిపూఁబాన్మమీఁద
నొకకేలుతలక్రిందనునిచిరెండవకరంబూరువుపైఁజూచియొత్తగిల్లి
పరుపుపైమెత్తొలసరులుకుప్పవడంగఁజెలిదమ్మితభుకుకన్నులు మొగిడ్చి
తే. పూఁతనెత్తావిగమ్మునఁబొలయుచుండ, నూర్పులొక్కింతముగురులై యుప్పతిల్ల
నిదురపరవశముననున్న యగుకుమారుఁ, గాంచెఁదనగొప్పకన్నులకఱపుదీఱ. 43

ఉ. మీసముతీరుఁజూచిజిగి మేనిపటుత్వముఁజూచిమోములో
హాసముఁజూచిచేతులయొరముఁజూచిమనోజ్ఞరూపరే
ఖాసమలీలఁజూచియహహాయనుచుందలయూచిముందుదా
వ్రాసినభావమెంచితలవంచుకొ నెఁజలజాక్షినిగ్గునన్. 44

వ. తదనంతరంబ. 45

మ. తనసమ్మోహనవిద్యచేజనులనిద్రామగ్నులంజేసియ
యగ్నిరుద్ధంగొనిభేదరత్నముననుద్యద్యేగయ్యెయేగిబా
ణనిలింపాహితరాజధానియగుశోణాఖ్యంబ్ర వేశించియ
వ్వనజాతాక్షియుపాలతాంగినుపమానత్సాధముంజేరగన్. 46

ప. వచ్చుచున్నసమయంబున. 47

ఉ. ఎప్పుడువచ్చునోకువలయేక్షణయాతనిఁదోడుకొంచునే
నెప్పుడుచూతునోసదమలేందునీభంబగువానిమోమునా
కెప్పుడుగల్గునోయతనినింపుగఁగూడెడుభాగ్యమంచునా
కప్పురగంధితాపమున్నఁగంటికినిద్దరలేక వేఁగుచున్. 48

ఉ. నావెతమాడలేకకరుణాపరులగుచిత్రరేఖదా
నావిభుఁడెత్తునంచునకటాపరభూమికిసాహసంబునం

- బోవుచునుండెనాకొఱకుఁబోయినకార్యమునిర్వహింపరో
దేవతలారనాదిగులుదీఁగఁగముననుస్కరించెదన్. 49
- వ. అనితలందుచు. 50
- తే. తరుణియిబ్బంగిఁగునుమతోదండచండ, కాండనిరిభిన్నహృదయయైకరుగుచున్న
యవగరంబునరతిమనోహరమమారుఁ, చెచ్చిపానుపుపైనుంచెమచ్చెకంటి. 51
- వ. అప్పుడు. 52
- చ. హృదయముర్బుల్లుర్బుల్లుమన నెంతయువిస్తయనుందిచూచిపెం
పొదవినభ్రాంతిచేతనిదియుంగలగాదుగదాయటంచునె
ఘ్నిఁదలపోయుఁ గ్రూరుఁడగుమారుఁడుచేసినయింద్రజాలమో
యిదియనియంచుఁబర్యరజనీందుకౌనవమోహితాత్మయై. 53
- వ. అంత. 54
- క. తెలివొందిచిత్రశేఖా, కలవాణింగౌఁగిలింపికున్నులహర్షా
శ్రులుజడిగురియఁగఁదనువునఁ, బులుకాంతురముజ్జనింపఁబొంగుచుఁబలికెన్. 55
- ఉ. ఈనుకుమారమూర్తినిపుడీడకుఁచెచ్చితిప్రాణదానముం
జేసితిసీకుమేల్తరలఁజేయఁగ నేరననుస్కరించెదన్
నీనుగుణంబునీ నెనరునీయుపకారముముజ్జగంబులన్
వాసికినెక్కినీకథలువర్ణితమయ్యెడుఁగాకకోమలీ. 56
- క. అనిపకుచున్న బాలిక, వినయోక్తులగారవించివేడుకతోడం
జనియెనిజమందిరమునకు, వనజాననయుండెనిచటివాంఛలుమీఱన్. 57
- ఉ. లేచుటయెప్పుడోనిదురలేచినపిమ్మటనన్నుఁగన్నులం
జూచిననోనురాగమునసొక్కికవుంగిట గారవింపఁగాఁ
జూచునోలేక నామమతసుద్దియెఱుంగమిఁజేసివీంతయై
తోఁచుచునుండునోయితనితోనపుడేమనిపల్కుదాననో. 58
- మ. అనిచింతింపఁగనిద్ర మేల్కనియతండాకర్ణ విశ్రాంతమా
హననేత్రాంబుజముల్కునీనికలుచూచుడేరఁగావిచ్చిచూ
చినయాచూపుమనంబునన్దగిలెఁగించిన్తద్యకున్భావభూ
ధనురుద్యత్కటకాముఖాంకకరసంధానప్రయోగాస్త్రమై. 59
- ఉ. నాధుసుదర్శనంబువలనన్దనగ్రహమోక్షమయ్యెడిం
బాధరకున్దుదర్శనమహామహిమంబిటువంటిదేకదా
యీధరఁదత్ప్రియోగమున నెట్లుగ్రహంబులునిల్వినేర్పఁద
త్సాధకులైనమాంత్రికులుసారమెఱుంగుదురప్పుడిప్పుడున్. 60

- గీ. ఇవిధంబున మేల్కొంచియవిభుండు, ద్వారకాపురకనకసౌధప్రదేశ
చారుతరతన్న పర్యంకకాయ గాఁగఁ, దనుదలంచుచులేచికన్గొనెడునపుడు. 61
- నీ. కాఁకలుదేరుబంగరుసలకయనంగఁగ సటువాసినచంద్రశయనంగ
నదనుబుల్కుడిగినయట్టిముత్యమనంగ సానబట్టినకాముశరమనంగ
మెలపుతో నిల్చిన మెఱుపుతీఁగె యనంగనవకంబువోనిక్రొన్నయనంగ
జీవకళల్లలనిత్రరూపమనంగబరువంబుదప్పనివిరియనంగఁ
గరగుననుబోసిమోహనాకారగిరేఖ, యెసఁగదీర్చినశృంగారరసమనంగఁ
దనసమీపంబునందున తరుణిఁజూచి, మన్తధనుమారుఁడాశ్చర్యమగుఁడగుచు. 62
- క. మొదలను నేవనియించిన, యదిద్వారకలోనివజ్రహర్ష్యముగాదా
యిదియేమివితయిపుడిది, సదమలమాణిక్యఖచితసౌధంబయ్యెన్. 63
- ఁ. అని విచారించుచు నవ్వరాహోహ నాలోకించి. 64
- నీ. పాలతిమోమునకుసంపూర్ణేందుబింబంబు వెలయనివాళి గావింపవచ్చు
శంపాంగి మేనికీఁజాంపేయపుష్పముల్యరుసతో బడిసివైవంగవచ్చు
జలజాక్షికురులకుజాతినీలంబుల నొగిదృష్టి పేరు గానునుపవచ్చుఁ
గలకంతకఠిపీనులకుశ్రీకారముల్ రక్షయంత్రములు గావ్రాయవచ్చు
నారయూరూపవతికిరంభాదివేల్పు, చెలులనుడిగంపుబుడుతలఁజేయవచ్చు
ననినదోషంబుగలుగదీయర్థమందుఁ, జూడమెన్నఁడునిటువంటిసుందరంబు. 65
- గీ. అనివిచారించు నెడఁగించిదవనతాస్య, పద్మయైతనకై ప్రేమబయలుపఱచు
కలికినిడువాలతళుకుఁగన్నులనుదెళుకు, చూపులనుజూచుచున్న యానుదతికనియె. 66
- ఉ. ఎవ్వరిదానవేకువలయేక్షణయెయ్యదినిదుపేరునీ
వెవ్వనిమేలుదానవిపుడేమికతంబుననన్నుఁ చెచ్చితి
వివ్వరసౌధదేశమునకింతయుదాచక తెల్పునాపుడుకా
నవునుసిగ్గుఁగూడివదనంబున దాఁగిలిమూఁతలాడఁగాన్. 67
- గీ. తళుకునజ్రంపుఱవలయందంబుగులుకు, సుంకుదురు తేటముకురబింబములవంటి
చెక్కుఁగవనిండి కెంపుల చెక్కుడంపుఁ, గమ్మునుగ్రమ్మఁబలికనాకలికియపుడు. 68
- మ. ఇదిబాణాసురువీడుతోఁజపురమాయించ్రామితండ్రి పెం
పొదవెన్నాకునుపాభిధాన మొగిలీయొయ్యారపుక రూపుస్వ
ప్సదశంఘించిన దాన నైవిరహసంతాపంబునం జెందస
మదలీలన్నినుఁ దెచ్చెఁబ్రాణసఖికుంభద్యోగవిద్యోగ్నతిన్. 69
- ఉ. కన్నియఁగానియన్యసతిఁగానుశరీరమునీదుసొమ్ముగా
మన్ననచేసేయేలుకొనుమావినమామాయనుమానబుద్ధివై

నన్నులయించెదేనిరమణాయక నేమనుదాననిమ్మనా

కన్నులఁజూడఁగల్గెఁగదకాఁగలయల్లగుదైవయోగముల్,

70

వ అనిపలికి యక్కాంత చింతాసముద్రాంతర్నాంతశంగయై తలవంచుకొని యూరకుండె నప్పుడు.

71

సీ. తోలుతనాతనిరూపుఁగలఁగన్న యాదిగా మగువకుదినము లేయుగములయ్యెఁ

బటము పైనతనిరూపముఁజూచినది మొదల్గువకుజాములేయుగములయ్యె

సఖివానితోడితేజనినయంతట నుండియువిదకుగడియలేయుగములయ్యెఁ

దరువాతనతఁడునిద్దురలేచునంతకుయువతికినిమిసముల్ యుగములయ్యె

తే నతఁడుగొఁగిటఁగదియించునంతలోన, నుత్పలదశాయతాక్షికొక్కొక్కక్షణమే

యుగసహస్రంబులై తోచుచుండెనపుడు, ననితతమకంబుఁ దెలుపనెవ్వరివశంబు.

చ. పలుకులలోనిప్రార్థనయుభాషములోఁగల తేంపు మోములో

వెల వెలచూపులోఁబొడమువిన్న నయూర్వులలోఁవణంకుని

మ్ములఁబొడగాంచియప్పుదన మోహనుఁ డెంతయుసంతసించెదా

వలపులమర్మములైలియవచ్చుఁగదా ఘనులైనవారికిన్.

73

వ. అప్పుడు.

74

సీ. అకలంకచంద్రబింబాననయూరు దేశంబుల వెంట సంచరణచేసి

కోమలాంగినితంబభూమండలమునకుఁ గ్రమముతోడఁబ్రదక్షిణములొనర్చి

మృగ నేత్రగంభీరమగునాభిసరసిలో నష్టగాహనక్రీడ లాచరించి

గంధసింధురయానకతినకువోత్తుంగళైలాగ్రమునఁబునశ్చరణసలిసి

తే. పడఁతిమందస్తి తమధానుభవతననిమి, షత్వమును గాంచెఁగానిపొంచక రిచూపు

లపున రావృత్తిమోక్షంబునందవయ్యెఁ, గాముకులపుణ్యములుభోగ కారణములు.

సీ. తనువులదిగుపాటుకనుదోయి బెళ్ళమముత్యాలరాసులుతలఁబ్రాలుచేసి

తూరుదుండెములాడుతోడవులరుచిదీపకలికలుమంగళార్తులుగఁజేసి

యలఁతఁజిప్పిలు ఫాలములఘర్తజలము మొగ్గలగుంపుతగుబాసికములుచేసి

పొదివి మేనులఁదోచువులకాంతురంబులతుకముజాబాలపాలికలుచేసి

తే. సంప్రకాశించిమరహంగ్ని సాక్షిగాఁగ, బాణకన్యానిరుద్ధులపరిణయంబు

నరి గావించెమకతమీ నాధిపతుల, యదనుచెలిసినననవింటియాజ్ఞ కుండ.

76

క. లలనామణికప్పుడుగు, బృలపొంగునదిగిసిఱవికపక్కునఁబగిలెన్

జిలుకరహదారురాహుతు, తలిరాకుపిరంగివిసరుదాఁకెననంగన్.

77

మ. వమణింగొబ్బునఁ గొఁగిలింపిపయికిన్ రాఁదీయువో గల్లనం

గమనీయాంగద హేమకాచరతనాఘంటాశంబుల్నిమే

కముహూర్తంబిదియంచుఁ దెల్పుచుమహాకందర్పమాహూర్తకా
సమహస్తాయనదండభిద్భవఘటాంచల్లోహాయంత్రాకృతిక.

78

ఉ. కాంచనగాత్రిముద్గవగఁ గాంచికపుంగిటగుబ్బలంబఁగి
లించిసుధాధరంబుఁగబలించిహసించికపోలపాలిఁజూం
బించిచమత్కరించివలపించికశల్లరఁగించిమించినా
క్కించికడున్నుఖించికిలికించితకేళిరమించెవేడుకన్.

79

సీ. సురుచిరాంబరబంధవరణంబుభేదించిప్రీడాబలంబులవిఱుగఁదోలి
ఘనకుచక్షైలదుర్గములగ్ధలుపట్టిజఘనవసుంధరాచక్రమాఁగి
యూరూరుసంయుక్తతోరణంబులఁగట్టిచతురుఁడైమన్యదేశంబుఁబొదివి
యంగంగములుభుజాహంకృతిలోఁగొనియోననభండారమాక్రమించి
తే. సురతసంగతిజయ్యుత్తిసారిదిగాంచి, తరుణికోఁగిలినిజరాజధానిగాఁగ
నెలమిమన్నధనామ్రజ్యమేలుచుండె, సిద్ధసంకల్పఁడయ్యనిరుద్ధవిభుఁడు.

80

ఉ. చంచలలోచనన్నురతసౌఖ్యమునన్దరఁగించెనంచువ
ర్ణించఁగనేటికిన్వలపుఁ బేరురులాడ్డిజగంబువారిమొ
గ్గించెడివానిపెద్దకొడుకేయఁటరూపవిలాసవైఖరి
న్నించినయింతికిన్వలవసేరఁడోతావలపింపసేరఁడో.

81

సీ. జలచరనేత్రకన్నులవెరపింపుకేయైత్తినబిరుదాంకమేటఁగలిపి
కార్త్యక భూయగకనుబాన్తువంపుకేపట్టినవిల్లునిష్ఫలముచేసి
లలితశుకాలాపపలుకుజంకెనలకేమావులచందంపొవఁదోలి
చెలఁగుపల్లవపాణిచేగద్దికలకెక్కుపాణంబులదవులపాలుచేసి

తే. ప్రియనిసాహాయ్యమునవిజృంభించుచున్న, వెలఁదితోవిగ్రహింపనవేశయసుచు
సమరరంగప్రచారంబుసన్న్యసింది, యంగజుఁడుకార్యమెఱిఁగి సమాశ్రయించె.

82

చ. వలచినపొందులై మనసువచ్చినచక్కఁదనంబులైభ్రమల్
కొలిపెడియావనంబులయి కూరుములన్నినక్రొత్తలైకళల్
దెలిసిన నేర్పులైకొదవలేకరమింపఁగఁగల్గినట్టియా
చెలువుఁడునింతియుందొలుతఁజేసినపుణ్యఫలంబులెట్టివో.

83

గీ. అంతనానవోధయానందమునఁదను, సురతమునజయింపఁబరిభవంబు
నొందిఃమున్నయట్టికందర్పనదనంబు, తెల్లవారినట్లుతెల్లవాటె.

84

ఉ. చిందఱవందఁత్రయసురసేనలు డెందమునన్నయాకులం
బందిపతంగపుంగవశోతాంగరథాంగమహోగ్రధాతినం
దందఁడుడంగినట్టులుదయార్కునిరాకనడంగెఁజేఁకటుల్
గొందులసందులకగుహలగుట్టలబుట్టలచాటుమాటులన్.

85

శా. ప్రాతఃకాలమహాబలాధ్యుఁడునిశాప్రత్యర్థివీరుంబరా
భూతుంజేసినను సదిగ్విజయుఁడై పూర్ణిభవత్పూర్ణ
ఖ్యాతింగైకొనియున్న వేళజయతూర్యంబుల్పైలుగించిన
ట్లాతర్వాతఁ జెలంగెఁగుక్కుటనముద్యత్కంత నాదార్భటుల్.

86

స. మఱియు నాసమయంబునం బ్రణయకలహావ్యాపారంబులం బరాజ్ఞుఖులై మానము
ద్రలువహించి పరస్పర తనుస్పర్శనంబులుగాకయుండ నేకశయ్యం బవలించియుండి
యు మకరధ్వజుండు మండలికృత కోదండుండై ప్రయోగించు మసుమకాండంబు
లం బొడను హృదయవ్యధలం బొరలుచుండియు నాభిమానికంబులం దెచ్చుకోలు
ధైర్యంబులనుండియు నూచితాహర్షఖంబులై న తామ్రమాడకంతనినాదంబులు కర్ణ
కణ్ఠరంబులై వినంబడిననులికిపడి దిగులాంచుచుఁ జలంబులువిడిచి మనంబులుగరంగి
కుహనానిద్రావసాన పరివర్తితాభిముఖశరీరులై యుండొరులం గౌఁగిలించుకొని తమ
కపుఁగూటములం దనుకుపునారతులకు ననకాశంబులేని ప్రొద్దువీచారించి యొకరినొ
కరి దూఱిపలుకుచు నిట్టూర్పునిగుడించి దంపతులవలనను నరవిందబృందంబులతోడ
వికసితంబులగు హృదయారవిందంబులం దమకునామనియైన యవ్వేళ చుంబనపరి
రంభణ నఖిదంతక్షతాదివిసోదంబులం బంకజాసనార్థ పంకజాసన రతిబంధసౌఖ్యం
బులంబొక్కు పద్మినీ పాంచాలురవలనను శారీకాక్షీరమయూర కలకంఠ కలరవకపోత
కలహంసప్రముఖంబులై న విహంగమనివహంబుల కలకంబుల మనోహరంబులై వెల
యు లవంగక్రముక చాంపేయపున్నాగ నారికేళ చందనమందార కదంబఖిష్టారాది
మహీరుహంబులం బ్రశస్తంబులగు సుద్యానవనంబులవలనను దేవభూపాలమందిరం
బులయందు భగవత్కీర్తనంబులునేయు వైవిధికమార్దంగికాది గాయకనికరంబుల
జంత్రగాత్రంబుల నుద్గీర్ణంబులగు భూపాల దేవగాంధారి మహారి దేశాక్షి వసంత
మంగళకౌశిక ప్రముఖస్త్రీ పురుషరాగస్వరగ్రామంబుల నభిరామంబులై ధ్రువరూప
కాదితాళంబుల హేరాళంబులగు సంగీతనాదంబులవలనను స్నానసంధ్యావందనా
ద్యనమస్తానంబుల నిష్టాగరిమృలగు బ్రాహ్మణసమాహ సంగీర్ణంబులై న జలాశయస్థానం
బులవలనను గోపాలకులు నిజనామాంకంబులంకించి పిలుచుచుం గ్రేపులవిడుచు
సన్నాహంబుల సంభానినాదంబులునేయుచు హుంకారంబులతోడ వదనంబులై త్రి
కర్ణంబులునిక్కించి తమతమవత్సంబుల కెదురునూచు ధేనుతిహనంబులవలనను
దీర్ఘకాతరంగడోలాజాలంబులఁ నీఁదులాడుచు నినాదంబులూనరించు మరాళ
బలాకచక్రవాక జలకుక్కుటాదిపక్షికదంబంబులవలనను వర్ణనీయవై భవసమేతంబై
ప్రభాతంబు వర్తించెనంత.

87

తే. గగనవీధినిహావ్యృశిఁగదలుపద్య, బాంధవప్రభామందరఁబట్టునూర్య
పుటముగొడుగులపడగల ప్రావనంగ, నమరఁగెంజాయప్రధమదిగంతరమున.

88

మ. తమముంబాయఁగఁజేసిరాగగుణముందప్పించినవార్త

ర్మితంబొప్పఁదపంబు పెంపుననువర్తింపజేయుము గాంచిలో
కములెల్లంగనుగొంచునజ్జలనమస్కారార్థదానంబులం
బ్రదుందంబొందివెలింగెయొగికరణింబ్రద్యోతనుండయ్యెడన్.

59

వ. అప్పుడు.

90

శా. గోరుల్పాటినగుబ్బచన్నులనుజిక్కుల్వడ్డహారావళుల్
జారంజెప్పటముద్దుఁ జెక్కులను స్ర స్తంబై నధమ్మిల్లముం
దీరై నిద్దరదేరుకన్నులునునాతింజూడన వేవ్వళన్
య్యారంబుల్విభునాత్తఁగైకొనియెమోహభ్రాంతిరెట్టింపగాన్.

91

నీ. అకలంకరాజబింబాననంబులయందునిదురతమంబులుముదురుకొనఁగఁ

దాంబూలరాగనుందరమైనమోపులు మొనపంటినాటులముద్దుగులుక
వీడివిక్కులువడ్డవేణీభరంబులుజాతినిలంబులచాయలీన
భుర్బిందువులచేఁగరఁగినమైపూఁతమ్మగనాభివాసనల్బగులకొనఁగ

తే. నొకరొకరిఁజూచునరసిగ్గుటోరచూపు, దగిలియున్నట్టిప్రేమబంధములముట్లు
విగువుగొలుపంగఁ బ్రేయసీప్రియులుకేటి, శయ్యవైడెగ్గిసమృదస్వాంతులగుదు.

92

క. కాలోచితకృత్యంబులు, లీలంగావించిసరసలేపనమునో

మాలాదబరభూషణజా, లాలంకృతగాత్రులగుమనతిమోదమునన్.

93

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూపరులు ప్రాణంబులకంటె నతిశయంబగు విశ్వాసంబుగలుగు
చిత్రరేఖాముఖకతిపయపరిచారికాసహాయులై యితరజనంబులకెవ్వరికిం జేరరాని ర
హస్యమందిరంబున నిగూఢప్రసరనంబులనిచ్చానుగుణంబులైన సరససల్లాపంబులం
జెలంగుచు, శృంగారవనవాటికల మెలంగుచు, సరసాహారదుకూలచందనమనుమాది
భోగంబులంబ్రమోదించుచు, గంజకైరవకల్హారకమనీయకమలాకరంబులకౌజలక్రీ
డావిహారంబుల వినోదించుచు, గ్రామ్యవేణుదారితఖల్లరీముఖేంద్రాణిజ్యంభితాదిక
రణంబులస్త్రీపురుషరూపంబులఁజిత్రించినకేళిచిత్రపటంబులవలోకిండుటవలనఁ గూ
టములకుఁ గ్రొత్తటికంబుసంపాదించుచు ముచ్చటలంగలయుచు, సురతజనితశ్రమం
బులసౌలయుచు, నిదిరాత్రియిదిదినంబని తెలియనియ్యని మోహాతిశయంబుల దేహం
బులు జీవంబులు నొక్కటిగాఁదలంచుచు, దినంబులు క్షణంబులగతింగ్రమించుచు
నవాజ్ఞనోగోచరంబైనయానందపారావారంబునం దేలుచుండిమఱియొక్కనాఁడు.

నీ. అలఁతఁబాపెడునవ్వుటమృతంపుఁదేటలచిలుకరింపులప్రేమతోలకరింప

వీనులనరసోఁకువీడ్వంపుఁదావులపలుకరింపులమేనుపులకరింప

సురతంపుటిరువులసొంపునింపుపిలుచుచెంగలింపులమేనుదొంగలింప

నిడిదియువిషజాలకెడతొఁకుసిగ్గుమోమోరసింపులయింపుదారసింప

తే. గలికి తేలింపుఁజూపులఁగరఁగిరఁగి, సోలపు నెయ్యంపుఁజి న్నెలఁజొక్కిచొక్కి
యివ్విధంబున నాయకుఁడిందువదన, యుపరిసురతసుఖాంబుధినోలలాడె. 95

సీ. కృష్ణావిరుదులూననిమ్మనివిభువేడుకొనినఁగొమ్మనియాసకొలిపియాన
వచ్చిననియ్యకవదనమిట్టటుఁద్రిప్పియలయింపఁగాఁగోపమగ్ధలించి
కరములఁజెక్కిలిగవయొత్తిపట్టిపంటనుమోవిఁగొనిదుఱుక్కనఁగనొక్కి
యిటువలెఁజేయకుమెన్నటికిఁకననిదట్టిందిచ్చెక్కిలిగొట్టునపుడు

తే. కంకణంబులరావంబుగల్గమనియె, జేతియురవడితాఁచునఁజెల్లుమనియె
వల్ల భునిమేనఁబులకలుజల్లుమనియె, గుసుమశరమూఁకనవృష్టుగొల్లుమనియె. 96

మ. సిచయాభావనటన్నితంబతటయోషిద్రత్నకించిచ్చల
త్కుచపాటీగరసాత్తఘర్జజలబిందుస్వచ్ఛముక్తామణి
ప్రచయాంచత్మతనాభిరామసుమహాబాహంతరుండైసుఖిం
పుదుమెచ్చెకొరతిరాజనందనుడుతత్పుంభావసంభోగముల్. 97

సీ. విల్లెక్కుడించక వేసినమదనుండుపలుమాఱుకుంపెనపనులనడప
నెగలచేక్కుఁజేసినమందపవనుండు చెలిమితోనెన్నేని చెమటలార్ప
నుదుటువెన్నెలకాఁకనుడుకఁజేసినచంద్రుడమరితైత్వోపచారములుసేయఁ
జెవులుగాసిరిందల్పేసినచిలుకఁబముద్దుమాటలుపల్కి ప్రొద్దుఁగడప

తే. శుకకలాలాపప్రాణనాయకునిఁగూడి, నిండువేడుకవిహరించుచుండెనపుడు
మేలుగలిగిసుఖించెడివేళయందు, భువినిబగవారలై నబంధువులుగారె. 98

క. ఎక్కువలగుమక్కువలను, జక్కువలనుబోలియిట్లు సరసతనెలవా
ల్లిక్కువలఁగలిసియుండఁగ, నక్కువలయనేత్రగర్భమయ్యెడఁదాల్చెన్. 99

తే. చక్రభావనచేఁగాంచిశక్తిదవకు, బ్రాపుగలుగుటనోలేమిఁబాపుకొనియె
వెలఁడినడుమంతమాత్రనేవిజ్ఞప్తిఁగె, నహహనడుమంతరపుఁగల్చి కదినిజంబు. 100

మ. అసమాస్త్రుండనుగారడీఁడితివగర్భాయాసనిశ్శాస్త్రసమం
త్రసముచ్చారణనేయానాభివివరాంతస్సీమయందుండినా
హాసభావంబుననిర్దమించిసఖణంబై యాడుసీలాహిరీ
తిసరోజాననరోమరాజిచెలవొందెంజూడువిస్తీర్ణమై. 101

ఉ. మెల్లనికొఁగిలింపులును మెత్తనిమాటలులేతముద్దులుం
జల్లనిచూపులుంగులుకుఁజల్లెడునవృష్టునేర్పుగల్చియొక
జెల్లనిహామికల్తరువునేయనికూటములయ్యెభావముల్
వల్ల భునందువేకటియలంతనెలంతకునాఁటినాఁటికిన్. 102

సీ. ఊరువులై కొనలనల్పాప్సచన్నులుకరగ్రహాతకొకవింతకాంతుఁజేయఁ
తెలిదమ్మిచాయలుదేరుచెక్కులుముద్దుఁగొనుటకునొకవింతకొఁరెల్లవాడను

- నలపుసోట్టిలఁబల్కుపలుకులువీనులవినుటకునొకవింతవేడ్కయొడవఁ
గమ్మనివాసనల్ గమ్మువాతెరతేనెలానుటకొకవింతయాసఁగొలుప
తే. మెత్తనెమెఱుఁగెక్కినమేనుకొఁగి, వింతకొకలింతముచ్చటసంతరింప
గర్భిణీతజనితసౌఖ్యమునఁజొమ్ము, మంఢెనవ్వేళయనునశమండనుండు. 103
- న. అంత. 104
- ఉ. మందిరపాలికాజనులుమానినిఁగన్గొనిగర్భభారమే
చందమునన్ఫటించెననిసంశయమునభయమున్విచారమున్
డెందమునన్జనింపఁగవడింబఱుదెంచెరహస్యరీతిసం
క్రందనవైరితోడవివరంబుననిట్లునపల్కురత్తఱిన్. 105
- చ. చెలఁగిభవత్తనూభవనసిందుగృహంతముహాతుటిఁగెయున్
బొలయకయుండఁగాఁచుకొనిపూనికనుండఁగనేమిమాయయో
తెలియఁగఁజాలమమద్దవతీమణిగర్భభరంబుఁదాల్చెని
న్నెళవుగృహంబులోపలనునిక్కముగావివరింపఁగాఁదగున్. 106
- న. అని విన్నవించిన. 107
- ఉ. భేదముక్రోధమున్దనిఁగిల్కొనబాహుబలాధ్యులైనక్ర
వ్యాదులఁగొందఱున్దనియుషాంగనకేళిశిరోగృహంతరం
బాదిగనంతటంగలయనారసియిక్కొఱగామిదుర్వదో
న్దాదతఁజేసినట్టిఖలునాకడకుంగొనిరండుతీవ్రతన్. 108
- క. అనిపలికినరోషానిల, జనితఘ్నటవిఘ్నలింగచయభాతినిలో
చనరక్తదీప్తులడరఁగ, దనుజులువడినేగుదెంచితత్సృధమునన్. 109
- మ. అమలేందూపలవేదికాస్థలమునందాసీనుఁడైయయ్యుషా
రమణీరత్నముతోడనత్తునిపుణారంభంబునంద్యూతసం
భ్రమకేశీరతినున్నపంచశరసామ్రాజ్యాధిపత్యప్రసి
ద్ధమనోజ్ఞప్రతిభాసమృద్ధుననిరుద్ధుంగాంచిక్రోధాత్తులై. 110
- మ. భయదాహంకృతిఁజక్రముద్దగదాప్రాసాదిహేతిచ్చట
దనురుగ్బాలదగద్దగల్గిగుడనాదైత్యుల్విజృంభింపని
ర్భయుఁడైయాగ్రహవృత్తినుగ్రహఘ్రాటం చదృఢజాదండుఁడై
లయకాలాంతకుభంగివారలపయిన్లంఘిం చిధట్టిం దుచున్. 111
- చ. తలలుపగిల్చికంతములుదగ్రతఁస్రం చిభుజప్రదేశముల్
నలినలిగాఁగమోదనిటలంబులువ్రక్కలునేసిదంతముల్
డులిచియురస్థులృదిపిడొక్కలుచించిభయంకరాకృతిన్
నలిపెరణంబురక్కనులుచచ్చియునొచ్చియువిచ్చిపాఱఁగన్. 112

- క. హతశేషులుభయవిహ్వల, మతులైయేతెంచికదనమార్గముఁచెలుపకొ
 వితతంబుగనాజ్యాహుతి, నతిశయజాజ్ఞ్య ల్యమానమగువహ్నిక్రియకొ. 113
- చ. బాణుండత్తుద్రుద్రముద్రాసమున్నిద్రసేత్రకోణుండును, నాహవాటోపధురీణుం
 డునునై కదిసె నయ్యనిరుద్ధుండును, సమరసన్నద్ధుండును, భుజావప్తంభసమ్మద్ధుండు
 నునై యతనితోడం దలపడియె నట్లయ్యిరువురును గంఠీరవంబులచందంబు, బెబ్బు
 లులతెఱంగున, మత్తమాతంగంబులకైవడి, శరభంబులవిధంబున, గండభేరుండంబుల
 చాట్టున, రోషావేశంబులరెట్టింప, జయకాంక్షలు ముప్పిరిగొన, తర్రనభర్జనంబుల
 గర్జింపుచు, నన్యోన్యముప్రహేళనంబులను, బరస్పరపాదపార్థిప్రహేళనంబులను, నితరేత
 రమర్తభేదంబులను, బాహాబాహియుఁ గేశాకేశియుఁ గాఁబెనంగ, నయ్యిరువురకుఁ
 రణంబు దారుణంబై చెల్లుచుండె నప్పుడా ఋశ్యకేతు నుద్దేశించి యశరీరవాణి యి
 ట్లనియె. 114
- క. యదువంశతిలకపీనికి, నిదిజయకాలంబుపెనంగసేటికిహరిచే
 నొదవునపజయమువీనికి, గదియుకుభమునీకునచిరకాలమునందుకొ. 115
- గీ. అనియె నహ్నిటపీనులయందుఁదగిలి, రిపుమహీరుఁడవిదశసోద్యుత్తిఁగెరలు
 యదుకులగ్రాణియ్యగ్రహోదగ్రకరిని, నిఘరాంకుశభూతమైనిలువరించె. 116
- చ. అప్పుడు. 117
- ఉ. బాహుబలోద్ధతింబ్రళయభైరవుభంగిఁబరాక్రమించియి
 వ్యాహతలీలవానిబెగడందఁగఁచేసియుఁగార్యమెంచిదే
 వాహితుచేతఁబట్టువడె నాహనుమంతుఁడుశక్రజిత్తుచే
 నాహవభూమిఁబట్టునడినట్లుప్రశాంతనిజోగ్రకోపుఁడై. 118
- క. వనితాసంపర్కంబున, ననిరుద్ధనిరుద్ధుఁజేసెనరివర్గంబుకొ
 వనితాసంపర్కంబున, ననిరుద్ధనిరుద్ధుఁజేయునరివర్గంబుకొ. 119
- చ. ఇవిగ్ధంబున. 120
- గీ. పట్టుకొనియాఁపుసేయించె బాణుండతని, నపుడుతద్భంగజనితభేదాంధకార
 భిన్నస్పృహరూరవిందయొకేవలంబు, నయ్యుపాంగనసంతాపమందుచుండె. 121
- సీ. వేకువఁగాంతిదప్పినచంద్రబింబంబువిధమున నెవ్వైమువెల్లఁబోయెఁ
 బగలింటిసెగలచేసాగటొందుపూఁదీఁగెవడువున నెమ్మేనుమాడుచెందె
 మునిమాపుజిగిఁదొలంగినతమ్మితేకులరీతిఁగన్నులదై నన్యరేఖఁదోఁచెఁ
 దగురేయిహిమమంటుతాంబూలదళములచెలువున చెక్కిల్లుచెనుటదోఁగెఁ
 తే. జన్మఁబోవుచుఁడెక్కిటఁజేయిఁజేర్చి, యాటపాటలపైవేడ్కలన్నిమఱచి
 విరహసంతాపవేదనవేఁగునుండె, నేమిచెప్పుదునయ్యుపాకోమలాంగి. 122

గీ. వీడుముఖికాంతినసివాల్లువాడుమేను, నెండుకెమ్మైవిబాష్పముల్నిండుకన్ను
లామనోవ్యధఁగనుఁగొన్నరామరామ, జగతిఁబగవారికై ననుజాలిగాదె. 123

వ. ఇట్లున్నోహరాంగి విరహోనలసంతప్తమానహృదయయైయుండె నంతనిక్కడ. 124

మ. అనిరుద్ధండుపురంబులోపలనులేఁడాశ్చర్యమేమొకదా
యనుకొంచున్వసుదేవముఖ్యులువిచారాక్రాంతచేతఁకుల్లై
యనుమానించుచున్వృత్యుకోటులనుశోధ్యస్థానముల్పాడఁబం
చినవారెందును గానమంచుమరలంజేరంగనిర్యత్నులై. 125

ఉ. తల్లియుఁడంద్రియుఁబహువిధంబులభేదమునొందుచుండఁగాఁ
బల్లవకోమలాంగియగుభార్యవియోగముచేఁగ్యశింపఁగా
నెల్లప్రజల్లదీయవ్యధలెంచివిచారమునొందుగోపికా
వల్లభుఁడంతయున్వృథయవారిజమందు నెటింగియుండెయ్యక. 126

క. కానున్నకార్యమయ్యెఱు, నేనిప్పుడువీరితోడనిజముగఁబెలుపం
గానెలయనుచుమాయా, మానుషవేషుండుకార్యమతిచేనుండెక. 127

వ. అని శుకుండు పలికెననిన నటమీఁదటికథావృత్తాంతంబెఱింగింపు మనుటయు. 128

ఉ. అండభవప్రకాండగమనాదరపండితేపుండరీకమా
ర్తండదిశేభతుండభుజదండధృతాంబుజజాండభాండరు
జ్జండలమూర్తికుండలిపమండనచండతరైకకాండమా
ర్కొండరమేశరత్నమయకుండలమండితగండమండలా. 120

క. శ్రితరాజహంసయోగా, యతిదివ్యవిలోక నాక్షయాగమహితగా
శ్రితరాజహంసయోగా, యతిదివ్యవిలోక నాక్షయాగమహితగా. 13)

సగ్ధర. ప్రతాపపద్మిపురుషప్రభంజనప్రభంజనా
క్రతుక్రియాచరిష్టమానిరంజనానిరంజనా
యతిస్థిరత్రిలోకభోగదాకరాగదాకరా
ప్రతిష్ఠితాంబుధిశ్రమధరాధరాధరాధరా. 131

గద్య. ఇది శ్రీమంగళాచలనృసింహకృపాప్రసాద సంప్రాప్తవిద్యావైభవ కనుపర్తిరా
యనమంత్రితనూభవ సుజనహితకృత్య నిత్యాబ్జయమాత్య ప్రణీతంబైన యనిరు
ద్ధచరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ తృతీయాశ్వాసము.

రాజ్యేతిలసీపయోజాత్మమాలికల్పలకలాటులతోడి గెలుగుగఁ
హరినామసుంక్షీర్తినాలాపననదంబుశుక శారికాపికన్నూర్తి గాఁగ
భసితలిప్తాంగరదినీతప్రభలునిగుడ, గవ్వారీభాగవిహరణగతివిలాస
జంగమాకారకల్పభూజంబుభాశి, నాకముననుండివిచ్చేసె నారదుండు. 7

చ. నయనయుగంబునందుఁగరుణారసవృష్టి చెలంగభూషణో
దయరుచించలాలతవిధంబునఁబెంపురహింపసాధుసం
చయముఖచాతకంబులకు సౌఖ్య మొసంగ సభానభనలిక
నయగుణశోభియై వెలయునందతనూభవనీల మేఘముక. 8

గీ. కాంచియానందహృదయుఁడైకదియవచ్చు, సంయమింద్రునిఁగనితేచినపరివారుఁ
డగుమఁబ్రణమిల్లకనక సింహాసనస్థుఁ, జేసియర్హిదివిధులఁబూజించునపుడు. 9

క. శ్రీరస్తుకుశలమస్తుతు, నోరథసంసిద్ధి రస్తునుత్య శ్రీమ
న్నారాయణభవతేయని, సారెకుదీవిం చిపలికజలజాతునితో. 10

క. తలిదండ్రులన్నదమ్ములుఁ, గులసతులునుబుత్త పౌత్రకోటియునాపుల్
చెలులుంజుట్టములునుభృ, త్యులుఁబారులునుఖులరగుచునున్నారగదా. 11

ప. అనిన నమ్ముకుందుండుమందసి తిమూఖారవిందుండగుచుశతానందనందనునకిట్లనియె.

గీ. కమలజాత్యజమీయనుగ్రహమువలన, వత్తమానమునందుసద్యముశుభంబు
భావికాలంబునకును శుభంబునిజము, తావకాగమనంబు నిదానమగుట. 13

చ. పరమమనీంద్రమీచరణపద్మపవిత్రపరాగ లేకమె
వ్వరిగృహసీమనుంబారయువారి పురాకృత పుణ్య మెట్టిదో
దురితములన్నియుందోలఁగుఁ దోడనె భాగ్యము లెల్ల జేకుఱుక
నిరుపమ మోక్షలక్ష్మీయునునిక్కము గాలభియించువారికి. 14

ప. అని మఱియుఁ దదీయమహిమానురూపంబు లగుమధురాలాపంబులు పలుకుమండి
తదనంతరంబ, ప్రసంగవశంబుననిట్లనియె.

శా. అయ్యామాయనిరుద్ధఁ డెందరిగెనో యాకస్తికంబాటచే
నయ్యెనోటులఁజూడబంచితిమిగోరంతైననవ్వార్తలే.
దయ్యెన్వానిఁదలంచిమామక జనంబత్యంత చింతామయం
బయ్యిట్లున్నది నేయఁగావలయుకార్యం బానతీయన్దగుక. 16

మ. అనిగంగృహ్ణనిమోముఁజూచిదరహాసాంచస్తుఖాంభోజాడై
ముని నాథాగ్రణిపల్కె సర్వమునకున్మూలంబవై సాక్షివై
పెనుపన్నవ్వఁగఁగర్తవై పరుడవై పెంపొందియు న్నీవెఱుం
గనిచందంబుననన్ను గాభ్యమడుగంగా నెంతభవ్యుండనో. 17

ప. నే నెఱింగినయర్థంబు విన్నవించెద నవశరింపుము. 18

- సీ. శోణపురికుండుబాణాసురుం డనాహతశౌర్యశాలి సహస్రబాహుఁ
డతనినూతురుపయావనభాగ్యలక్షణ కళావలియుజాకన్యయెసఁగు
నాయంతికలలోన ననిరుద్ధుఁబాడ గాంచి మోహించిసంతాపమునఁగృశింపఁ
జెలిక తైయైతగుచిత్ర రేఖాంగనయాత్మీయయోగవిద్యానిరూఢి
తే. నింగి సే తెంచితయ్యవై నిదురవోవు, వానిఁగొనిపోయియాచంద్రవదనఁగూర్చి
నతఁడుఁదత్కిలికించితరతినుఖాల్చి, మగ్గుఁడైయుండె నితరంబుమఱచియందు. 19
- ఉ. అంతటగర్భమయ్యెజలజాక్షికి వవ్వెధ మెల్ల బాణుఁడా
చెంత మెలంగునంగ నలచేవిని దైత్యులఁబంపు వెట్టినం
బంతముతోడ వారుదనుఁబట్టఁగ వచ్చినసింహశాబకం
బెంతయుఁదీప్రతన్నదగజేంద్రములన్నిదలిందు కైవడిక. 20
- వ. హతశేఖులుపోయి విన్నవించిన నతండు. 21
- ఉ. చంపిననాగ్రహంబున నిశాచరుఁడార్చి యెదిర్చి పేర్చినం
దెంపును బెంపునుంగలిగిధీకొనియుద్ధముఁజేసి చేసిని
ర్జింపఁగలేక దైవగతిచేననిరుద్ధుఁడువాని చేత బం
ధింపఁబడెక దశాస్యజఘ్నిప్రద రావృత రాఘవాకృతిక. 22
- వ. జంబూద్వీపంబునం గల్గువిశేషంబులం జూచుటకై విశ్వంధరాభాగంబునసంచరించి
శోణనగరప్రాంతమార్గంబున స్వర్గంబునకుంబోవుచుండి యీయోగక్షేమంబుమీనుటం
జేసి తెలియఁబలుక న్వలసె నిటమీఁదటికార్యంబు చతుర్థోపాయసాధ్యంబగుట
మీచి త్తంబునఁ దోఁచియున్న దేదా యథోచితప్రయత్నంబు సేయునది. మీకు
నభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధియయ్యెడుఁబోయినచ్చెదనని గోవిందునిచేత నామంత్రి
తుండై నారదండు యథేచ్ఛావిహారంబుననరిగె అప్పుడు ప్రద్యుమ్నతనూధవ క్షేమ
వార్తాకర్ణంబునంబాడము మోదంబును దదీయపరాజయవృత్తాంత శ్రవణసంజనితం
బగుభేదంబును దత్పరిపంధి సంహరణోద్రేకం బగురోషంబును ముష్టిరిగొనివృద్ధ
యంబులం గలయనల్లి ముఖంబుల నాక్రమింప యాదవసమూహంబులు ముకుంద
విదనారవిందంబవలోకించుచుండినవార లగుచుండి రప్పుడు పుండరీకాక్షుండు
మంత్రిపుంగవుల నవలోకించి దండయాత్రకుఁ జతురంగబలంబు నాయితంబుగ
పుని నియోగింపుఁడనిన వారునుద్దండ దండనాయకులఁ బడవాళ్లనుం దిలిపించి
తత్ప్రకారంబుఁజెలిపిన వారునుం దదీయ ప్రయత్న పరాయణులై యుండిరి. 23
- క. భేరిధణంధణంధణ, భూరిధ్వానమునభూనభోభాగంబుల్
భోరుమనిమ్రోసెనాశా, వారణములు బెదరె నదరె పనుధాళరముల్. 24
- ఉ. పాపయతే త్రిషష్టముకుభిశ్చితకేంద్రముకార్యపూర్ణద్యు
గ్వాప్యపకముం గదాయనిశరాసనలగ్నముచంద్రహారము

ద్రిపితపుష్కరాంశగణులించినీశేషముహూర్తమంచుమే
ధాపరిపూర్ణులైననుధావిబుధుల్వినుతింపనయ్యెడక.

25

సీ. అంతరాంతరనిబద్ధానూనఘంటికాఖండఘాణంఘణరవంబు
శుభగుణోజ్జ్వలసైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పనలాహాకతురంగభాసురంబు
ఘనవతాకాగ్రజాగ్రజ్జిహ్వగవిపక్షీపక్షురుగ్భాషితౌబరతలంబు
చక్రవిభ్రమణసంజనితనిర్ఘోషభగ్నదిశామతంగజకర్ణకుహర

తే. మహితోచనదుర్నిరీక్షాక్షరాంశు, మాలికోగ్రసహస్రారమండితంబు
నైనరథమెక్కిపుండరీకాక్షుండపుడు, కదలెతకోటిసూర్యప్రకాశుండగును. 26

శా. ఖేలత్తాశతరద్యజస్సురితమైక్రేంకారపత్కింకిణీ
మాలాజాలనిభాత్యుదాత్తగళశుంభస్టోటకోదగ్రమై
శ్రీలంబాల్పశతాంగమెక్కియరిగెన్సీరాయుధండుల్లస
తైక్కలాసాచలనన్నిభప్రభలెనంగనంగరోద్యోగియై.

27

చ నిరుపమపద్మరాగమణినిర్మితభూషణసంప్రయుక్తమం
దరతరనీలవిగ్రహాఘనద్యుతిపుంజమునేంద్రచాపవి
స్ఫురితపయోధరంబుగతిఁజూడ్కులకింపొనరింపమన్నభం
డరిగెనమినకేతనసమగ్రశతాంగపరాధిరూఢుండై.

58

క. కృతవర్షుడుదేహాలం, కృతవర్షుడుశిఖరకరపరిస్ఫుటసంధి
కృతధర్షుడుభీకరధి, కృతధర్షుడునగుమనరిగెగృష్ణునిమ్రోలక.

29

ఉ. సాత్యకిచారుధేష్ఠగదసాంబముఖుల్యదుమీరుతేగిరా
ద్ధత్యమునందురంగమమతంగజతుంగశతాంగసంస్థలై
హేతుర్బుద్ధితిచ్చటలుహేళివిలాసమునాక్రమింపలా
లిత్యసితాతపత్రతరళీకృతచామరాజమానులై.

30

సీ. చటులశుండాదండసంభూతపూత్కారపవనాహతినిమేఘపక్షి, చెదర
రమణీయదంతనిర్మలచాకచకృకాంతులుపట్టవగలువెన్నెలుగాయ
నై సాదాసీంకారఘోషార్పణినిభేచరాంగనల్పతులఁగవుంగిలింపఁ
జరదగ్రవిగ్రహాస్ఫురణపత్రికీబునర్జనితపక్షాహార్యశంకవొడను

తే. ఘంటికాకింకిణీమాలికాసమూహ, ఘణఘాణంఘణాకిణికిణికిణినినాద
తాళవైలంబయానావధానములను, గంధబంధురసింధురఘటలునరిగె.

41

సీ. లేళ్ళభంగినిశౌకళించిచాపుటములూహ్నుమ్మడిపది నైదు నుటికియుటికి
పాతరకత్తైలలెనిల్చియడుగులోనడుగుగానాట్యంబులాడియాడి
కుమ్మరసారలొలఁదిగిట్టునరెండుదిక్కులవలయుముల్లిరిగితిరిగి
యనిలంబురీతిఁజివ్వనఁదూఁగిధరణిపైబెదములునిలంపకపఱచిపఱచి

తే కఠినరింఖామునార్దుచుద్దుతభూప, రాగధూసరితామలరమ్యచికుర
సంచరవిధూతఖచరచేలాంచుంబు, లగుదుఁగిహికిహికార్పటివరిగెహరులు. 32

భుజంగప్రయాతము.

భ్రమచ్చక్రనిఘ్నతబాహుశ్యధాటికై, త్నమామండలంబెల్ల సంక్షోభమందకై
సముత్తుంగరంగధ్వజచ్చన్నశుంభ, త్తమోభిత్పథంబులరథంబుల్లమించెకై. 33

క. చిల్లాడంబులమీఁదటన్నిగువుకానెట్టుటిసొంకంబువా
టిల్లన్వంకులుచెక్కిశూలములునీఁతెల్ల. త్తులంకేళముల్
బల్లెంబుల్లాదలై నసాధనతతుల్పాహాబలోద్వృత్తిసం
ధిల్లందాల్చిపదాతికోటినిడిచెకైదిక్కుక్రమల్లాడఁగకై. 34

చ గొడుగులుసేనముల్తరగకుంజరముల్లిమినక్రసంచయం
బుడుగనివాద్యఘోషముమహోర్జిరంబుపరిభ్రమింపఁగాఁ
బడుపటుహస్తభాస్వదరిపట్టులునుట్లునుగాఁగ నెక్కుడుకై
వడిశరచాపముల్లలిగివాహినివాహినిలీలనేగఁగకై. 35

గీ. తేమకారిదీర్చెలరేఁగియనుకూల, మారుతంబువీచెమాంసఖండ
ములునుబూర్జకంభములుపుష్పఫలములు, నెదురువడియెదురగహేషతెసఁగె. 36

చ. మఱియుఁ గత్కాణికరంబులైనశకునంబు లెడనెడం బొడగనుచు నచుచు ముదంబున
భూసుఁసమాహంబు లుచ్చైస్సన్వనంబుననాశీర్వదించి దిగ్విజయోస్తుతేధాస్తు వచన
బాహుల్య నినాదంబులును, బసిండిపల్లెరంబులఁగర్పారదీపికా సముదయంబు నించి
నీరాజనంబు లొసఁగదు బ్రాహ్మణ పుణ్య వినితాజనంబులు జయమంగళంబని పాడు
మంగళకాశిక రాగస్వరంబులును, సాధశిఖరంబులందుండిమాచుచుఁ గుసుమలాజాత
తవితానంబుపైఁ జల్లు పురంధ్రీనికర కరకంకణకాంచనకాచ రుణర్పుణత్కార నా
దంబు తిరుపార్శ్వంబులనిలిచిహృద్యగద్యపద్యంబు బాహాటంబునం బొగడువంది
మాగధసందోహంబులజయవిజయోభవశబ్దంబులును, విపంచీస్వరమండలరావణహస్తా
దిజంత్రవాద్యంబులు మీటును సంగీతంబులునేయు నాయకోత్తముల పక్ష మధ్యమ
గ్రామరవంబులును, భేరీమృదంగ పణవానక డిండిమ ప్రముఖవాద్య ధణధణత్కార
రావంబులును, శంఖకాహళ వేణుప్రభృతితూర్య నిస్వసంబులును సమదవారణఘో
కారఘోషంబులును, దురంగహేషానినదంబులును, శతాంగచక్రనిఘ్నోపంబులును,
బధికనికరశరాసపుజసింజనీ టంకారవిరావంబులును నేకీభవించి బ్రహ్మాండభాండ
మధ్యంబునం బూర్ణీభవించి మహాకోలాహలంబై రాకానిశాకర బింబోదయ సంద
ర్శనసముత్సాహసముజ్జ్వలంభమాణ మహాంభోనిధినుకరింప వీధ్వాదశాక్షోహిణీబలస
మేతుండై కఠివయ ప్రయాణంబుల కోణపుటభేదనోపాంత ప్రదేశంబుఁజేరి యనర్క
కిరణవ్యాప్తచ్ఛాయాసాంద్ర సకలమహీరుహకోభితంబును, మధురజల సంపూర్ణప్ర

- వాహ తటాకవాపీ సమూహభూయిష్ఠంబునునైన మనోహరస్థలంబునఁ బటకుటిరం
బు లెత్తించి యచ్చట వేలాలంఘనంబుచేసి రాసమయంబున. 37
- క. బాణాసురగర్వమునం, తీణంబగునింకననుచుఁ జెప్పిన క్రియగీ
ర్వాణులుసంతసమందఁగ, తోడికొదతేత్తనంబుగూలెంబెలుచకొ. 38
- వ. అప్పు డమ్మరాంతకుండు తత్పురంబు దాడివెట్టంబంచిన. 39
- సీ. ప్రాకారములు ద్రవ్యపడఁద్రోయువారునుగోపురంబులు నేలఁగూల్చువారు
సౌధయాధము నేలచదునుచేసెడివారుననభూజములుపీకినైచువారు
కమలాకరములుభగ్నము నేయువారునుధనవస్తువులఁగొల్లఁగొనెడివారు
యజ్ఞశాలలువహ్నికర్పించువారును దెగిపారజనులబాధించువారు
- తే. నగుమయాదవవృష్టిభోజాంధకాది, యోధవీరులనైనన్యంబులుక్కుమిగిలి
తత్పురంబాక్రమించియుద్దండవృత్తి, దాడివెట్టుట కబ్బాణదైత్యవిభుఁడు. 40
- మ. నటదుద్యద్భ్రుకుటిభయంకరముఖాంతశ్శోణదృక్కోణవి
స్ఫుటదీప్తిచ్చటవిస్ఫులింగపటలోద్భూతంబుగావించును
త్రుటధాటిపటుతాకహాకహకహధ్వనాట్టహాసార్భటిం
జలుటహంకృతివిస్తరిల్లనమహోత్సంక్రీడనోత్సాహియై. 41
- మ. రణభేరిప్రకటాంకభాంకరణసంరావంబుత్రైలోక్యభీ
షణమైమ్రోయభుజాసహస్రసముదంచచ్చాతహేతిచ్చటా
ఘృణిశోభిల్లననర్హ్యరత్నఖచితప్రేంకచ్చతాంగాధిశో
హణుఁడైనంగరకేళికిన్వెడలెనుద్యద్వాహినీయుక్తుఁడై. 42
- గీ. వాని మొగసాలఁగాపున్నవాఁడుగాన, యుద్ధసాహాయ్యమునకునుద్యుక్తుఁడయ్యె
భక్తనులభుండుతాంకరీప్రాణనాథుఁ, డనుఁగుఁ జెలికానితోఁగొంతపెనఁగుటకును. 43
- వ. అప్పుడు. 44
- సీ. ఘనవాలవిత్తేపజనితవాతాహతిదిగ్వలయంబుదిద్దిరనుదిరుగ
నడిఘణిల్లునఱంకెవై చినమేరుమందరశైలములు ప్రతిధ్వనులనీన
గుప్పించియుఱికినఁగుంభినీభారంబునైఁపకదిక్సానుజములుమ్రొంగఁ
గ్రొవ్వాడికొమ్ములకొనలచిమ్ములబలాహకసమూహమువకావకలుగాఁగఁ
- తే. గంతవిలుతన్నహోజ్వలఘంటికాప్ర, భూతఘాణంఘణస్వనస్ఫురణదనర
విజితరజతాచలస్ఫూర్తివృషభమూర్తి, నీలకంఠునిముందరనిలిచెనపుడు. 45
- సీ. ఘనజటాజూటసంకల్పితగంతగతరంగచ్చటలోగళగళంఘళయనంగఁ
జలితావతంసకోమలసశిప్రవసుధామారంబుర్పుళర్పుళంర్పుళయనంగఁ
నంగసంఘాదితవ్యాఘ్రేంద్రచర్మసంచలనముబైశిబైశిబయనంగఁ
గలపరిభ్రమితభీకరకాతహాలిర్తలదీప్తితళతళతళయనంగ

తే. శంకరుఁడునందెపై నెక్కి చూంకరించి, యతిశయాపృటిఁగెవ్వననార్చి పేర్చి
చాకలింపులుదుమికించిన క్రగతులఁ, దరిమిపేరంబుదోలుచునరిగెననికి.

46

క. చంచల్కోమలపింఛో, దంచితకేంద్రవాహనారూఢుండై
వేంచేనెధవునివెంబడిఁ, గ్రంచవిభేదనుఁడుప్రమథగణపరివృతుండై.

47

లయగ్రాహి.

తుండములుపూత్రరణచండపవనంబుఘనమండలముఁదాఁకిబహుఖండములుసేయఁ
మెందుకొనిఘీంకృతులుదండిససీరుహభవాండఘటమధ్యముననిండికడుమోయఁ
గండములప్రేమదమఖండఘటిలింగురియుచుండఁబటుదంతరుచిమండితముగావే
దండమ్ములతండములుధండనజయోద్ధతినిగొండలగతిన్నడిచెఁబాండవకులేంద్రా.

48

స్రగ్ధర. రింఖాసంఘాతజాతావతవితతధరాచేణుపంకికృతాబ్జుల్
ప్రేంబున్నాణిక్యమాలాధృతకళలరదాభీలఘంటారవంబుల్
పుంభీభూతాస్త్రీమార్వీస్ఫుటనికటధనుస్ఫుర్తితారోహకంబుల్
కంఖాణంబుల్విచిత్రక్రతుగమనచమత్కారలీలంగమించెన్.

49

తోటకవృత్తము.

పాటంబాహవభవ్యతనూభృ, చ్చాటుసుకాలయశైలవిభాతిన్
హోటకరత్నచుయస్ఫుటదీప్తుల్, దాటిచెలంగరధప్రజవేగెన్.

50

మ. కృతనానావిధసాధనశ్రమసమిత్క్రిడాచమత్కారని
ర్జితచేతాకులవక్రవిక్రమగుణశ్రీతుల్యకంఠీరవుల్
శతకోటిప్రతిమానవిగ్రహులుదంచద్దైవ్యజాంబూనద

క్షీతిఘృత్తుభిసంఘముల్నుడిచెనక్షీణప్రతాపోన్నతిన్.

51

గీ. ఇట్లు చతురంగసేనాసమేతుండగుదు, నరిగెనెడనెడఁబాడగాంచునాపజయిక
శకునములనాత్మలోపలసరకుగొనక, దురభిమానంబు చేర్చినిర్జరవిరోధి.

52

వ. అప్పద్దు.

53

మ. పరమేశుల్బగవంతులవ్యయులుశుంభద్వాహాశ్రోజ్యైలుల్
హరిమృత్యుంజయులిద్దఱు న్నణముసేయంజూచునుత్కంఠచే
సరసీజాసనపాకశాసనసమస్తబ్రహ్మదేవ్వికే
న్నరసాధ్యాదులుమింటనిల్చిరివిమానవ్రాతసంరూఢులై.

54

వ. యాదవనైనవ్యంబును నిస్సామాన్యం బగునుత్సాహంబున దానవ సేనాసమూహంబు
నెదుర్కొనియె నట్లయ్యుభయబలంబులును సంవర్తనసమయము సముజ్జ్వలభమాణా
శ్రోవ్యవ్య సంఘర్షణపూర్వాపర మహర్ష వంబులవిధంబున నొండొంటిందాఁకిరథికులు
రథికులును, వారణారోహకులు వారణారోహకులును, నాశ్వికులు నాశ్వికులును, బదా
తులుఁ బదాతులును, ద్వంద్వయుద్ధంబునకుంగడంగి కోదండ దండంబులంకించిసింజి

నీటంకారనినాదంబులు రోదనీకుహళంబునిండనాకర్షణసంధాన దృఢముష్టితాఘన
 లక్ష్యశుద్ధిదూరాపాతవిశేషంబులం బ్రచండంబులయినకాండ ప్రకాండంబులు సం
 ప్రయోగించి. రథరథ్యకేతునూతనవ్రాతంబుల మర్తమాతంబునొప్పించుచు, మృత్యు
 జిహ్వకరాశంబు లగుకరవాలంబులు సాదామనీలతావితానంబులపోలికందళ త్రశా
 యమానంబులై చూపులకు మిఱుమిట్లుగొలుప యులిపించి దేహంబులుపూక్షించితు
 నుకలై పడనఱుకుచునవక్ర విక్రమంబునం జక్రంబులు గిరగిరం ద్రిప్పివైచి ఛత్రచా
 మర ధ్వజదండంబులుఖండంబులునేయుచు, బ్రజ్వలజ్వలన కీలాజాలంబుల లీలం
 గ్రామశూలంబులనాభీలంబులగుశతాంగమాతంగతురంగాంగంబులు భగ్నంబులుగాఁ
 గ్రుమ్ముచు, గతోరంబులగుకుతారంబులై త్రి కంఠీరవంబుల క్రేవనకుంత కంతారవం
 బులు చెలంగ నురశ్చిరకరచరణప్రముఖాంగంబులకొఱకు నఱకు దారుశకలంబుగతి
 వికలంబులునేయుచు, బల్లంబుల మొల్లంబులగు నుల్లాసంబులం గ్రేల్లరుకుచు, బల్లెం
 బులు బుచ్చుకొని ఘోల్లునంబెల్లార్చి గాయంబులనమేయంబులై కీలాలప్రవాహం
 బులు దొఱంగంబొడిచిపడఁజిమ్ముచు, మదోద్రేకంబున గదాదండంబులు విసవిసం
 ద్రిప్పి గాత్రంబులు నుగ్గునూచంబులుగాఁగొట్టుచు. శ్వసనాశనసంకాశంబు లగు
 పాశంబులు వీరావేశంబులంగండదేశంబులం దగులంబ్రయోగించిప్రాణంబులుక్షీణం
 బులుగాఁబడనీడ్చుచు, మఱియఁబ్రాసపట్టెన ముసలముద్గర తోమరబిండివాల శక్తి
 త్తురికాది నానావిధాయుధంబులం గొట్టివేసి నఱికి చీరించి చెండాడి గగ్గోలుపఱి
 చినం జంభవిద్యేషికరాంభోజకుంభద్దంభోలిధారాహతంబులైన విశ్వంభరధరంబుల
 చందంబునంగూలి పీనుంగులైన యేనుంగులునుబుడమింబడి తన్నుకొనుచుఁగంతగ
 తప్రాణంబులై నకంఘాణంబులును యుగయుగ్యచక్రకూబర సహితంబుగా హతాం
 గంబులైన శతాంగంబులును గూలినకేతనంబులును, జిత్రరూపంబుల విధంబున
 విగత విక్రమార్భటులైన భటులును, సోలినరాహుత్తులును, రాలినభూషణమణిగణం
 బులును, వ్రాలిన ఛత్రచామరంబులును, వికలంబులైన దంతంబులును, శకలంబులైన
 కుంభస్థలంబులును, వ్రక్కలైన డొక్కలును, జెక్కులైన ప్రక్కలును, భిన్నంబు
 లైన కపాలంబులును, చిన్నంబులైన కపాలంబులును, విఠిగినచరణంబులును, జిరి
 గిన చర్మంబులును, శీర్ణంబులైన కర్ణంబులును, జూర్ణంబులైనవర్తంబులును, గలిగి
 మహాబిలంబునం కోటానకోటలును, దట్టంబులై యట్టలాడంబొచ్చె. గజివాజి కశేబ
 రంబులు జీమాతంబులును, సాంద్ర చంద్ర హాస ధగద్గితమృతులుశంపాలతలును,
 శంఖదుందుభిస్వనంబులు మేఘనిర్ఘోషంబులును, గదాముసలముద్గరమాతంబు లశని
 పాతంబులును, విశిర్ఘభూషణపద్మరాగ గారుత్తత ఘృణీరేఖ లింద్రధనువులును,
 విభిన్నకుంభికుంభమృత ముక్తాఫలంబులు వర్షోఫలంబులును, గాకగృధ్ర ప్రభృతివి
 హంగంబులు చాతకంబులును, శోణితపూరంబు జలాసారంబునునై, యోధయాధ
 ధనుర్విముక్తంబులై గగనదేశంబు నిరవకాశంబుగా నిండి కల్పితాంధకారనైర్భరిం

బైన బాణబాహుశృంగబువలన మార్తండమండల గోచరతత్వణంబులేమిగుర్చినంబై
యుత్కర్షణవర్షాగమంబు ననుకరించియుండెనప్పుడు వేతాళ ప్రేత పితాచ శాకినీ
ధాకినీ ప్రముఖభూతంబు లత్యాహసమేతంబులై మాంసఖండంబులు కడుపులనిం
డమెక్కి రక్తపానంబుచేసిన గట్టునం ద్రేపుచు, శ్వేతతురంగ చర్మంబులు ధవళాం
శుకంబులుగా ధరించుకొనుచు, మేదఃపంకంబు రక్తజలంబులం బడనుచేసిలేప
నంబులుగాఁ దనువుల నలందికొనుచుఁ దునుకలై పడిన యాతసత్త్రంబులఁ బువ్వు
లుగానలంకరించుకొనుచు, గజకశేబరంబులు పర్యంకంబులుగాఁ బవ్వళించుచు, ఘో
టకాండంబులు క్రముకఖండంబులును గుంజరకర్ణంబులును తాంబూలపర్ణంబులు
ను, ఐసలుచూర్ణంబులునుంగాఁగలయ నమలి విడియంబులుచేసి జిహ్వవలోకనం
బులుచేసికొనుచుఁ గామినీభూతంబులతోడి సురతక్రీడావిలాసంబులం జొక్కుచు,
గంధర్వపితాచంబులు సేయుగార్హస్థ్యర సంగీతంబులకు నానందంబునొంది కరితుర
గనరమాంసంబులు త్యాగంబులిచ్చుచో వారల గానంబులకుఁ దామం దమపదాన్య
తాసౌందర్యవిశేషంబులకు వారును శిరఃకంపంబులుచేసి మెచ్చుకొనుచు, నివ్వీగం
బునవివిధభోగంబులందనిసి యుభయబలంబులం జొగడుకొనుచుం దాండవంబులుస
లుపునమృహకోలాహలంబువలన సంగరప్రకారంబు ఘోరంబైన రిల్లెనందు. 55

చ. హరిహరులిద్దఱుంగదిసియాహవకేళియొనర్చిరుద్ధతిన్
సురనికరంబుల బ్రపడిచూడఁగశార్దూపినాకచాపముల్
కములఁబూనియొండొరులకంతభుజోరులలాటమర్తముల్
గురుతరచండకాండములఁ గ్రుచ్చుచురోషమహోగ్రమూర్తులై. 56

మ. హరుఁ డాకర్ణధనుర్దగుండగుచుబాహోవిక్రమక్రీడని
మృరసారాచపరంపరల్వఱపినన్సొంపారు నెమ్మోమునన్
దరహాసద్యుతివింతయైనిగుడఁబద్మామానసీజానిభీ
కరబాణంబులవానినన్నిటివెనన్బండించె నొక్కుమ్మడిన్. 57

క. భగవంతుండగుశంభుఁడు, గగనదిశాపూరితముగఁగడుఁచీవ్రతతో
నగణితవిశిఖాఘంబులు, నిగిడించిమహోగ్రతమమునిండఁగఁజేసెన్, 58

మ. గరుడాంకుండరుణాంతసేత్తుండగుచున్దాలాగ్నిసంకాశభీ
కరకాండాఢిదదంధకారమడఁగంగాఁజేసెనాతీవ్రతం
బరివేషసితినుండెవిల్లురవిబింబన్బూర్తినిొప్పెన్బుఖాం
బురుహంబుగ్రమయూఖిలీలఁదనలెన్బుఖానుపుంఖాస్త్రముల్. 59

చ. మఱియన్ నేక బాణములు మర్తములంటఁగ నేసినహృంకృతుల్
నెఱవలలాటలోచనుఁడనిష్ఠురశాతశిలీముఖాక్షురల్

కఱకటి నేనె నేసిననుగంజదశాక్షుఁడుదానినన్నిటికొ
నఱకినికాతకాండములునాటఁగ నేనెదదీయఁదేహముకొ.

60

క. ఆసంరంభముఁజూచిపై పకహరుండాగ్నేయబాణంబుఁ బ్ర
జ్ఞాసామర్థ్యముతోడనేసినఘనజ్వాలావృతంబైపముకొ
రాసత్యారమణుండువారుణమహాస్త్రంబుంబ్రయోగించినాం
ద్రాసారంబగువారిపూరమునమాయంజేసెనత్కుద్ధతికొ.

61

ఉ. శర్వుఁడఖర్వగర్వమునశౌరిపయిన్మరుదంబకంబుగం
ధర్వసుపర్వపన్నగవితానములద్భుతమంద నేసినకొ
సర్వమయిండుచక్రియదిసంహరణంబొనరించెనుజ్జ్వల
త్పర్వతసాయకంబునవిపక్షబలంబులుదల్లడిల్లఁగకొ.

62

క. ఆటోపంబునశంకరుండపుడుబ్రహ్మస్త్రింబుసంధించిమా
ర్వీటంకారమెసంగనంబుధయుఘూర్జిల్లంగ నేయన్నిరా
ఘాటంబైచనుడేరఁగన్దొనితదుగ్రహ్నార్తివారిం చెదో
మౌలుధ్వంసితదంబకంబుననహర్వశ్రేణికిఁగిరింపఁగకొ.

63

క. అత్యుక్రాకృతియైనపాశుపతదివ్యాస్త్రంబుభూతేశఁడొ
ద్ధత్యంబొప్పఁగనేసెనెప్పుడుమహోద్యద్విక్రమహ్నార్తిసా
న్నత్యంబైయనమానమైవెలఁగుశ్రీనారాయణాస్త్రంబుసం
స్తుత్యప్రాభవశాలిక్పష్టఁడుసమంత్రోక్తింబ్రయోగించినకొ.

64

మహాస్రగర్ధ. రాలెన్నత్రుతపజ్జుల్ రహిచెడియెనహోరాత్రిరాణ్డండలంబుల్
ప్రిలెకొదిక్కుడ్యసంధుల్విఱిగిపడియెనుర్వీధ్రశృంగంబులోలిం
దూలెకొమేఘాఘమత్యద్భుతజవపవనోద్ధాతధూళీసమంబై
కూలెకొవృక్షాశ్రిమ్రుగ్గెన్దవలయభరభృత్కుంభికుంభీనసంబుల్.

65

క. ఖండేందుధరజనార్దన, కాండములాండొంటికొదాఁకిగగనంబునను
ద్దండగతిఁబోరిపోరిప్ర, చండతహరిశరముహరునిశరముందోలెకొ.

66

తే. తననుదివ్యశరంబులుజైత్యదమను, చేనిరర్థకమగుటయుమానసమున
నూహదక్కిరణోత్సాహముజ్జగించి, యుండఁగశ్యాణైలకోదండుండపుడు.

67

మ. జలజాతాక్షుండవక్రవిక్రమముననన్మహాహస్త్రంబుభూ
తలసంక్షోభముగాఁగనేయుటయునిద్రాపారవశ్యంబుతో
వలనొప్పనవృషభేంద్రమూఁపురముపైనాల్కెహరుండొయ్యనకొ
గలఘాతాచలశృంగేసంగతశరత్కాలంబువాహాకృతికొ.

68

ప. రుక్మిణీకుమారుండునుగుమాగుండును నుద్దండపుండరికంబులవిధంబునంగడంగి కోదం
డపాండిత్యంబు భువనస్తుత్యంబుగా శండనంబు నేయుచు.

69

- మ. శరజన్మండు ప్రదీప్తహోషముఖుఁడై శాతాశుగక్రేణినా
హరిజన్మావ్యంగ నేసి యార్చిననుహోగ్రాకారుఁడై పేర్చితం
బరవిద్వేషి శిలీముఖ ప్రకరసంపాతంబునన్తుంచె
ర్జితాంగుండగు నట్లుచేసె సురలాశ్చర్యంబునంబొందగన్. 70
- తే. నారిఁదగ నేసి యతని మయూరవాహ, నంబు నెచ్చేనని శితబాణములు చొనిసి
చేతులాడక యుండంగ జెక్కు పలుప, నిలువ లేక విశాఖుండు తొలఁగించనియె. 71
- ఉ. చండతరప్రతాపభుజశౌర్యధురంధరుఁడై నకామపా
లండు హలంబు చేరణములో మడియించెను గూపకర్ణకుం
భాండులభీను హుంకరణభగ్న పయోజభవాండభాండులక
భండన ధైరవనుస్ఫుటకృపాణమహోజ్జ్వలబాహుదండులక. 72
- గీ. సాంబుఁడత్తు ద్రరౌద్రావలంబుఁడగుచు, బాణనందనునధికదోర్బలుని బలని
గడిసి వివిధాస్త్రశస్త్రసంఘాతములను, భూచరులు ఖేచరులు మెచ్చబోరిపోరి. 73
- గీ. గుఱ్ఱములఁజంపి కేతువుఁగూలనేసి, రథముచెక్కులు నేసి సారథిని ద్రుంచి
ఘనతరాశుగ పీడితాంగుని గఁజేయ, నసురపతినందనుఁడు పలాయనమునొనఁచె. 74
- క. శైవేయిండును బాణుండు రణజయోత్సాహంబులాస్యంబులక
బూనం గారు కళింజనిభవనంబుల్ కిక్కులన్నిండన
స్థానికత్తజాతరక్తజలపూర్ణాద్భుతై నట్టి నె
మేనులు వృష్టితకింశుకంబులగ తిక్కిలంగ బోరాడుచుక. 75
- ప. ఉండి రట్లవానుడేవుండు సమ్మోహనబాణపాతంబున భూతేశుఁడరవశుంజేసి లబ్ధవిజ
యుండై నిరుపమోత్సాహంబున నిజదననిర్గత నిరర్థశ నిష్ఠుర నివాదనిర్భిన్ననిఖిల
నిర్జరాహిత్యనైన్యం బగుపాంచజన్యంబుఁ బూరించుచు విరోధిషయాధినిపయింగవిసి
కరాధిజ్య ధనుర్మక్తకరాధిక్యఘాతంబుల నరికిరోధినిచయంబులు నఱుకెధరాధీనంబు
నేయుదుఁ గరాళంబులగుకరవాలంబులఁ గరిహరిప్రకరవాలంబులు కీలాంబులు హే
రాళంబులై తొరఁగ దునుచుచు ధృఢవంతంబు లైనకుంతంబులఁ బంతంబునదంతం
బులు విజగంబొడిచి దంతావళంబులనంతంతనకృతాంతనిశాంతంబున కనువుచునస
దృశంబులగు ముసలంబులుకరబిసరుహంబుల విసవిసం ద్రిప్షియసురవిసరంబులుపస
చెడి వసుమతింగలయనసువులంబాపుచుఁగదల మెఱుంగులుచదలంబొదలం ద్రిష్వచు
వలదని మదంబులంగదిసి యెదురుకొని పొదువుపదాతులంగదల మెదలని య్యకవదనం
బులుచదిసి రదనంబులుడుల్లి గుదులుగొనుచుంజావమోదుచు నంతకంతకు నతిశయం
బైనవీరావేశంబునం బ్రళయకాలరుద్రాకృతింబేర్చి రక్తప్రవాహంబులును మాంసరా
ళ్ళులును బ్రేవులప్రోవులు నెముకల గుట్టలునునై రణంబతిదారుణంబుగఁ జిత్రక్రీడను
లుపుదుఁ బాంచజన్యజృంభన్ని నాదంబులు భూనభోంతరంబులునిండఁబూరించు
చుండె నపుడు. 76

సీ. సారథుల్యడిననశ్వములీడ్చుకొనిపోవనందందపడిపోవునరదములును
దైన్యఘోంకారనాదములు సేయుచు బటాపంచలై పాతెడుభద్రకరులు
సేబులబడియొడురెక్కఁజాలకవాహకులతో నపఱచెడిఘోటకములు
ననిమొననిల్వదైర్యములుచాలకతలల్వీడంగఁబరువెత్తువీరభటులు

తే. నగుచుఁగాలియదమనబాహోప్రచండ, కార్తుకజ్వలతాము క్తకాండపటల
దహనకీలాకలాపసంతానమునకుఁ, దాళకపలాయనమునొందెదనుజబలము.

77

వ. అప్పుడు.

78

ఉ. విచ్చినయాత్మి నేనఁగనివీరుఁడుబాణుఁడుతెంపుమాపఱుల్
మెచ్చఁగఁజేయివీచిమరలించినదదృలమెల్లరోషముల్
హెచ్చఁగనొక్కటన్నరతేపునపైన్యయుగంబుపోరికిం
జొచ్చినసంకులాహవముచూడభయంకరమయ్యెనయ్యెడన్.

79

శా. బాణుండప్పుడురోషరక్తముఖుఁడైబ్రహ్మాండభీమాకృతిన్
జాణూరాంతకుడాసిమామకభుజాంచద్ధాటిచేసంగర
క్షోణింబన్నగసిగ్ధకింపురుషరక్షోయక్షగంధర్వగీ
ర్వాణుల్నిర్జితులైరినాయెగుటనిల్వకొనివుశక్తుండవే.

80

చ. అనవుడుమందహాసముఖుఁడైహరిసీభుజశక్తిసేవె
మ్మనమునలజ్జలేకపలుమాటును మెచ్చుకొనంగనీతియే
యనిమొననిల్చినప్పుడునిరర్థకమీవెడమాటలేలనాఁ
కొనిభుజియింపఁబోవుచునుగూరలమేలడుగంగనేటికిన్.

81

మ. అనునాలోననహస్తపంచశతకోద్వచ్చాపుఁడైనల్పిత
క్కినయేనూఱుకరంబులన్వరములుత్కృష్టప్రతాపంబునం
గొనిబెట్టేయఁగమండలీకృతమహాకోదండముకార్ధచం
ద్రనిశాతాంబకపక్షిఁద్రుంచెనవిరాధానాయకుండుద్ధతిన్.

82

సీ. శతములువేలుటక్షుకోటులర్బదంబులశరాఘంబులఁబొదివిపొదివి
నాయున్యిగారుడవారుణప్రయుఖివేష్యజాలంబులసేనీయేసి
కరవాలశూలముద్గరశక్తితోమృప్రాసాయుధంబులఁబఱపిపఱపి
శాంబరీమాయావిడంబనంబొనరించిశిలలుసెత్తఁగురియఁజేసేచేసి

తే. యసురభద్రవిజృంభించియార్చుటయును, నడుమనన్నింటిఖండించిపొడవదంచి
త్రుంచిమాయించిక్కుమించిమించి, తనప్రతాపంబుచూపెనద్దనుజవైరి.

83

వ. మఱియును.

84

ఉ. అత్తిఱినమ్మసుందుఁడుఁదదర్శనహస్తశరాసనంబులన్
గత్తిమొగంపుటమ్ములనుగండ్రులుసేయుచునుండనంతలో

నెత్తెడువిండ్లునారిబిగువెత్తెడువిండ్లుశరప్రయోగసం
పత్తిఁజేలంగువిండ్లునటుబాణుకరంబులనొప్పెవంతయై.

85

చ. తొలుతటియమ్మపంచశతదోర్ధసురావశిర్దుంచికొంచున
వ్యంజననింతలోమొదలివైపునబాణుఁడుగ్రమ్మఱంగరం
బులఁగొనుచాపముల్ నఱికిపోవుచురెండవయమ్ముమందరక
వెలుఁగుశరమ్ముగూడదివినిండెహరిప్రదరంబులీగతిక.

86

శా. కోపాటోపవిజృంభణారణితచతుష్కృణసంజాతసి
తౌపాతంబులుమేనఁజొచ్చివెడలెన్దాబోలునన్నట్లైత
చ్చాపోద్భూతశరాఘముల్తదనుసంచారంబులైవక్షమం
దాపూర్ణంబుగనాటివెల్వడుసురేంద్రరాతిదేహంబునక.

87

చ. ధనువులుద్రుంచిసూతులధారుణిమీఁదనలంకరించివా
హనములసంహరించినముదంచితకాంచనకేతనప్రపా
తనమొనరించిమైరుధిరధారులగ్రమ్మఁగ నొంచిమించియ
ద్దనుజవిరోధియైతైఁగృతదానపదైనన్యముపాంచజన్యముక.

88

క. మతిబ్రహ్మసినట్లునిశ్చే, ప్రితుఁడైబెగఁడొందుబాణుజీవమురక్షిం
చుతలంపునముదిరక్కసి, యతనిజననికోటరీసమాహ్వయయంతక.

89

ఉ. అంబరహీనమైనవికృతాకృతిలోదుతనాభిక్రేవలక
లంబకుచద్యయంబుగదలంబులుచెక్కులజంజాతాశిరో
జంబులువ్రేలనమ్ముదినిశాచరిఖేచరియైపిశాచరీ
తింబఱతెంచినిల్చెననుదేవతనూభవునమ్ముఖంబునక.

90

శా. దానింజూడఁగరోయుచున్విముఖుఁడైదైత్యాంతకుండున్ననా
లోనంబాణుఁడెడంబుగాంచిపఱచెకలోకుల్ప్రమోదింపఁగా
మానంబెల్లనుబీడియాత్మనగరీమార్గంబునస్థితిదృ
క్పానకపున్యతఁబాదఘట్టనలభూభాగంబుగంపింపఁగక.

91

ఉ. ఆహరిముందటన్నిలిచినట్టినిశాటియునేగెనంతస
మైహనబాణపాతమునముంచినతాంద్రికముందొలంగికా
మాహితుఁడంపశాంభవమహాజ్వరమంఘ్రియమస్తకంబులుక
బాహువులంద్రిసంఖ్యలనుభాసిలఁగానతిఘోరమూర్తియై.

92

మ. తనమీఁదంజనుదేరనవ్యచనుబద్ధానేతతీప్రజ్వరం
బునుబంపకభయదాకృతింగదిసియార్పల్మింటనంటంగదాఁ
కిననారెంటికినయ్యెనాహవముసోత్సృష్టప్రతాపోగ్రత
ర్జనసంభర్జనగర్జనంబులుజగత్సంక్షోభముంజేయఁగక.

93

తే. పోరిపోరిభుజాబలస్ఫురణదక్కి, శాంభవజ్వరమాత్మలో సంచలించి
వైష్ణవజ్వరమధికజవంబుతోడ, వెంటనంటంగనార్తితో వెఱచిపెఱచె.

94

ఉ. ఎక్కడఁజొచ్చినంజులుగనియ్యకవైష్ణవివెంటనంటఁగా
దిక్కులనెల్లనుంగలయఁ ద్రెమ్మరియార్తిహరించికామఁ
డొక్కఁడులేమికిఁనగలనొందుదుఁగ్రమ్మఁబాటుడెంచిన
మృక్కరుణావిధేయుమరినార్తశరణ్యునిఁజేరిభక్తితోక.

95

శా. శ్రీలక్ష్మీపతయేకృతాఖిలజగత్ప్రేమాయదవ్యాజనే
నీలాంభోధరకాంతికాంతవపుషేనిర్వాణసంధాయినే
లీలాకల్పితతత్త్వికాయమహాతేలేశాతిపూర్ణాత్మనే
నాళికానపూజితాయభవతేనారాయణాయోన్నమః.

96

దండకము.

శ్రీమద్రమామానినీమానసారామవాటివసంతాయమానాసమానాంగశృంగారభావా
సమగ్రప్రభావా ప్రభావార్యమాణా యుతాహోధిరాత్మండలా నేవితాఖండలా
కుండలానర్మ్య రత్నచ్చవిచ్చన్నగండస్థలప్రస్ఫురన్తందహాసాకరాంభోజభృన్నంద
కాఖ్యోజ్జ్వలచ్చంద్రహాసా మహాసాహసకూరిర కంసాఘవత్సాదిదై తేయసంఘాత
శైలాంబుభృద్వాహనాగోపకన్యామనోమోహనా గేహనారీసుతార్థాదిసంసారభో
గాభినిర్మగ్నహృత్పావృతకృతాభీ దురాపాదరా పాదకీర్తిప్రతాపోదయానీదయాశోభి
తాపాంగ వీక్షాసుధారేఖ సంసేవనా లబ్ధసాభాగ్యులై బ్రహ్మరుద్రమరాధీశముఖ్యు
లౌ మహాత్మ్యంబునక బూర్ణులైయుందురేతజ్జగత్పాలనార్థంబుగానీవుమత్స్యస్థితిం
గచ్చ పాకారతక్ యజ్ఞవారాహలీలక నృసింహస్వభావంబునక వామనస్ఫూర్తి
తో జామదగ్న్యస్వరూపంబునక రామచంద్రవతారంబునక రాహిణీయాభిధేయం
బుతో వాధవేషంబుతోడంగలిక్యాకృతిక సాధుసంరక్షణంబుక జగత్కంటకధ్వం
సనంబుక దగంతేమహో నీవు గావించుసత్కార్యముల చాలనాశ్చర్యముల నీ
పదాంభోరుహధ్యాన సేనావిశేషంబులక నారద వ్యాస వాల్మీకి రుక్మాంగదాదుల
మహాధన్యులై పుణ్యులై జ్ఞానసంపన్నులై యవ్యయానందముగాంచిత్యార్జితంబైన
యుష్మత్పాత్ర్యంబు నిర్లింపఁ గారెందువేలజిహ్వలకబొల్చుకేమహియుంజాలఁడి
లోకముల దేశకాలంబులక వేదశాస్త్రంబులక దానధర్మంబులక సాగరంబుల
నసుల కాననంబుల గిరుల చంద్రసూర్యుల పృథివ్యాదిభూతంబులక సాత్త్వికాది
త్రయంబాదిగా నామరూపంబులక బొల్చునేతత్త్వప్రిపంచంబు సర్వంబునీమాయచే
గల్పితంబై భవద్దర్శిగోళంబునం బుట్టుచుక మిడుచుచుం గిట్టుచుం గ్రాలు నోదేవనీవే
జగత్కర్తృత్వక ధర్తృత్వక హర్తృత్వక నీవె సర్వస్వరూపుండవు నీవె దైవంబవు
న్నిర్గుణంబై నిరాకారమై నిశ్చలంబై నిరాఖ్యాతమై నిర్వికల్పస్థితింబొల్చునోంకార

గమ్యం బరబ్రహ్మమూర్తిన్నినుం నామనోపేథి భావించునేవించునోస్వామి నన్నుం
గృహంజాచి రక్షింపు మో దీనసంరక్ష యోపుణ్యచారిత్ర యోభక్తమందా యో
నిత్యకళ్యాణ కారుణ్యశాలీ జగన్నాయకా దేవతాసార్వభౌమా రమానల్లభా పాహి
మాం పాహిమాం పాహిమామ్.

97

శా.నీ తేజంబుమహోగ్ర మైతఱుమఁగానిల్వంగళకన్యంబు గా
దేతద్విశ్వమునందురక్షకులు నాకెవ్వరును న్లేరునీ
వేతప్పన్యరణంబు చొచ్చితదయావిస్తారభానంబున
న్నాతప్పల్ తుమియించికావఁగదవేనాతండ్రి నారాయణా.

98

క. అనినంగృష్టఁడుమత్సా, ధనమనితరవార్యమగుటఁదగఁజెలిసిరయం
బునమముఁజేరితికావున, నినుఁజెందగుతద్భయంబునిక్క...బింకకా.

99

క. మీయుభయజ్వరవాద, మపాయంబుననన్నుఁ గావుమనినీవునుతుల్
నేయుటయుఁజనువువారల, కేయడమీ బాధపారయదించుకయైనకా.

100

ప. అని యానతిచ్చెనని శుకుండు పలికిన నట మీఁదటి వృత్తాంతం బెఱింగింపుమని
యడుగుటయును.

101

శా.సాష్టాంగానతిసిద్ధసాధ్యమకుటాంచన్నూత్నరత్నావళి
ఘృష్టిస్తోమ విరాజమానవిమలాంఘ్రిద్వంద్వగీర్వాణజి
ద్వపారాతిమరంగనిర్దళనశార్దూలాయతోద్యద్భుజా
పప్తంభోజ్వలసర్వదేవమయశశ్వద్రాపవిశ్వంభరా.

102

క. లక్ష్మీకటాక్షకమలా, లాక్ష్యాంచితవదనహరిణలాంభనబింబా
సత్త్వాదిభూతవిశ్వగ, నూత్నానూలాంతరస్థసుబ్రహ్మకళా.

103

కవిరాజవిరాజితము.

మలయజహరసుధాకరహీరసమానసుసారయశోవృతది
గ్వలయకృతార్థిహితార్థధనంజయవర్ణనకారిసమర్థకృపా
నిలయనిరర్థశక్తార్థధనుర్ణణనిర్ణతమార్గణవర్ణమహా

విలయగతాహితమోహితహోకవివేకసమాహితహృన్నహితా.

గద్య. ఇది శ్రీమంగళాచల నృసింహకృపాప్రసాద సంప్రాప్తవిద్యావైభవ కనుపర్తి
రాయనగుం త్రితనూభవసుజనహితకృత్యనిత్యాబ్ధియామాత్యప్రణీతంబైనయనిరుద్ధ
చరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

అనిరుద్ధచరిత్రము

పంచమాశ్వాసము.



కల్యాణగుహోజ్జ్వల

పాకాహితముఖ్యవినుతపదపద్మశర

ద్రాకేందుచంద్రికావిభ

వాకరదరహాససుంగద్రాద్రినివాసా.

1

గీ. అపధరింపుము శౌనకుం డాదియైన, మునివరేఖ్యులతోడనిట్లునియెనూతుఁ

డాపరీక్షిన్ హారాజు నాదరమునఁ, జూచివిజ్ఞాననిధియైనశుకుఁడుపలికె.

2

గీ. అట్లుకరుణించిపలినయద్యతునకు, వందనముఁజేసిచనియె శైవజ్వరంబు

బాణుఁడవుడట్లుభీతితోఁబఱచితనదు, మందిరముఁజొచ్చిచింతాభీమన్నుఁడగుచు.

3

వ. ఇట్లునితలంచు.

మ. అతిశౌద్రురణ శేత్రకోణములతో నాలీఘపాదద్వయో

న్నతితోఁ జంచలకుండలప్రభలతో నారాచభృన్నంజలీ

కృతకోదండముతో జయూర్భటముతోఁ గృష్ణుండు నామందటక

శతకోట్యాకృతులంగనంబడియెడునర్మరంబునుం దానయె.

4

చ. గలిచితినిర్ల రేంద్రునుడికించితివహ్నిఁ గృతాంతుఁగొట్టితిక

జలమున నైబుతిన్విగత శౌర్యుని జేసితిసార్థినాథునిం

గలఁచితిఁగోలితిక బవనుగర్వమడంచితిఁగిన్న రేంద్రునిక

జెలఁగి మహేశ్వరున్వనకుఁజేసితి నప్రతిమానకీర్తిసై.

5

ఉ. ఇంతిమహాద్భుతం బెఱుఁగ నెన్నఁడుఁగృష్ణభమర్విముక్తదు

ర్దాంతశకాఘతీవ్రతరథాటికి డెందముదల్లడిల్లెడుం

బంతము లెల్ల హాస్యములపాలుగ మద్భుజవిక్రమక్రమం

చింతకువచ్చెదైవకృత మెవ్వరికై నవారింపవచ్చునె.

6

వ. అమృహాపురుషుం డాదినారాయణుండగుటతప్ప దతినితోడిసంగ్రామంబులన

నెఱైన లెస్సయని ధైర్యంబుఁ దెచ్చుకొని రోషభీషణాకారుండై.

7

- ఉ. హరికిరీటకుండలముఖాభరణోజ్జ్వలుడై సహస్రబా
హరుచిరా యుధప్రకరుడై బిరుదధ్వజఘంటికాస్వ నో
దారరథస్తుడై తురగదంతిరథాధిక చాతురంగ నే
నారథటికకోరతరుడై పటపాధ్వనులుల్లెంగన్. 9
- గీ. శోణనగరంబు వెలువడిసురవిరోధి, ధరణికంపింప నే తెంచి తాఁకుటయును
యాదవబలంబు విక్రమంబతిశయిల్ల, మాఱుకొనినరణంబతిఘోరమయ్యె. 10
- నీ శరవరంపరలచే సైన్యంబుప్రగంగరథములుపఱపించురథికవరులు
రథకుల పైఁగంజములదీకొల్పిగర్వమునదాఁకెడుగజవాహకులును
గజవాహకులమీఁదఁగంఘాణములఁదోలితత్తులనఱకు రాహుత్తగములు
రాహుత్తులనుబరాక్రమలీలకోభిల్లఁజేరియూఁటెలఁగ్రమ్మువీరభటులు
తే. నగుచుఁబోరాడెరోషంబులతిశయిల్ల, నుభయచతురంగ బలములునుక్కుమిగిలి
పలఱఘాదనభవకుతూహలపిశాచ, కంఠకోలాహలమున నాకసమువగుల. 11
- వి అప్పుడు. 12
- మ. హరిపైబాణుడఁగంకృతింగదిసి బాహుపక్షి- నొక్కుమ్మడికొ
శరముల్తోమరముల్గదల్చునలముల్చక్రంబులున్మూలముల్
పరిఘంబు ల్గర వాలను ల్పర శువుల్పొసాద నానాయుధో
త్కరముల్సైలముగప్పుమంచుపగిదింగన్నట్టఁగా నేసినన్. 13
- చ. భుజబలశాలిమాధవుడెపునిధనుర్గుణటంకృతికొ హరి
ద్గజములకర్ణము ల్పగులఁగా నిశితార్థశశాంక సాయక
ప్రజములుపింజపింజఁగరువంబరఁగించి తమంబడంచునీ
రజహితు లీలసాధనపరంపరలం చునుమాడితీవ్రతన్. 14
- మ. విజయోత్సాహము మోమునంబాదలఁగా విశ్వంధరుండార్చియ
క్కుజమైతేజముదిక్కుల న్నెలుఁగ నాగర్వాంధదైత్యభిఘో
రజవస్పర్శనమున్ద రామరపరబ్రహ్మాదికళ్యాణకృ
న్నిజసందర్శనముకొ సుదర్శనమునున్నిద్రప్రతాపంబునన్. 15
- వి. ప్రయోగించిన. 16
- మ. చటులందై చలితక్షమావలయమైచంద్రార్క కోటిప్రభా
ఘటితాశాంతరమైచరాచర సమాక్రాంతాగ్నికీలాసము
త్కట మై చండలేరాంకు వైచకితరక్షశక్రమైచక్రమా
ర్భటితో వచ్చివియచ్చురుల్లయజయారావంబుతో మ్రొక్కఁగన్. 17
- వి. సముద్దండ వేదండప్రకాండ శుండదండమండితంబును, గనత్కనకకంకణకేయూర
ముద్రికానిచయఖచితప్రమరమణిగణమరీచిమాలికాలంకృతంబునుదైలోక్యభయం

కరకారణ సాభాగ్యరేఖావళి కలితారణకరతలంబును, జంద్రక్షేపరమనోరంజితతాళ
ప్రమాణాలయాలవ్యాప్తివిస్తారతంగస్తృదంగవాద్య ఘాతకారిణ్యంగుశ్యాభిరా
మంబును, నక్తంచరీకుచకుంభయుగళ చర్చితతుహినజలమిళతృటిరకర్దమసురభిఘమ
ఘుమాయమానంబును నైన బాణాసురునిబాహుసహస్రంబునందుఁజతుప్రయానశిష్టం
బుగాఖండించి వైచిన జంఝూసమీరణవిక్షేపవిదళిత శాఖాసహస్రంబై మోడ్పడి
యున్న సుహాసుహీరుహంబుచాడ్పునఁ బురందరకరాంభోరుహ శుంభద్దంభోళి ధా
రాహతపక్షంబైయున్న కుంభిసిద్ధరంబువిధంబున నుండెనప్పడు.

18

క. సురుచిరసురనికరకరాం, బురుహవిక్షిప్తప్రమానపుంజములూఱుపై
హరిపైఁ గురిసెన్నిరసెన్, వరుణకరంభాదినాట్యవాద్యరవంబుల్.

19

తే. అవ్వీరోచనపాత్రునియందుఁజాల, కరుణగల్గుటఁజేసిగంగాధరుండు
పురుషనూక్తంబుచదువుచుహరినిజేరి, వినయవాక్యప్రయుక్తినిట్లనినుతించె.

20

చ. అనఘుండెన్ప్రమేయుండవనంతుండవాద్యుండవత్తురుండ
వత్సనుపమచిన్తయుండవుచరాచరజాలనమేతమైనయి
వ్వనజభవాండపట్టులుభవజ్ఞతరంబుననీడుమాయచే
జననమువర్ధనంబునవసానము నొందుచునుండునీశ్వరా.

21

సీ. అఖిలాత్మనీనాభియంచునాకాశంబు మునివంద్యనీపాదములనుధరణి
సర్వేశనీమానసమునఁజంద్రుండునుజలజాతునీనేత్రములనినుండు
గాంభీర్యనీధినిముఖంబుననింద్రుండుమురహరనీకర్ణములనుదిశలు
సురగేంద్రశయననీయూర్వులననిలంబుఘనమూర్తి నీమస్తకమునదివము

తే. ప్రబలమగుచుండునుపనిషత్పంచకమయ, దివ్యమంగళవిగ్రహస్థితివెలుంగు
నిన్నుభావించినేవించి సన్నుతించి, కాంతురనఘులుమోక్షంబుఁగమలనాభ.

22

క. అనిమతీయుబహువిధంబుల, వినుతించుశశాంకధరునివినయోక్తులకున్
జనితప్రమోదమానస, వనరుహుండైపలికెగరుడవాహనుండెలమిన్.

23

ఉ. నీదయనీనిపైఁగలిమినిక్కువమింతియెకాదువీఁడుప్ర
హ్లాదునకుంబ్రపాత్రుండతదన్వయజాతులనేవధింపఁగా
లేదటుగానజీవమెడలింపకకాచితిబాహువిక్రమో
న్వాదమడంపఁగావలసిమట్టుననుంచితిఁజంద్రక్షేపరా.

24

క. ప్రసుధగణంబులలోను, త్తముండైభవదీయసన్నిధానంబునమో
దముతోడనుండఁగ్బుడీ, యమరాహితుండింకనోపురాసురమథనా.

25

సే. అనుచునానతియిచ్చెనయ్యవసరమున, బాహువులతోనయజ్ఞానబంధములను
వీడుకొనిమాధవునిజేరివినయఘణితి, జాగిమొక్కుచుబాంబుండుసంభ్రమమున.

26

కా. పూయామానుషమూర్తివై తనరు బ్రహ్మంబున్ని వాఙ్మాసనా
ధ్యేయంబునిన్ను నెఱుంగలేక నవసీతి న్నాఱుకొన్నందుకుం
బ్రాయశ్చిత్తముగాఁగఁజేసితివి నాపాపంబులోపంబుగా
నాయజ్ఞానమువాసెనీకరుణఁగృష్ణాగోపికాన్లుభా.

27

బ. అని మఱియుం బునఃపునః ప్రణామపూర్వకంబుగా బహుప్రకారంబులం బ్రస్తు
తించి యుపాకన్యానిరుద్ధకుమారులైచేసి తోడ్పొందిరమ్మని పరిచారకులంబంచిన
వారును దదీయశుద్ధాంతే కాంతాజనంబులకుండెల్లిన నవ్యధూవరుల నుచితోపచా
రంబులం బ్రీతులంజేసి యలంకరించిరమ్మడు.

28

సీ. కంకణరూపరూపతాత్పరానుగుణముగాహస్తపద్మములునాట్యములుసంప
హస్తపద్మములనాట్యములతోనుద్దియైగుత్తంపుగుబ్బలుకులికియాడ
గుత్తంపుగుబ్బలకులుతోనై కన్యమైకంతహంబులంగంతులిడఁగఁ
గంతహంబులంగంతులజతగూడిసిడికెడునడుముదాదెళుకుఁజూప

తే. విమలహరిసీలరుచులతోవియ్యమంద, మరుకుమారునినునుసోగకురులయందు
లలితచాంపేయసురభిల్లైలంబునించి, యెలమిఁదలయంపెనొక్కపూర్ణేందువదన.

క. నలుఁగిడియెనొక్కకోమలి, మలయజపంకంబులంపెనుఱియొక్కతెని
ర్చలకనకలశములజల, కంబూనరించెఁగుసుమళరపుత్త్యనకుకె.

30

క. తడియొత్తెనొకతెనిపెపు, మడుఁగులుగట్టంగనిచ్చెమఱియొక్కతెయిం
పడరంగనగరుధూపం, బిడెనొక్కతెపరిమళంబులెంతయుసెనఁగె.

31

తే. అర్ధచంద్రోపమంబైనయతనినుడుట, దిద్దెనొక్కతెకస్తూరితిలకమనియుఁ
దనరెఁగందర్పకుసుమకోదండదండ, ఘటితనీలోత్పలాస్త్రసంకాశమగుచు.

32

ఉ. ఒక్కలతాంగిమాక్షికసముజ్జ్వలభారములందునప్రపుం
జెక్కలతాళిబిళ్లవిలసిల్లఁగఁగూర్చియలంకరింపఁబెం
పెక్కితదీయవత్సమున నెంతయుఁజూడఁగనొప్పెనయ్యెడకె
జక్కలగుంపులోమిగుఁగోభిలుపూర్ణశశాంకుకైవడికె.

33

చ. శ్రవణపదావిలగ్నమకరప్రకటాభరణోజ్జ్వలాస్యకై
రవపాతులీలనాఘనుఁడురాజిలెసీలరుచిందళత్తళల్
గవయఁబ్రజానురాగకరకఁకణముల్పివహింపఁజూచిగో
రవగుణసంప్రపూర్ణజలరాశికదాయనితజ్ఞాలెంచఁగె.

34

గీ నిలువుటద్దంబుముందరనిలిపెనొకతె, యందుఁబ్రతిబింబితంబైనయతనిరూపు
జూచిభ్రమనొందియొక్కతెసురటిసినఁ, జెలులుఁఘూల్లునఁగిరదిసిగ్గుపడఁగ.

35

సీ. సరస్వతీస్తననిగురులీలవరమహోత్పలమాలరచియింపఁబొధవమ్మ
వరమహోత్పలవైరిపదననీవంబరాలంకృతిసేయవలంపివమ్మ

- యంబోపమమధ్యయందంబుగాఘనసారంబలందంగజాణవమ్మ
ఘనసారకచనీవుకంకణాభరణంబులందగింపవినోరురాలవమ్మ
తే. యనుచుఁబూర్ణేందువదనలవ్యంగ్యవచన, రచనఁజేయునవ్వమోములరహివహింప.
వినుతభూషణభూషితాంగునిగఁజేసి, రపుడుయదువంశజలధితారాధిపతిని. 36
- క. కొందఱు చెలికత్తెలుషా, సుందరిఁగైచేసిరపుడు సురుచిరభూషా
చందనకుసుమాదులచేఁ, గందర్వునిరాజ్యలక్ష్మీగతిఁజెలుఁవొందఁ.
- సీ గిలుకుటందియలఁజెక్కినవజ్రములకుఁబాదసరోజనఖకాంతిభుకులిడఁగఁ
బ్రతిలేనిముక్కురపైఁగెంపులకుముద్దుమోవిచెం గావిమేల్చునుఁగుదిద్ద
నిగిడిచేర్చుక్కులోనీలంబులకుఁగుంతలచ్చాయశృంగారలక్ష్మీనాసఁగఁ
దాటంకమాత్తికతతికిమందస్తితరసములావణ్యవిభ్రమమునించ
తే గటకకేయూరరశనాదికనకమునకు, నమరుమైజిగివన్నియలతిశయింపఁ
దొడవులకు నెల్లదనమేనుదొడవుగాఁగ, రహివహింపుచునుండెనారాజవదన. 38
- మ. కమలాక్షులగనవ్యధూనరులశృంగారింబిరత్నుప్రభా
విమలంబై నరభంబుమీఁదనిడితీవిన్వల్లకీవేణుశం
ఖమ్మదంగాదికవాద్యసంజనితమాంగల్యధ్వమల్లాస్యకా
సమమంజీరఝళంఝళధ్వసులహెచ్చరాజమార్గంబునఁ.
- మ. చనుదేరంగఁబురంధ్రులున్నతమహాసౌధంబులన్నిల్నిహ
స్తనటత్కంకణనిక్వణంబెసఁగలాజల్పల్లిరాత్నావలో
కననీలోత్పలదామసంయుతములైకన్వటికాంతిస్సుర
ద్భవనీలోత్పలమాలికాకలితముక్తాజాలలీలందగఁ.
- చ. కలికియొక్కర్తువారలనుగన్గొనఁబోవుచుఁగంతమాలికల్
గళమునవైచుకోకతమకంబునగుబ్బలమీఁదఁజేర్చినఁ
గులికెడుచూచుకంబులఁదగుల్కానిచూడఁగనొప్పెనెంతయుం
బొలుపగుతంత్రులంబొలుచుపుత్తడికాయలవీణైకైవడిఁ.
- చ. అలికులవేణియొక్కతెనహస్తదళంబువినోదలిలఁగో
మలకరపంకజాతమునమాటికిఁద్రిష్టుచు నేగుదెంచియిం
పలరఁగనవ్యధూనరులనయ్యెడఁగన్గొనుచుండెవేయుగ
న్నులనలెపిరియందముఁగనుంగొనఁగాననితెల్పుకైవడిఁ.
- సీ. ఈభానుతేజానకీకోక్తమచనుజెలిమిసంఘటనంబుచేసినాఁడు
ఈచంద్రుడనునకీచకోరాక్షికివెలయనేస్తంబుగావించినాఁడు
ఈమేఘునర్ణునకీకేకిగమనకుఁగోరిసాంగత్యంబుఁగూర్చినాఁడు
ఈపద్మహస్తునకీభృంగవేణికిఁబ్రియవిలాసంబుఁగల్పించినాఁడు

తే. ఎంత నేర్పరిశారదాకాంతుడహహ, యిట్టియనుకూలదాంపత్యమెఱిగించేసె
ననుచుఁబురభూమినులుప్రమోదాత్మిలగుచుఁ, గూడితమలోనముచ్చటలాడిరపుడు.

వ. ఇట్లు చనుదెంచిన కూతునల్లునింజూచి ప్రమోదరసభరితస్వాంతుండైబాణుండు
వారల కనేకరత్నాభరణవస్తువాహన భేనుదాసదాసీజనంబుల సుపాయనంబాసంగి,
వాసుదేవసన్నిధికిం దోడ్కొనిపోయి యప్పగించినం గృతప్రణామైయున్నవా
రలంగనుంగొని యతండు. 44

క. కనికరపుముదంబునఁజి, క్కనికరములఁగొఁగిలించికాంతాయుతుఁడౌ
మునుమనిసుఖాన్వితుఁడవై, మనుమనిదీవించెనబహుమానముగాఁగన్. 45

మ. త్తకోకిల. గారవంబునమొక్కుఁగైకొనికొఁగిలించెడివారలున్
జేరిమొక్కితదాదరోక్తులచేఁజెలంగెడువారలున్
గోరికన్నులుచల్లఁగాఁగనుఁగొంచునుండెడివారలున్
గూరిమిన్ బలముఖ్యులన్నితకోటియుంబ్రమదంబునన్. 46

వ. అంత. 47

ఉ. బాణునిగారవింചిపురభంజనమీడ్కొనిశంఖనాదని
స్సాధణంధణలెస్సలఁగసామజఘోటకముఖ్యవాహినుల్
శ్రేణులుగట్టివిక్రమవిజృంభణతన్వేనువెంబరాఁగగి
ర్యాణవిలాసిసీమృదుకరమ్రుతనూనరసప్లుతాంగుడై. 48

శా. కాంతందోడ్కొని బ్రహ్మనూసహితులైకందర్పముఖ్యుల్తహా
సంతోషంబుననేగుదేరయదువంశస్వామికల్లోలిసి
కాంతారాచలపట్టణావళులనేకంబులనుంగొంచుఁడ
త్వాంతింతజీవతుల్సువస్తునికరంబర్పించినేవింపఁగన్. 49

వ. కతిపయదినంబులను జనిచని 50

సీ. గోత్రాధిపఖ్యాతిఁగొమరారియుండుటసురశైలరాజభూసురులఁబోలి
మకరాంకసంస్కర్తిమహిమఁజెన్నొందుటగగనకిన్నరపరాంగజాలఁబోలి
ఘనరసాలంకృతులనుపట్టియుండుటహరజటాసిద్ధకాన్యములఁబోలి
హరిచరణప్రభూతాభియుఖ్యంబౌటబలిదానవననాకములనుబోలి

తే. రంగదుత్తుంగచటలతరంగనటన, భంగకల్లోలజాలసంభ్రమనినాద
పూరితాశాంతరాశమైపాలుచుచున్న, పశ్చిమాంబుధిఁగనియెగోపప్రభుండు. 51

క. కనుఁగొనిమనమునఁబెనఁగొను, నసురాగమువలనవికసితాననుడైయిం
పెనయఁగనిప్టలాపము, లానరించుచునరిగెయాదవోత్కరములతోన్. 52

ఉ. వారిజలోచనుండుయదుల్లభుఁడేగుచుఁగాంచెముందటన్
ద్వారకఁజంచలాంచితలతాకలితాసితమేఘమాలికా

కారవిలాసకృత్సరసకంజముభీనికప్రచారవి
స్తారసురేంద్రనీలఖివిత్సుటపార్త్యకదంబధారకా.

53

ఉ. అంతకుమున్నకృష్ణునిజయంబభియాతిపరాజయంబుపా
కాంతయుముశ్యకేతుడుసుఖస్థితినిచ్చుటయాదియైనవృ
త్తాంతముచారసూక్తిఁదెలియనవ్వసుదేవుఁడుపాఠశోటిశు
ద్ధాంతజనంబులున్వినిమహాప్రమదాంబుధిలోలలాడుచున్.

54

వ. పట్టణంబు శృంగారంబు నేయించిన.

55

నీ. ఘనసారకస్తూరికాజలాసారంబుచెలువంపువీధులఁజీలుకరించి
గమకంబులైనముక్తాఫలంబులతోడలీలతోరంగవల్లికలుదీర్చి
నవరత్నభూషణాంబరసుగంధద్రవ్యపుంజంబులంగల్గఁబొంతుపటిచి
కదలికాస్తంభముల్లనచిత్రపటములనుభయపార్శ్వములఁబెంపొందనునిచి

తే. ద్వారములయందుఁదోరణావళుగుగట్టి, పరిమళముమించునగురుధూపములువైచి
నృత్తిగీతవాద్యాదులనెఱఁపజేసి, యమితశృంగారమొనరించిరవ్వరంబు.

56

ఉ. భూసురవేదనాదములఁబుణ్యసతీజనమంజుల్ కృలన్

భూసురనృత్తిగీతరసబంధురరావములంబురీచనీ

వాసగుకానులాపములవారణబృంహితవాజిహేషలన్

శ్రీసముదంచితంబగుచుఁజెల్వలహింఁచెఁబురంబునవ్యమై.

57

గీ. అట్లుశృంగారితముఁజేసియఖిలజనులు, గంధపుష్పాక్షతాద్యలంకరణులగుచు

నెదురుగానేగుడెంచిరమేళుఁగాంచి, మ్రొక్కియనిరుద్ధఁగొల్చిప్రమాదులైరి

58

క. పురలక్ష్మీసరసతరనిజ, సరసీతామరసరసలన్నపులీలా

సురభిపరిభోగపవనాం, కురుమిషమునహరికి నెదురుఱ్ఱొలువహింఁచెన్.

59

ఉ. గోపురశాలెకుంభమయకుంభపయోధరకుంభజృంభణల్

చూపుచుసాధయూధపరిశోభితహీరదరసి తంబులు

ద్వీపననేయుచున్జలదుదీర్ణపటాగ్రపతాకహస్తవి

తేజఃసన్ననేయుచువశీకృతచిత్తునిజేసెఁగృష్ణున

ట్లాపురలక్ష్మీకాంతునిబ్రియాంగనమోహితుఁజేయుకై వడిన్.

60

వ. ఇవివిధంబునం బ్రకల్పితశృంగారతరంగరంగ ద్రంగవల్లిప్రయుక్తముక్తాఫల తార

కాలం కృతంబును, గుట్టిమరేఖాస్థగితప్రదీప్తహీరద్యుతివితత కామదీరవ్యంబు

ను, సకలజననయన కువలయవికాస హేతుకంబునునైన రాజమార్గంబున యదు

కులపయఃపారావారణంద్రుండగు దేవకీనందనుం డరుగుచున్న సమయంబున.

61

ఉ. బంగరుపల్లెరంబులనుబద్ధ ముఖుల్లునసారదీపికల్

రంగమరంగనించుణిరాజితకంకణహస్తవల్లులన్

సంగతినుంచి త్రిప్పుచునునా రెకుమంగళకౌశికన్దయం
మంగళమంచుఁబాడిరిసమంచితపంచమనాదవైఖరికొ.

62

గీ. నందకాయుధునకుశోభనంబటంచు, నగరకాంతులునీరాజనంబులిడుట
కలపతాకహస్తంబులనభినయించెఁ, బురరమాదేవిభరతవిఘ్నరణఁదెలిసి.

63

క. నిరుపమవిమానవజ్రులు, గురుతరమణిహర్షములునుగూడివెలుంగకొ
సురకాంతలుఁబురకాంతలు, సరిచల్లెడువిరులనానజడియొకురిసెకొ.

64

వ. అప్పుడు.

65

నీ. తాళోతనముద్యత్కంచనాస్యందనారూఢుడైనవాఁడతనిఁజూడు
నాగాంతకధ్యజోన్నతహేమమయశతాంగారోహణుడైనయతనిఁజూడు
మకరపతాకాసమానగాంగేయరథానీనుడైనయన్నయతనిఁజూడు
వరబుశ్యకేతుకుందరమైనకనకంపుటరదంబుపై నొప్పనతనిఁజూడు

తే. మతఁడుబలరాముడతఁడుమరరాసురారి, యతఁడుకుసుమాయుధుండతండుతనితనయు
డనుచునొండొరులకుఁదెల్పుకొనుచునుండి, రప్పరంగులుగగనగృహంతరముల.

66

ఉ. కైరవిణీప్రియేశువెనుకంజనురోహిణిలీలనిపుసాం
పారఁబ్రనూనసాయకనుతానుగతింజనుదెంచునయ్యుపా
వారిజగంధినంచితసువర్ణలతాసమమోహనాంగిశృం
గారరసంపుబొమ్మబాడగాంచిపురంగులుసప్తదమ్మనకొ.

67

వ. తమలోనిట్లనిరి.

78

ఉ. తేనియలూరుకెంపునుదతీమణివాతెరచంపకద్రవం
బాపెడితేఁటిగుంపువిమలాంగికచంబుసదావికాసముల్
బూనుసరోజముల్చిగురుఁబోడికనుంగవజోకయెప్పుడుకొ
మాననిచక్రవాకములుమానినిచన్నులుమాడుమాసఖి.

69

చ. కలువలపేరుపేరుకొనఁగాఁగుముదమ్ములుమన్నభాంబకం
బులుగఁబులింపఁగావిషమములకమలంబులపుట్టుపూర్వముల్
దెలియఁగఁబంకజాతములుతేరికనుంగొనఁగామెలుంగుఁదీఁ
గెలుచపలంబులన్నియునభిమణికన్నులఁబోలనేర్చునే.

70

క. కలదనుచునులేదనుచును, బలుమఱువాదంబులేలపనిలేదింకకొ
గలదనుటకులేదనుటకుఁ, దలపంగానడుమునడుముతరుణీమణికికొ.

71

మ. చెలువంబైకళలన్వెలుంగుమారుమంజీదేశపుకొమ్మత్తియం
బులతోఁగూర్చినచేరుచుక్కనొసబన్బొల్పొందునెమ్మామహా
చెలికెంతందముచూడరమ్మరుచిరాశ్లేషాసమాయుక్తని
ర్చలరాకాతుహినాంశుమండలముసామ్యంబైప్రకాశించుటకొ.

72

చ. పురుషులలో నపూర్వరసపూర్ణ శరీరమనంగమాతికిం
దరుణులలో సమానరహితంబగు రూపము బాణపుత్రికిఁ
సరసముగా సృజించియుటు సమృద్ధినిద్రఱఁగూర్చినట్టియా
సరసిజగర్భుఁ డెంతగుణశాలితలంపఁగఁ బాటలాధరా.

73

బ. అని యనేక ప్రకారంబులం గొనియాడుచునదియెముచ్చటగానుండిరప్పుడు, పురు
షోత్తముండు భేరీవృదం గాదివాద్యంబులును, శంఖకాహళ వేణుప్రముఖతూర్యం
బులును, బోరుకలఁగ మహావైభవంబున నరిగి నిరంతర విహార్యమాణేందిరంబగు మంది
రంబుఁ బ్రవేశించి, యమాత్యజ్ఞాతినామంత బంధుమిత్రాదిపరివారంబులదివ్యాంబరా
భరణతొంబూలాదివస్తుప్రదానంబులం బ్రహ్మప్రమానసులంజేసి, యుచితప్రకారంబు
లఁదత్తద్రోహంబులకు వీడుకొల్పి, యంతఃపురంబులకుంజని యిష్టోపభోగంబులను
భవింపుచుండె నయ్యనిరర్థకుమారుండు సుహాసమేతుండై దేవకీవసుదేవులకు రేవతి
కిరుక్తిణీసత్యభామ జాంబవతీ కాళిందీ మిత్రవిందాసుదంతా భద్రాత్మణాదులైన
ముత్తైదువలకుఁ దన తల్లులైన రతీశుభాంగులకుఁ బ్రణామంబులుచేసిన వారును బర
మానందరసప్రహితాంతరంగులై యవ్యధూపరుల నాలింగనంబులుచేసి యనేక
విధంబుల దీవించిరతుండును నిజవియోగ వేదనాభారంబునఁ గృశీభూతయ్యెయున్న
రుక్తలోచన ననేకవిధంబుల గారవించి సంప్రీతమజ్జనభోజనాదులఁ దృప్తుండై
బాణనంద నాసురత సంభోగానంద నిరతుండై యుండి.

74

సీ. సారససంసారసరససాసార సౌరభాన్విత సరశ్చరణముల
సాలీలీలాలోల ఫేలదేలాలతా జాలడోలాకేళిలోలగతులఁ
గింజల్కరంజితమంజీర పుంజమంజులవంజులనికుంజసుమనసములఁ
గుండబృందమరందబిందు పేదిందిరామంద నాదశ్రుతానందములను
తే. గౌరభునసారసీహారసీరపూర, సాతచారుపటీరచర్చానుఖాప్తి
కోకకోకిలశారికానీల కేకి, శౌకలోకాకరవనావలోకనముల.

75

శా. ప్రాంచత్కాంచనమాత్మ రత్నఖచితప్రాసాదదేశంబులం
బంచాస్తప్రియనందనుండుసురతప్రాపంచికవ్యాప్తిఁగ్రీ
డించుక ధక్షిణనాయకత్వమునఁబ్రాథిక్ రుక్త సేత్రామన
స్సంచారుండును బాణదైత్యతనయాసక్తాంతరంగుండునై.

76

సీ. కుచకుంభయాగముఁ బైకొనికేలనంటుట నైరావతము నెక్కి యాడినట్లు
కదియించి నె ఘ్నేనుఁగొంగిటనలముటహారించందనము మేననలఁదినట్లు
నునయోక్తివీనులుసోకుటనప్పరోపీణానినాదంబువనినయట్లు
బింబికాధరచూపణంబు సేయుటయుసుధాసారపానంబుచేసినట్లు

- తే. సౌఖ్య మొదవంగనిచ్చనిచ్చలును బాణ, కన్యసంభోగమింద్రభోగంబుగాఁగ
సతతవిభవానుభవతృణీకృతపురంద, రుండగుచునుండెనఁగ్గనిరుద్ధవిభుఁడు. 77
- వ. అంత. 78
- గీ. మందగతులకునత్యంతమందగతియు, మంజులొత్తులకతిశయమంజులంబు
మెఱుఁగుమేనికిమిక్కిలిమెఱుఁగునగుచు, బుష్పగంధికినీహ్లాడఁబ్రొద్దులయ్యె. 79
- వ. అంత. 80
- శా. స్వత్వేత్రంబులనుచ్చరాసులహితస్థానంబులక దీప్తులై
యక్షీణుండగుచంద్రుఁజూచుచు దినేశాదుల్పరింపన్నమ
గ్రత్తేమంకరలగ్న వేశశుభముతుంబందురాజాంశఁబ
ద్వాక్షీరత్నముపుత్రుఁగాంచెహరిపూర్ణాంశావతీర్ణాంగునిక. 81
- క. సురదుందుభినాదంబులు సురకరనిర్దుక్తకల్పసుమవన్నంబుల్
సురరమణీనాట్యంబులు, సురగాయక గానములునుశోభితమయ్యెక. 82
- ఉ. యాదవవృష్టిభోజకులబందలు వేడుకలంజెలంగిర
త్యాదరవృత్తిబాణతనయారమణుండుసువర్ణధేనుర
త్నాదిననుస్తవస్తువులనంతముగాఁజెలఁరేగియిచ్చి పృ
థ్వీదివిజేంద్రకొటులనుదృప్తులఁజేసికృతాప గామాఁడై. 83
- క. లోకికవైదికరీతులఁ, కైకొనిపుత్రోత్సవంబుగావించియితం
డేకాదశదినమునవిభ, వాకరముగ నామకరణయత్నముఁజేసెక 84
- క. ఎఱాదిభూషణుండును, ఎఱాంగుండు వైరివీరవసుధాధరభి
ద్వజుండు నైమెలఁగెడునని, ఎఱాండని నామమిడివిరవిప్రోక్తిక. 85
- సీ. చూడఁగానేర్చెవిస్ఫుటకృపామృతరసంబుఁగటాక్షవీధులఁబూనుకొఱకు
నడుగుచాఁచఁగనేర్చెనఖిలరాజన్యకిరీబదీపులంకరించుకొఱకు
చేతులాడింపనేర్చెనువదాన్యత్వోత్తవిద్యాప్రవీణతవెలయుకొఱకు
తలయైత్రనేర్చెనుగృహజగన్తండనైకాంతపత్రచ్చాయనమరుకొఱకు
- తే. పలుక నేర్చెనరస్వతిప్రకటనాట్య, రసమునకురంగరత్తుల నొనఁగుకొఱకు
కడఁగినడువంగ నేర్చెనుగలియుగాది, మప్రభుత్వతధర్మంబుమలుపుకొఱకు. 86
౧. మత్రియు నబ్బాలకుండుముక్తామణినిచయఖచితకలాపకాకపత్నీలంకృతవిశాలఫాల
ఫాలకుండును, నంజనరేఖారంజితకర్ణాంతవిస్తీర్ణనేత్రుండును, దప్తకామికరముకుశీ
కృతశార్దూలనఖాభరణకమనీయకంబుకంధరుండును, ననంబరనితంబబింబాలంబితక
నకకటినుత్రకలితకింకిణీకన్యనాదాభిరాముండును, మణిమయమంజీరసింజాగము
జ్వలపరణముగళుండును నైముద్దుమాపుదుఁదల్లిదండ్రులుదాతముత్తవలుంబ్రపితామ
హప్రసితామహీసమూహంబులుగారాబంబు సేయమండననుదినవర్ణమానుండైపెరుగు

చుండం దదీయసౌకుమార్య మందహాసమ్మదువచనసంచరణాదుల కానందంబువహించుచు నయ్యనిరుద్ధండు సుఖోన్నతుండైయుండి. 87

మ. గతగర్వంబునఁ బ్రాంతదేశధరణీకాంతుల్బుజింపంగద
ర్పితులై కొందఱు దూరభూవరులు నిర్భీతింజరింపఁ మహో
న్నతిదండై త్తిజయించిలోఁ బటిచియాజ్ఞాసిద్ధిఁ గావించెదాఁ
జతురంభోనిధిమధ్యఖండనవక చ్చప్పన్నదేశంబులక. 88

ఉ. అన్యన్యపాలకులన్వీనితులై కొనివచ్చియొసంగునవ్వువుల
కన్నెలురత్నిముల్లరులుగంధగజంబులు నాదిగాఁగసౌ
జన్యతఁ దెచ్చితాతకనిశంబును గానుకలిచ్చియాజగ
న్మాన్యనిచేతదీవెనలుమన్ననలందుచునుండివెండియులక. 89

సీ. విను దేవబలదేవవాను దేవాదులయనుమతివడసియత్యంతనియతి
రాజమానముతురంగ మేధము నాదిగాఁగననేకయాగములుచేసి
యందునాహుతులై నయలపురుహూతాదులాత్మభాగపావిస్సులూహరింప
నాజ్యప్లతంబుగానన్నభక్త్యాదులునవ్వారిగాఁగననుస్తజనుల
తే. కిడుచునధ్వర్యముఖ్యులకెలమిధేను, భూహిరణ్యరత్నాదులుభూరిగాఁగ
దక్షిణాలాసంగిరాజులదగువిధముల, నంపకముచేసికీర్తలనతిశయిల్లె. 90

సీ. అసమానసాంప్రదాయకశుద్ధిఁ జెలువొందుతండ్రితాతలమహాత్వంబుఁజూచి
యప్పదిక్కులయందునాక్రంతమైనసత్కీర్తిప్రతాపవిస్ఫూర్తిఁజూచి
కులరూపగుణములఁగొనియాడఁగాఁదగుదేవులయనుగుణాస్థితులఁచూచి
వర్ధిష్ఠుఁడైశైశవంపుముద్దులుగుల్కుతనయవియందసందములుచూచి
దానభోగాదులైనసద్వ్యయములందుఁ, బాలుపడియున్నయర్థసంపదలుచూచి
భూప్రపలువేయునోళ్లనుబొగడుచుందు, డెంతగన్యాత్మఁడీయుపాకాంతుఁడనుచు. 91

వ. సీసమయంబున. 92

క. నారదుఁడుసకలకౌస్త్రవి, శారదుఁడుశరీరవిజితశారదవేళా
సీరదుఁడుముఖనివేశిత, శారదుఁడేతెంచెదనుజనంహరుకడకుక. 93

క. వనజాతనయనుఁబొడగని, వినుతులుగావించియతనివినయంబులచే
ననుమోదమానసుండై, యనిరుద్ధండున్నయెడకునరిగిననతఁడుక. 94

గీ. ఎదురుకొనివందనముచేసి పేమపీత, ముననుగూర్చుండఁబెట్టినమునిపరణ్యుఁ
డాదరంబునదీవించియేతనితోడ, నుచితసల్లాపములుసేయుచుండి యుండి. 95

గీ. ముద్దుగుల్మెడుమరుసంపుమొలకయనఁగ, శ్రీలఁజెలువొందఁగలనెలబాలుఁడనఁగ
గుదురుచక్కనిసింగంపుఁగూనయనఁగ, మీఱుమారుకుమారుఁగుమారుఁజూచి. 96

క. శమ్మనిదాయంబిలిచిన, యమ్మననమ్మనినిజాంకమందునిచితదీ
యమ్మసామద్రుకచి, హ్మమ్మలుదెలియంగఁజూచియనిరుద్ధనితో.

97

సీ. భుజనేత్ర నాసికంబులుజానుహనువులునై దుదీర్ఘములుగోప్యాంగకంత
జంఘలుమాడుప్రాస్వములుఫాలరురోమ్మకటిమాఁడుపెడఁదలకంతనినద
మును నాభికందంబుమాడుగంభీరములోఁఫాఁకటిస్కంధబాహుసక్షి
ముఖములారున్నతంబులుజత్తుగుల్ఫత్వగంగుళిచరణంబులై దుసూక్ష్మ

తే. ములుదృగంతజహ్వగరములునునఖర, తాలుకరరేఖలాఱురక్తములునైన
యట్టిమానవుఁడధిక భాగ్యాన్వితుండు, గానెఱుంగుముకునుమార్గణమూర. 98

సీ. సరలీలదక్షిణావరరేఖాయుత భూమిభ్యుఁడుసమస్తభూమినేలు
నైదురేఖలుఫాలమంగున్నవాఁడుదీర్ఘాయుస్సుమన్వితుండైనవాఁడు
క్షోర్ధ్వరేఖలుపాదయుగళంబునందుఁబెంపొందుమానవుఁడు త్రమోత్తమండు
తనరెముప్పదిరెండుదంతముల్లినయట్టినరుండుభాగ్యాధికుండు

తే. కంబుసన్నిభమైనట్టిగళమువాఁడు, విలసితంబగుకీర్తులవెలయువాఁడు
కతినమగుహస్తలములుగఁడుమృదుత్వ, చరణములుగల్గునునుజుడైశ్వర్యముతుడు.

గీ. చారుచరితనామద్రుకశాస్త్రమందు, నిట్టిలక్షణములుచాలనెన్నఁవడియెఁ
గానబురుషునిగనుఁగొన్నగానవచ్చుఁ, బండితులకున నాగతభాగ్యగతుల. 100

ప. శ్రీమన్నారాయణాంశోదయుండైన యిన్విజ్రమూరుని శరీరంబుననిటువంటిశుభ
లక్షణంబు లనేకంబులున్నయవిగావున నితండుమహాభాగ్యవంతుండునుసకలదిగంత
విశ్రాంతకీర్తివంతుండును విద్యావినయసంపన్నుండును విశిష్టగుండునునై కలియు
గాదిమప్రభుత్వ సింహాసనారూఢుండై సామంత భూపతులు తనపంపునేయఁగృత
యుగలక్షణంబున ధర్మంబుచతుష్పాదపూర్ణప్రవర్తనంబుగావనుంధరాచక్రంబనేక
సంసత్సరంబు లకాశ్రవంబుగాఁబాలింపంగలవాఁడును భగవత్స్వరూపుండవునాది
గచ్ఛేశ్వరుండవు బ్రహ్మజ్ఞాననిధివి నగు నీవలన జన్మించి తనయుండు త్రమపురుషు
డగుట సాధ్యభావికంబకదాయని పలికినఁ గందర్పనందనుండు మందహాసముఖుండై
మునిపుంగవున కిట్లనియె. 101

క. మీయాశీర్వచనంబులు, మాయందనుగతములగుటమాకుఁ సకల
శ్రేయోగుణసంపాద్యము, నేయుటకునిదానమగుటసిద్ధమకాదే.

102

క. అనిసాంత్యనవచనంబుల, ననురాగమొనర్చుచున్నయనిరుద్ధవిభుఁ
సునయోక్తులదీచిందుఁ, జనియెన్నారదుఁడుదివికజగతీనాథా.

103

సీ. సరససంగీతంబుసంయుతాసంయుతా హస్తాభి నయముభాహిరామ
వీక్షణభూతివిభ్రమంబుసపాద తత్కాలకల్పితతాళమాన
మైనలాస్యంబుకాత్యాయనియొద్ద బాణాసురతనయదానభ్యసించె

నదిగానవ్యారకయంగుఁడద్విద్యాభిలాషఁబ్రాధిఁచుచిలాసినులకు
దృఢముగావించెసారాష్ట్రచేశనీచంద్ర, ఐదనలానీలవేణులనవనేర్చి
రాలతాంగులుచెలుపనంతంతకభిల, దేశములసర్వజనవచనీతినివెలసె.

104

నీ. తనకీర్తిచంద్రికాతతినిండి కృష్ణపతుంబులుకుక్షుక్షుములునేయఁ
దనదురాజత్వమింపునసార్వ కాలంబునందునుగువలయానందమొసఁగఁ
దనకరంబులుజడత్వమునను భువనప్రజానురాగంబులునైవెలంగఁ
దనవర్తనంబుమిత్రసమాగమంబున సంపూర్ణకళలచేఁబెంపునడయఁ

తే. దనవిలాసంబఖండసౌందర్యమహిమ, నిష్కళంకస్వభావమైనివ్వటిలంగఁ
జంద్రనకుఁజంద్రుఁడనఁదగుసద్గుణముల, చేతననిరుద్ధుఁడౌజగత్ప్రసిద్ధుఁడయ్యె.

న. ఇవిధంబున నమృతానుభావుండైన యనిరుద్ధుండు మహాదైశ్వర్య సమృద్ధుండును
సకల భోగానుభవసిద్ధుండును వేదోక్తకర్తానుస్థాన పరిశుద్ధుండునునై సలసారబంధుం
డునుంబోలియుండెనిర్గుణంబును నిశ్చలంబును నిరుపమానందంబునునైనపరబ్రహ్మం
బద్వితీయంబయ్యును బహునామరూపంబులఁబోలుచుఁ జరాచరంబులయందు
జీవావ్యాయుండైపూసలలోదారంబుకైవడిఁ బ్రసరించుచుఁడ తత్కర్తానుగుణంబు
లైశరీరంబులకుననుభవంబులగు సుఖాసుఖంబులబోరయక జపామసుమసాంగత్వం
బున స్ఫుటికంబు స్వచ్ఛదనశోభయ్యునుమిథ్యావర్తవర్తంబైన తెఱంగున లిప్తుండు
నుంబోలె నజ్ఞుల హృదయంబులకుఁ దోచుచుండుననియు జ్ఞానసిద్ధికిమించేసి జేహీ
కర్తావృతుండై తనస్వరూపంబుఁ దానతెలియనేరక తానన్యుండని యహంకార
మమకారంబులంబొంది బద్ధుం డగుననియును నిద్రాకాలంబున స్వప్నలబ్ధంబైన సం
చారాదులునిద్ర మేల్కొనినయప్పుడు మిథ్యలై తెలియంబడినయట్లు జ్ఞానవంతుఁ
డైన యప్పుడుతనధావంతంబు నిసానిరంబని యాత్మయందు భేదబుద్ధిలేక సర్వసమ
త్వంబున సర్వంబును బ్రహ్మమయంబు ప్రపంచబంధిరంబనితలంచి బ్రహ్మైవాహంబను
వేదాంతసారవచనార్థంబు కేవలదృఢంబుగావించియొలుకగలిగినపురుషుండు తానై
సాయజ్యసిద్ధుండగుననియు నిశ్చయించి యాత్మానుసంధానంబుసేయుచు జనకునికై
వడి నాత్మజ్ఞానియై సుఖంబులనుభవించుచుండె నని పలికి మఱియు నిట్లనియె.

శా. నీలాభంబునువర్తులాకృతియుఁజిహ్వాభూతరాజీవపు
ష్టాలంకారముపార్వచక్రముత్తరేఖాంచస్తభోపాంతమై
సాలగ్రామసమాకృతింబొడమిపూజల్ గాంచియిచ్చుంగృహ
శీలుండై యనిరుద్ధమౌర్తిసకలశ్రీలుంబుధక్రేణికికె.

107

క. ధారుణిలోపలశ్రీమ, న్నారాయణునంశఁబొడమినయగుణములఁబెం
పారననిరుద్ధనామము, సారంబనితలఁచునతఁడుసౌఖ్యముఁగాంచుకె.

108

